IUS

ation

OPHI

602

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

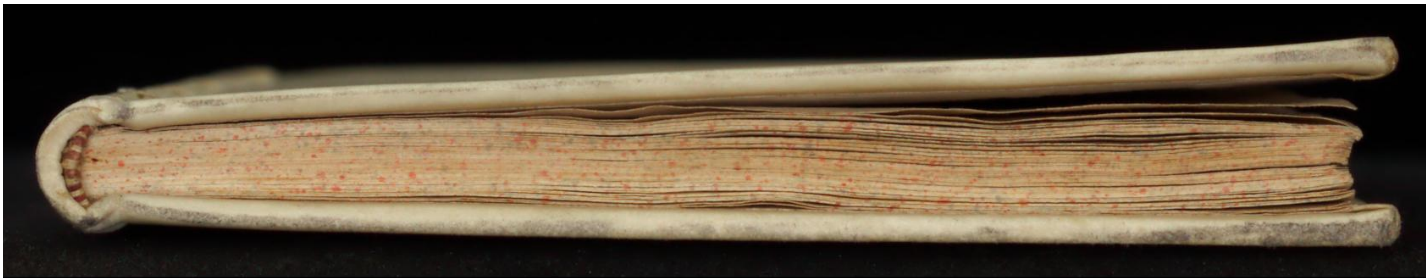

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

~~313~~

~~A 13a~~
~~B 11a~~

~~D. k. I 83~~

226 E 27

N. Kr. 455

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Boetius de Consolatione philosophie. Daventrie per Jacobum de Breda 1502.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Boetius de conſolatione philoſophie

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

¶ Anicij Manlij Torquati Seuerini Boetij Ordinarij Patricij viri excõſulis de cõſolatõe phię. Liber pm⁹ incipit fęliciter. ¶ Metrum pmum heroicum elegiacum.

Carmina qui quondam ſtudio florente peregi
  Flebilis heu męſtos cogor inire modos
Ecce mihi lacerę dictant ſcribenda camęnę
  Et veris elegi fletibus ora rigant
Has ſaltem nullus potuit peruincere terror
  Ne noſtrum comites proſequerentur iter
Gloria fęlicis olim viridiſqȝ iuuentę
  Solantur męſti nunc mea fata ſenis
Venit enĩ ꝓperata malis inopina ſenectus
  Et dolor ętatem iuſſit ineſſe ſuam
Intempeſtiui funduntur vertice cani
  Et tremit effęto corpore laxa cutis
Mors hominũ fęlix quę ſe nec dulcibus annis
  Inſerit. ⁊ męſtis ſępe vocata venit
Eheu q̃ȝ ſurda miſeros auertitur aure
  Et flentos oculos claudere ſęua negat
Dum leuib⁹ malefida bonis fortuna faueret
  Pene caput triſtis merſerat ora meum
Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum
  Protrahit ingratas impia vita moras
Quid me fęlicem totiens iactaſtis amici?
  Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu.

¶ Proſa prima.

Haec dũ mecũ tacitus ipſe reputarẽ. querimoniamqȝ lachrymabilẽ ſtili officio deſignarem. aſtitiſſe mihi ſupra

verticẽ viſa ẽ mulier reuerẽdi admodũ vult9.oculis ardẽtibꝫ.
et vltra cõem hoĩm valentiã ꝑſpicacibꝫ colore viuido.atꝫ in
exhauſti vigoris.q̃uis ita eui plena foret: vt nullo mõ noſtre
crederet etatis Statura diſcretionis ambigue. Nam nũc q̃-
dem ad cõez ſeſe hoĩz mẽſurã cohibebat. Nũc ṽo pulſare celũ
ſummi verticis cacumine videbatur. Que cum caput altius
extuliſſet ipſum etiam celum penetrabat reſpicientiumꝫ ho-
minum fruſtrabatur intuitum. Veſtes erãt tenuiſſimis filis.
ſubtili artificio.indiſſolubili materia ꝑfecte.quas vti poſt ea-
dem prodẽte cognoui.ſuis manibꝫ ipſa texuerat. Quarꝝ ſpem
veluti fumoſas imagines ſolet.caligo q̃dam neglecte vetuſta
tis obduxerat. Harũ in extremo margine. P.grecũ.in ſuꝑmo
vero. T.legebatur intextũ. Atꝫ inter vtraſꝫ lrãs in ſcalarũ
modũ gradus quidam inſigniti videbãtur.q̃bus ab inferiore
ad ſuꝑius elementũ eſſet aſcẽſus. Eandẽ tamẽ veſtem violen
torum quorundã ſciderãt manus. Et ꝑticulas quas q̃ſꝫ po
tuit abſtulerat. Et dextra q̃dem eius libellos.ſceptꝝ vero ſini
ſtra gerebat. Que vbi poeticas muſas vidit nrõ aſſiſtẽtes tho
ro.fletibuſꝫ meis ṽba dictãtes.cõmota pauliſꝑ ac toruis in-
flãmata luminibus. Quis inq̃t has ſcenicas meretriculas ad
hũc egrũ ꝑmiſit accedere. Que dolores ei9 nõ mõ nullis foue
rẽt remedijs.verꝝ dulcibꝫ inſuꝑ alerẽt venenis. Hec ſunt em̃ q̃
infructuoſis affectuũ ſpinis vberẽ fru ctibꝫ rõnis ſegetem ne
cãt.hoĩmꝫ mẽtes aſſuefaciũt morbo nõ liberãt At ſi quẽ pro
phanũ vti vulgo ſolitũ eſt.nobis blãdicie vrẽ detraherent.mi
nus moleſte ferendã putarẽ Nihil q̃ppe in eo nrẽ oꝑe lederent
Hũc vero eleaticis atꝫ academicis ſtudijs innutritũ Sz ab
ite poti9 ſyrenes vſqz in exitiũ dulces.meiſqz muſis eũ curan
dũ ſanandũqz relinq̃te His dictis ille chor9 increpitus deie-

tit humi mestior vultūꝓfessusq̄ rubore verecūdiā limē tristis
excessit. At ego cui⁹ acies lachrymis mersa caligauerat nec di
noscere possem q̄ nā eēt hec mulier tā impiose auctoritatis ob/
stupui. Visuq̄ in terrā defixo. q̄dnā deinceps eēt actura expe
ctare tacit⁹ cepi Tūc illa ꝓpius accedēs in extrema lectuli mei
parte cōsedit. meūq̄ intuēs vultū luctu grauē atq̄ in humū
merore deiectū his v̄sib⁹ de nr̄e mētis ꝑturbatōe cōquesta est

¶ Metrum secūdum p̄mi libri

Heu q̄ p̄cipiti mersa ꝓfundo Mēs hebet ꝛ ꝓpria luce reli
cta Tēdit in externas ire tenebras Terrenis quotiēs flati
bus acta. Crescit in īmensum noxia cura. Hic q̄ndā celo liber
apto Sueti⁹ in ethereos ire meat⁹ Cernebat rosei lumia solis
Visebat gelide sydera lune. Et q̄cunq̄ vagos stella recursus
Exercet. varios flexa p orbes Cōprensam nūeris victor habe
bat Quinetiā causas vn̄ sonora. Flamia sollicitēt eq̄ra ponti.
Quis voluat stabilē spūs orbē Vl' cur hesperias sid⁹ i vndas
Casuꝝ rutilo surgat ab ortu Quis veris placidas tēperet ho
ras Vt terrā roseis florib⁹ ornet. Quis dedit vt pleno fertilis
anno Autūn⁹ grauidis influat vuis Rimari solit⁹ atq̄ latētis
Nature varias reddere causas Nūc iacet effeto lumie mētis.
Et pressus grauib⁹ colla catenis Decliueq̄ gerēs pōdere vul
tum. Cogitur heu stolidam cernere terram

¶ Prosa secunda primi libri

Sed medicine inq̄t poti⁹ tp̄s ē quaꝫ q̄rele. Bo. Tum v̄o to
tis in me intēta lumib⁹. P. Tu ne es ille ait. q̄ nr̄o quondā la/
cte nutrit⁹ nr̄is educat⁹ alimētis in virilis animi robur euase
ras At q̄ talia cōtuleram⁹ arma. q̄ nisi p̄or abiecisses inuicta te
firmitate tuerent. Agnoscis ne me? Quid taces? Pudore an
stupore siluisti? mallē pudore. sꝫ te vt video stupor oppressit. Bo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Cunqꝫ me nõ mõ tacitũ. ſed elinguẽ ꝓrſus mutũqꝫ vidiſſet
admouit pectori meo leniter manũ. P. Et nihil inqͣt ꝑiculi ẽ le
targũ patitꝰ cõem illuſaꝝ. mẽtiũ morbũ. Sui pauliſꝑ oblitꝰ eſt
Recordabitꝰ facile ſi qͣdem nos ante cognouerit. Qđ vt poſſit
pauliſꝑ lumĩa eiꝰ mortaliũ reꝝ nube caligantia tergamꝰ. B.
Hęc dixit oculoſqꝫ meos fletibꝰ vndãtes cõtracta in rugã ve
ſte ſiccauit. ¶ Metrũ terciũ ꝓmi libri

Nunc me diſcuſſa liqͣrũt nocte tenebrę Lum ibuſqꝫ ꝓor re
diũt vigor Ut cum ꝓcipiti glomerantur ſidera coro
Nimboſiſqꝫ polus ſtetit imbribꝰ Sol latet. ac nondũ cęlo ve
nientibꝰ aſtris Deſuꝑ in terrã nox funditꝰ Hãc ſi traicio bore-
as emiſſus ab antro. Uerberet ꝛ clauſum reſeret diẽ. Emicat
et ſubito vibratꝰ lumĩe phębꝰ. Mirãtes oculos radijs ferit.

¶ Proſa tercia ꝓmi libri

Haud aliter triſticię nebulis diſſolutis hauſi cęlũ. ꝛ ad cog
noſcendã medicãtis faciẽ mentẽ recępi. Jtaqꝫ vbi in eã dedu-
xi oculos intuitumqꝫ defixi. reſpicio nutricẽ meã. in cuius ab
adoleſcẽtia laribꝰ obuerſatꝰ fuerã philoſophiã. Et qͣd in quã
tu in has exilij nrĩ ſolitudĩes o oĩm magiſtra ꝟtutum de ſuꝑ-
no cardĩe delapſa veniſti An vt tu quoqꝫ mecũ rea falſis cri-
minatõibꝰ agiteris. P. An illa inqͣt te alumne deſererẽ nec ſar
cinã qͣꝫ mei noĩs inuidia ſuſtuliſti cõmunicato tecum labore
partirer. Atqͣ philoſophię fas nõ erat incomitatum relinqͣre
iter innocentis. meã ſcꝫ crimĩatõem vererer. ꝛ quaſi nouũ ali-
quid acciderit ꝑhorreſcerem. Nunc enĩ ꝓmum cenſes apud
improbos mores laceſſitã ꝑiculis eſſe ſapientiã. Nõne apud
veteres quoqꝫ ante nrĩ Platonis ętatẽ magnũ ſępe certamen
cum ſtulticię temeritate certauimus. Eodemqꝫ ſuꝑſtite pręce
ptor eius Socrates iniuſte victoriã mortis me aſtante ꝓme

ruit. Cuius hereditatē cū deinceps epicureū vulgus ac ſtoi-
cum. ceteriqȝ pro ſua qͥſqȝ parte raptū ire molirētur. meqȝ re-
clamantē renitētemqȝ velut in ꝑtem pꝛedę traherent: veſtē q̄s
meis texuerā manibꝰ diſciderūt abꝛeptiſqȝ ab ea pāniculis to-
tam me ſibi ceſſiſſe credētes abiere. Jn q̄bus qm̄ q̄daȝ nr̄i ha-
bitus veſtigia videbātur meos eē familiares imprudētia ra-
ta nō nullos eoꝝ ꝓphanę multitudīs errore ꝑuertit. Qđ ſi nec
Anaxagorę fugā. nec Socratis venenū. nec Zenonis tormē-
ta qm̄ ſunt ꝑegrina nouiſti. ac Canios aut Senecas. aut So-
ranos quoꝝ nec ꝑuetuſta nec incelebꝛis memoria ē ſcire potu-
iſti. Quos nihil aliđ ī cladē detraxit niſi q̄ nr̄is moribꝰ īſtituti
ſtudijs īꝓboꝝ diſſimillimi videbant. Jtaqȝ nihil ē qđ admi-
reris. ſi in h̄ vitę ſalo circūflātibꝰ agitemur ꝓcellis q̄bꝰ hoc ma-
xime ꝓpoſitū ē peſſimis diſplicere. Quorū q̄dē tametſi nūero-
ſus exercitꝰ ſpnēdus tm̄ ē qm̄ nullo duce regit ſȝ errore tm̄ te-
mere ac paſſiȝ limphāte raptat. Qui ſi qn̄ ꝯtra nos aciē ſtruēs
valētioꝛ īcubuerit nr̄ā q̄dē dux copias ſuas in arcem cōtrahit
Jlli ꝟo circa diripiēdas īutiles ſarcinulas occupant. At nos
deſuꝑ irridemꝰ viliſſima rerū q̄q₃ rapiētes ſecuri totiꝰ furioſi
tumultꝰ. eoqȝ vallo muniti q̄ graſſanti ſtulticię aſpirare fas
non ſit.

¶ Metrū quartū ꝑmi libꝛi

Q Uiſquis cōpoſito ſerenꝰ euo Fatū ſub pedibꝰ egit ſupbū
Foꝛtunāqȝ tuēs vtrāqȝ rectꝰ Jnuictū potuit tenere vul-
tum Nō illū rabies mineqȝ pōti Verſum funditꝰ exagitātis
ęſtu Nec ruptis q̄tiēs vagꝰ camīs Torq̄t fumificos veſeuꝰ ig-
nes Aut celſas ſoliti ferire turres Ardētis via fulmīs moue-
bit Quid tm̄ miſeri ſęuos tyrānos Mirant ſine viribꝰ furētes
Nec ſperes aliq̄d nec extimeſcas Exarmaueris īpotētis irā.
At q̄ſq̄s trepidꝰ pauet vł optat Qđ nō ſit ſtabilis ſuiqȝ iuris

Abiecit clipeū locoqꝫ motus Nectit qua valeat trahi catenā.

¶ Proſa quarta primi libri

Sentis ne inq̄t hec atqꝫ aīo illabūtur tuo Es ne aſinus ad lirā. Quid fles q̄d lachrymis manas. Cōfitere mihi ne occultes. Si opam medicātis expectas oportet vt vulnus detegas tuū. B. Tum ego collecto in vires aīo. An ne adhuc eget admonitōe. nec ꝑ ſe ſatis eminet fortune in nos ſeuiētis aſperitas Nihil ne te ipſa facies loci mouet. Heccine eſt bibliotheca quā certiſſimā tibi ſedē in nrīs larib9 ipa delegeras: in qua mecū ſepe reſides de humanarꝝ diuinarūqꝫ rerꝝ ſciā diſſerebas. Talis habit9 taliſqꝫ vult9 erat cū tecū nature ſecreta rimarer. cum mihi ſiderꝝ vias radio deſcriberes. cū mores nrōs totiuſqꝫ vite rōem ad celeſtis ordis exemplar formares Heccine p̄mia referimus tibi obſequētes. Atq̄ tu hāc sniam platonis ore ſanxiſti. btās fore reſpublicas ſi eas vel ſtudioſi ſapiētie regerent. vel earꝝ rectores ſtudere ſapientie cōtigiſſet Tu eiuſdē viri ore hanc ſapiētib9 capeſſunde reipublice neceſſariā cām eē monuiſti. ne improbis flagicioſiſqꝫ ciuib9 vrbiū relicta gubernacula. peſtē bonis ac pniciē inferrēt. Hāc igitur auctoritatē ſecutus q̄d a te inter ſecreta ocia didicerā trāſferre in actū publice admīſtratōis adoptaui. Tu mihi ꝛ q̄ te ſapientiū mētib9 inſeruit deus eſtis cōſcij nullū me ad magiſtratū niſi cōmune bonorꝝ oīm ſtudiū detuliſſe. Inde cū improbis graues inexorabileſqꝫ diſcordie fuere. ꝛ q̄d cōſciētie libertas habet pro tuēdo iure ſpreta potentiorꝝ ſp offenſio Quotiēs ego Coniugaſtatū in imbecillis cuiuſqꝫ fortunas impetū faciente obui9 excepi quotiēs Triguillū regie ꝑpoſitū dom9 ab incepta ꝛ ꝑpetrata iam prſus iniuria deieci. Quotiēs miſeros quos infinitis calūnijs impunita barbarorū ſp auaricia vexabat obiec[t]9 pe

riculis auctoritate ꝓtexi. Nunꝙ me ab iure ad iniuriā q̄ſquā detraxit Prouincialiū fortunas tum ꝓuatis rapinis tuꝫ publicis vectigalibꝫ peſſundari nō aliter ꝙ̄ q̄ patiebātur indolui. Cū acerbe famis tpe grauis atꝙ inexplicabilis indicta coemptio ꝓfligatura inopia campaniā prouinciā videret̄: certamen aduerſus p̄fectum p̄torij cōmunis cōmodi rōne ſuſcepi rege cognoſcēte contēdi Et ne coemptio exigeretur euici Paulinū cōſolarem virū cuius opes palatini canes iam ſepe atꝙ ambitōe deuoraſſent ab ipſis hiantū faucibꝫ retraxi Ne Albinū cōſularem virum p̄iudicate accuſatōis pena corriperet. odijs me Cypriani delatoris oppoſui. Satis ne in me mḡnas videor exacerbaſſe diſcordias. Sed eſſe apud ceteros tutior debui. q̄ mihi amore iuſticie nihil apud aulicos quo magis eſſem tutior reſeruaui Quibꝫ aūt deferentibꝫ ꝑculſi ſumꝰ Quorū Baſiliꝰ olim regio miſterio depulſus in delatōem nr̄i nōis alieni eris neceſſitate cōpulſus ē. Opilionē vero atꝙ Gaudētium cū ob īnumeras atꝙ multiplices fraudes ire in exiliū regia cēſura decreuiſſet. cūꝙ illi parere nolentes ſacrarū ſeſe edium defenſione tuerētur. ꝯpertūꝙ id regi foret. edixit vt niſi intra p̄ſcriptū diē a Rauēna vrbe decederēt. notas inſigniti frōtibus pellerent̄. Quid huic ſeueritati poſſe aſtrui videt̄. Atq̄ eodē die deferētibus eiſdē nōis nr̄i delatio ſuſcepta eſt. Quid igit̄. Nrē ne artes ita meruerūt? An illos accuſatores iuſtos fecit p̄miſſa damnatio Ita ne nihil fortunā puduit. ſi minꝰ accuſate innocētie ac accuſantiū vilitas. At cuius criminis arguimur ſummā q̄ris. Senatū dicimur ſaluū eſſe voluiſſe. Modū deſideras. Delatorē ne documēta deferret. q̄bꝫ ſenatuꝫ leſe maieſtatis reum faceret. impediſſe criminamur. Quid igit̄ o magiſtra cenſes. Inficiabimur crimen ne tibi pudori ſimus?

At volui. nec vnq̃ velle deſiſtã fatebimur. ſed impediẽdi de-
latoris opa ceſſabit. An optaſſe illiꝰ ordis ſalutẽ nefas voca-
bo? Ille q̇dem ſuis de me decretis vti hoc ne fas eſſet effecerat
Sed ſibi ſemꝑ mentiẽs imprudẽtia. reꝝ merita nõ ꝑt imuta
re. Nec mihi ſocratico decreto fas eſſe arbitror. vl' occuluiſſe
veritatẽ vel cõceſſiſſe mendaciũ. Verꝝ hoc quoq; quõ ſit tuo
ſapientumq; iudicio eſtimandũ relinquo. Cuiꝰ rei ſeriẽ atq;
veritatẽ ne latere poſteros queat ſtilo etiã memorięq; manda
ui. Naʒ de cõpoſitis falſo lr̃is q̇bus libertatẽ arguor ſperaſſe
romanã q̇d attinet dicere? Quaꝝ fraus apta patuiſſet. ſi nob
ipſoꝝ cõfeſſione delatoꝝ quoꝝ in omnibꝰ negocijs maximas
vires ħʒ vti licuiſſet Nã q̃ ſperari reliq̃ libertas põt? atq; vti-
nã poſſet vlla. Reſpõdiſſem Canij ꝟbo. q̇ cum a Caio cęſare.
Germanici filio cõſcius cõtra ſe cõiuratõis factę fuiſſe dicere
tur. Si ego|inq̇t ſciſſem tu neſciſſes. Qua in re non ita ſenſus
nrõs meror hebetauit: vt impios ſcelerata contra ꝟtutẽ q̃rar
molitos. Sʒ q̃ ſperauerũt effeciſſe vęhemẽter admiror. Naʒ
deteriora velle nri fuerit fortaſſe defectꝰ. Perficere autẽ poſſe
cõtra innocentiã quę q̇ſq; ſceleratꝰ cõcepit inſpectãte deo mõ
ſtro ſile eſt Vñ haud iiuria tuoꝝ q̇dam familiariũ q̃ſiuit. Si
quidẽ deꝰ inq̇t eſt. vñ mala: bona vero vñ ſi nõ eſt? Sed fas fu
erit nefarios hoies q̇ bonoꝝ oim totiuſq; ſenatꝰ ſanguiem pe
tũt. nos etiã quos ꝓpugnare bonis ſenatuiq; viderãt ꝑditum
ire voluiſſe Sed num idẽ de patribꝰ quoq; merebamur? Me
miniſti (vt opinor) quid me dictuꝝ q̇d factuꝝ ve pñs ſemꝑ ipſa
dirigebas. Memiſti inq̃ vero nẽ cũ rex auidꝰ exitij cõis ma-
ieſtatis crimẽi Albinũ delatũ ad eũctũ ſenatꝰ ordiẽʒ trãſferre
moliret. vniuerſi innocentiã ſenatꝰ q̃ꝫta mei ꝑiculi ſecuritate
defenderim Scis me hęc ⁊ vera proferre ⁊ in nulla vnq̃ mei

laude iactaſſe. Minuit em̄ quodãmõ ſe ꝓbãtis cõſcĩetię ſecre
tũ quotiẽs oſtẽtãdo q̃s fcm̄: recipit famę p̄ciũ. Sꝫ inocentiaꝫ
nr̃ãm q̃s excepit euẽtꝰ vides. p ṽę ṽtutis p̄miȷs falſi ſceleris
pęnas ſubimꝰ. Et cuiꝰ vnq̃ꝫ facinoris maĩfeſta cõfeſſio ita iu-
dices habuit in ſeueritate cõcordes vt nõ obliq̃s vł ipſe inge
niȷ error hũani vł fortũę cõditio cũctis mortalibꝫ incerta ſum
mitteret. Si inflãmare ſacras ędes voluiſſe. ſi ſacerdotes ĩpio
iugulare gladio. ſi bonis oĩbꝫ necem ſtruxiſſe diceremur. p̄ñtẽ
tñ ſniaꝫ ꝯfeſſuꝫ ꝯuictũ ve puniſſet. Nũc ṽo q̃ngẽtis fere paſſu
um millibꝫ ꝓcul motiatqꝫ ĩdefenſi ob ſtudiũ ꝓp̄ẽſiꝰ in ſenatuꝫ
morti ꝓſcriptõiqꝫ dãnamur. O meritos de ſili crimie nemĩẽ
poſſe cõuici. Cuiꝰ dignitatẽ reatꝰ ĩpi etiã q̃ detulere viderunt
Quaꝫ vti alicꝰ ſceleris admixtõe fuſcarẽt. ob ambitũ dignita
tis ſacrilegio me ꝯſciam meã polluiſſe mẽtiti ſunt. Atq̃ ⁊ tu ĩſi
ta nob oẽm rerꝝ mortaliũ cupiditatẽ de nr̃i aĩmi ſede pellebas
Et ſub tuis oculis ſacrilegio fas locũ eẽ nõ erat. Inſtillabas
em̄ auribꝫ cogitatõibuſqꝫ meis q̃tidie pythagoricũ illud deo
ſeruias ⁊ nõ diȷs. Nec cõueiebat viliſſiõꝝ me ſpũuꝫ p̄ſidia ca
ptare. quẽ tu in hãc excellẽtiã cõponebas vt ꝯſilẽꝫ deo faceres
Pręterea penetral inocẽs domꝰ. honeſtiſſiõrũqꝫ cętꝰ amicorũ
ſocer etiã ſcũs ⁊ ęquo actu ĩpe reuerẽdꝰ ab omĩ nos crimis hu
ius ſuſpitõe defendũt. Sꝫ o nefas. Illi ṽo de te tãti crimis ca
piũt fidẽ. Atqꝫ hoc ĩpo videmur affines fuiſſe maleficio qꝛ tu
is ĩſtituti moribꝫ ĩbuti diſciplis ſumꝰ. Itaqꝫ nõ ſatis nihil mi
hi ꝓfuiſſe tuã reuerentiã. niſi vltro tu potiꝰ mea offenſione la-
cereris. At ṽo hic etiã nr̃is malis cumulꝰ accedit. ꝙ ęſtimatio
plurimoꝝ nõ rerꝝ merita. ſꝫ fortunę ſpectat euentũ. eaqꝫ tm̄ iu
dicat eẽ ꝓuiſa q̃ fęlicitas cõmẽdauerit. Quo fit vt ęſtimatio bo
na p̄ma oĩm deſerat infęlices. Qui nũc ꝑpli rumores quaꝫ diſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

ſonę multipliceſqꝫ ſentētię piget reminiſci. Hoc tātuꝫ dixerim
Utinā eſſe aduerſam fortunę ſarcinā ꝙ dū miſeris aliqđ cri=
men affligit. q̄ perferūt meruiſſe credunt. Et ego quidē bonis
omnibꝫ pulſus dignitatibꝫ exutꝰ. exiſtimatōe fędatꝰ. ob bn̄fi
cia ſupplicium tuli. Uidere aūt videor nefarias ſceleratoꝝ offi=
cinas gaudio leticiaqꝫ fluitātes ꝑditiſſimū quēqꝫ inanis dela
tionū fraudibꝫ imminentē. iacere bonos nr̄i diſcriminis terro
re ꝓſtratos. flagitioſum quēqꝫ ad audendū q̇dē facinꝰ īpuni=
tate. ad efficiendū ꝟo p̄miȷs incitari. inſontes aūt nō mō ſecu
ritate veꝝ. ipſa etiā defenſione ꝓuatos. Itaqꝫ libet exclamare.

¶ Metrū quintum ꝓmi libri.

O Stelliferi conditor orbis. Qui ꝑpetuo nixus ſolio
Rapido cęlū turbine ꝟſas. Legēqꝫ pati ſidera cogis
Ut nūc plęno lucida cornu. Totis fratris obuia flāmis
Condat ſtellas luna miores. Nūc obſcuro pallida cornu
Phębo ꝓpior lumīa perdat. Et qui ꝓmę tempore noctis
Agit algētes heſperꝰ ortus. Solitas iterū mutet habenas
Phębi pallēs lucifer ortu. Tu frondifluę frigore brumę
Stringis lucē breuiore mora. Tu cū feruida venerit ęſtas
Agiles noctis diuidis horas. Tua vis variū tēꝑat annuꝫ.
Ut queas borę ſpūs aufert Reuehat mitis zephyrꝰ frōdes.
Queqꝫ arcturꝰ ſemīa vidit. Sirius altas vrat ſegetes
Nihil antiqua lege ſolutū. Linq̇t proprię ſtationis opus
Oīa certo fine gubernas. Hoīm ſolos reſpuis actus
Merito rector cohibere modo Nā cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices p̄mit inſontes. Debita ſceleri noxia pęna
At ꝑuerſi reſidēt celſo. Mores ſolio ſanctaqꝫ calcant
Iniuſta vice colla nocētes. Latet obſcuris condita ꝟtus
Clara tenebris iuſtuſqꝫ tulit. Crimen iniqui

Nil piuria. nil nocet ipſis Fraus mēdacij compta colore
Sed cū libuit viribus vti. Quos innumeri metuūt populi.
Summos gaudēt ſubdere reges O iā miſeras reſpice terras
Quiſquis rerū fędera nectis. O peris tāti pars nō vilis.
Hoīes q̄rimur fortunę ſalo Rapidos rector cōprime fluctus
Et quo cęlū regis immēſum. Firma ſtabiles fędere terras

Proſa quinta libri primi

Hec vbi cōtinuato dolore delatraui. illa vultu placido nihilq; meis queſtibꝫ mota. P. Cū te inq̄t męſtū lachrymātemq; vidiſſem. ilico miſerū exulēq; cognoui. Sed q̄ȝ id longinquū eēt exiliū. niſi tua ꝓdidiſſet orō neſciebā. Sȝ tu quā ꝓcul a patria nō q̄dem pulſus es ſed aberraſti. At ſi te pulſum exiſtimari mauis. te potiꝰ ipſe pepuliſti. Nā id q̄dem de te nūq̄ȝ cuiq̄ȝ fas fuiſſet. Si em̄ cuiꝰ oriundꝰ ſis patrię remiſcaris nō vti athenięſiū quondā multitudīs imꝑio regit̄. ſȝ vnꝰ dn̄s eſt vnus rex Qui frequētia ciuiū nō depulſione lętat̄. Cuius agi frenis atq; obtēperare iuſticię ſumma libertas eſt. An ignoras illā tuę ciuitatis antiquiſſimā legē qua ſancitū ē ei ius exulare nō eſſe q̄ſquis in ea ſedē fundare maluerit Nā qui vallo eius ac munimīe cōtinet̄ nullꝰ metus eſt ne exul eſſe mereatur. At q̄ſquis inhabitare eā velle deſierit. ꝑiter deſinit etiā mereri. Itaq; nō tam me loci huius quā tua facies mouet. Nec bibliothecę potiꝰ comptos ebore ac vitro parietes q̄ȝ tuę mētis ſedē req̄ro. In qua nō libros ſed id q̄ꝺ libris ꝓciū facit. librorꝫ quondā meorꝫ ſentētias collocaui. Et tu q̄deȝ de tuis in cōe bonū meritis v̾a q̄dē ſȝ ꝓ multitudīe geſtorꝫ tibi pauca dixiſti De obiectorꝫ q̄dē tibi vl̄ honeſtate vl̄ falſitate cūctis nota memoraſti De ſceleribꝫ fraudibuſq; delatorꝫ recte tu q̄dē ſtrictim attingendū putaſti q̄ ea meliꝰ vberiuſq; recognoſcentis

omnia vulgi ore celebrētur Increpuisti etiā vehemēter iniusti factū senat⁹. de nrā etiā crimia tōe doluisti. Leſe quoqꝫ opinionis dāna fleuisti Poſtremo aduerſus fortunā dolor incāduit cōqueſtuſqꝫ nō equa meritis p̄mia pēſari In extremo muſe ſeuiētis vti q̄ celū. terras q̄qꝫ pax regeret vota poſuiſti. Sꝫ qm̄ plurim⁹ tibi affectuū tumult⁹ incubuit. Diuerſumqꝫ te dolor ira meror diſtrahūt vti nūc mētis es. nōdū te validiora remedia cōtingūt Itaqꝫ leuioribꝫ pauliſp̄ vtemur vt q̄ in tumorez perturbatōibꝫ influentibꝫ induruerūt ad acrioris vim medicaminis recipiendā. tactu blandiore molleſcant.

Metrum ſextum p̄mi libri.

Cum phebi radijs graue. Cancri ſidus ineſtuat
Tum qui larga negantibꝫ. Sulcis ſemina credidit.
Eluſus cereris fide. Quernas pergat ad arbores
Nunqꝫ purpureū nemus. Lecturus violas petas
Cum ſeuis aquilonibꝫ. Stridens campus inhorruit
Nec queras auida manu. Uernos ſtringere palmites
Uuis ſi libeat frui Autūno poti⁹ ſua Bacch⁹ mūera cōtulit.
Signat tempora proprijs. Aptans officijs deus
Nec q̄s ip̄e coercuit Miſceri patit' vices Sic qd̄ p̄cipiti via
Certum deſerit ordinem. Letos non habet exitus

Proſa ſexta p̄mi libri

Primū igit' pateris ne me pauculis rogatōnibus ſtatū tue mentis attingere atqꝫ tētare: vt q̄ modus ſit tue curatōis intelligam? B. Tu vero arbitratu inquā tuo que voles vt reſponſurū rogato. P. Tum illa. Hunccine inquit mūdum temerarijs agi fortuitiſqꝫ caſibꝫ putas? An vllū credis ei ineē regimē rationis? Boetius. Atq̄ inquā nullo exiſtimauerim mō vt fortuita temeritate tam certa mouerentur. Uerū operi ſuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

conditorem p̄ſidere deū ſcio. Nec vnq̄ꝫ fuerit dies qui me ab
hac ſententię veritate depellat. P. Ita eſt inquit Nam id etiā
pauloante cecinisti. homineſq̄ꝫ tantū diuinę exortes curę eē de
claraſti. Nam de ceteris quin ratione regerentur nihil moue-
bare. Pape autem vehementer admiror. cur in tā ſalubri ſen
tentia locatus ęgrotes. Uerum altius perſcrutemur. neſcio
quid abeſſe coniecto. Sed dic mihi. q̄m a deo mundum regi
nō ambigis. q̇bus etiam gubernaculis regatur aduertis? B.
Uix inquā rogatōis tuę ſententiam noſco. nedum ad inquiſi
ta reſpondere queam. P. Num me inquit fefellit abeſſe aliq̇d
per quod velut hiante valli robore in animum tuum pertur-
bationum morbus irrepſerit. Sed dic mihi. Meministi ne q̄s
ſit rerum finis quo ve totius naturę tendat intentio? B. Audi
eram inquit ſꝫ memoriam meror hebetauit. P. Atq̄ ſcis vnde
cuncta ꝓceſſerint? B. Noui inquā deumq̄ꝫ eē reſpōdi. P. Et
qui fieri poteſt vt principio cognito. quis ſit rerum finis igno
res? Uerum hi perturbationū mores eaq̄ꝫ valentia eſt: vt mo
uere quidem loco hominem poſſint. euellere autem ſibiq̄ꝫ to-
tum extirpare nō poſſint. Sed hoc quoq̄ꝫ reſpondeas velim.
hoīem ne te eſſe meministi? B. Quid ni inquā meminerim. P.
Quid igitur homo ſit poteris ne proferre? Boetius. Hoccine
interrogas an eſſe me ſciam rationale animal atq̄ꝫ mortale?
Scio Et id me eſſe cōfiteor. P. Et illa. Nihil ne te aliud eſſe
nouiſti? B. Nihil. Iam ſcio inquit morbi tui aliam vel maxi
mam cauſam. quid ipſe ſis noſſe deſiſti. Quare pleniſſime vel
egritudinis tuę rationē vel aditum recōciliandę ſoſpitatis in-
ueni. Nam q̄m tui obliuione confunderis. ⁊ exulem te ⁊ expo
liatum ꝓpriis bonis eſſe doluiſti. q̄m vero quis ſit p̄cipuus ⁊
verus rex finis ignoras. nequam homines atq̄ꝫ nefarios po

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

tentes fęlicesqꝫ arbitraris. Qm̄ vero q̄bus gubernaculis mū
dus regatur oblit⁹es. has fortunarū vices ęſtimas ſine recto/
re fluitare. magnę nō ad morbū modo. verum ad interitū quo
qꝫ cauſę. Sed ſoſpitatis auctori grates. ꝙ te nondū totuꝫ na
tura deſtituit. Habemus maximum tuę fomitē ſalutis veraꝫ
de mundi gubernatione ſententiam. ꝙ eam nō caſuuꝫ temeri
tati ſed diuinę rationi ſubditā credis. nihil igitur pertimeſcas
iam tibi ex hac mīma ſcintilla vitalis calor illuxerit Sed qm̄
firmioribꝫ remedijs nōdum tempus eſt vti. ⁊ eam mentiū cō
ſtat eſſe naturā: vt quotiēs abiecerint veras: falſis opinionibꝫ
induantur. ex q̄bus orta ꝑturbationum caligo verū illū con/
fundit intuitum. Hāc paulisꝑ leuibus mediocribusqꝫ fomē
tis attenuare tentabo vt dimotis fallaciū affectionū tenebris
ſplendorem verę lucis poſſis agnoſcere.

¶ Metrū ſeptimū primi libri

Nubibus atris. Condita nullum. Fundere poſſunt
Sidera lumen Si mare voluens Turbidus auſter
Miſceat ęſtum Uitrea dudū Parqꝫ ſerenis Unda diebꝫ
Mox reſoluto Sordida ſcęno Uiſibꝫ obſtat Quiqꝫ vagatur
Montibꝫ altis. Defluus amnis Sępe reſiſtit. Rupe ſoluti
Obice ſaxi Tu quoqꝫ ſi vis Lumine claro. Cernere verum
Tramite recto. Carpere callem. Gaudia pelle Pelle timorē.
Spemqꝫ fugato nec dolor aſſit Nubila mens eſt Uincta/
qꝫ frenis Hęc vbi regnant.

¶ Finitur hic liber primus Boetij de
conſolatione philoſophię.

¶ Incipit liber ſecundus. ¶ Proſa prima

Poſt hec pauliſꝑ obticuit. atqꝫ vbi attentōem meaꝫ
modeſta taciturnitate collegit. ſic exorſa eſt. P. Si
ꝑnitus egritudinis tue cauſas habitūqꝫ cognoui.
fortune p̄oris affectu deſiderioqꝫ tabeſcis. ea tm̄ animi tui ſta
tum ſicuti fingis mutata ꝑuertit. Intelligo multiformes illi⁹
prodigij fucos. ⁊ eouſqꝫ eum his quos eludere nititur blan-
diſſimā familiaritatē exercet. dū intolerabili dolore cōfundat
quos inſperata reliq̄rit. Cuius ſi naturā. mores ac meritū re
miniſcare. nec habuiſſe te in ea pulchꝝ aliq̄d nec amiſiſſe cog-
noſces. Sed vt arbitror haud multū tibi hec in memoriā re-
uocare laborauerim. Solebas em̄ p̄ſentē blandientē quoqꝫ
virilib⁹ icesſere ꝟbis. eāqꝫ de nrō aditu ꝑlatis inſectabare ſen
tentijs. Uerū oīs ſubita mutatio rerū nō ſine quodā quaſi con
flictu contigit aīoꝝ. Sic factū ē vt tu q̄qꝫ pauliſꝑ a tua trāq̄l
litate diſceſſeris. Sꝫ tp̄s ē haurire te aliq̄d ac deguſtare molle
atqꝫ iucūdū q̄d ad īteriora trāſmiſſum validiorib⁹ hauſtibus
viā fecerit. Aſſit igit̄ rhetorice ſuadela dulcedis q̄ tūc tm̄ calle
rcō ꝑcedit. cū nrā īſtituta nō deſerit. Cūqꝫ hac muſica laris nr̄i
vernula. nūc leuiores. nūc grauiores modos ſuccinat. Quid ē
igit̄ o hō q̄d te in meſticiā luctūqꝫ deiecit. Nouū credo aliq̄d
īuſitatūqꝫ vidiſti. Tu ſi fortunā putas erga te eē mutatā. er-
ras. Hi ſꝑ ei⁹ mores ſunt. iſta natura. Seruauit circa te ꝓpriā
poti⁹ in ipſa ſui mutabilitate cōſtantiā. Talis erat cū blandie
bat. cū tibi falſe illecebris felicitatis alluderet. deꝑhēdiſti ceci
numis ābiguos vult⁹. Que ſeſe adhuc velat alijs tota tibi ꝑr
ſus īnotuit. Si ꝓbas. vtere morib⁹ ne q̄raris. Si ꝑfidiā ꝑhor
reſcis ſꝑne atqꝫ abijce ꝑnicioſe alludētē. Nā q̄ nūc meroris ti-
bi cā tanti ē hec eadē trāq̄llitatis eē debuiſſꝫ. reliq̄t ei te quā nō
relicturā ſe nemo vnq̄ꝫ poterit eē ſecur⁹. An ꝟo tu ꝑcioſam eſti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

mas ambiturã fęlicitatē. Et chara tibi ē fortuna pñs nec ma-
nēdi fida ⁊ cū diſceſſerit allatura mȩrorē. Qđ ſi nec arbitrio re-
tineri pt ⁊ calamitoſos fugiēs facit. qđ ē aliud fugax q̄ꝫ futu-
rȩ qđdā calamitatis indiciū. Neqꝫ eñi qđ añ oculos ſitū ē ſuf-
fecerit intueri. Rerꝫ exitꝰ prudētia metit. Eadēqꝫ in alterutro
mutabilitas. nec formidādas fortunȩ minas nec exoptandas
facit eſſe blādicias. Poſtremo ęquo aīo toleres oportet q̄cq̄d
intra fortunȩ areā geri. cū ſemel iugo eiꝰ colla ſummiſeris. qđ
ſi manēdi abeūdiqꝫ ſcribere legere velis ei. quā tu tibi dñam
ſpōte elegiſti nōne iniuriꝰ fueris. Et in patiētia ſortez exacer-
bis quā pmutare nō poſſis. Si vētis vela cōmitteres nō quo
volūtas peteret ſ ꝫ q̄ flatꝰ ipelleret pmouereris. Si aruis ſeīa
crederes. fertiles iter ſe ānos ſterileſqꝫ pēſares. fortunȩ te regē-
dū dediſti. dñȩ moribꝫ oportet obtpes. Tu vero voluētis rotȩ
impetū retinere conaris. At oīm mortaliū ſtolidiſſime. ſi mane-
re incipit ſors eē deſiſtit. Metꝝ pmū libri ſecundi.

Hec cū ſupba vterit vices dextra. Exeſtuātis more fert eu-
ripi. Dudū tremēdos ſęua pterit reges. Humiliſqꝫ victi
ſubleuat fallax vultū. Nō illa miſeros audit aut curat fletus
Ultroqꝫ gemitꝰ dura quos fecit ridet. Sic illa ludit. ſic ſuas
probat vires. Magnūqꝫ ſuis mōſtrat oſtentū. Si q̄s viſatur
vna ſtratꝰ ac fęlix hora. Proſa ſcđa libri ſecūdi

Vellem aūt pauca tecū fortunȩ ipſiꝰ verbis agitare. Tu
igitur an ius poſtulet aīaduerte. quid tu o homo ream
me quotidianis agis q̄relis. Quaz tibi fecimus iniuriā. Quȩ
tibi tua detraximus bona. Quouis iudice de opū dignitatūqꝫ
mecū poſſeſſione cōtēdere. Et ſi cuiuſquaz mortaliū pprium
quid horū eē mōſtraueris. ego iam tua fuiſſe q̄ repetis ſpōte
cōcedam. Cū te matris vtero natura pduxit. nudū rebꝫ oīm-

bus inopemq̃ ſuſcepi. meis opibus foui. ⁊ quod te nũc impa
tientẽ noſtri facit. fauore prona indulgẽtius educaui. oĩmq̃ q̃
mei ſunt iuris afflũetia ⁊ ſplendore circũdedi. Nunc mihi re-
trahere manũ libet. habes grãs velut vſus alienis. Non ha-
bes ius q̃rele tanq̃ tua ꝑdideris ꝓrſus. Quid ergo ingemiſcis
nulla tibi a nobis illata eſt violẽtia. Opes honores ceteraq̃ ta
liũ mei ſunt iuris. Dominã famule cognoſcũt. mecũ veniunt
me abeunte diſcedũt. Audacter affirmem ſi tua forẽt q̃ amiſſa
cõquereris nullo mõ ꝑdidiſſes. An ego ſola meũ ius exercere
prohibebor. licet celo ꝓferre lucidos dies eoſdẽq̃ tenebroſis
noctibus condere. Licet anno terre vultum nunc floribus fru
gibuſq̃ redimire. Nũc nymbis frigoribuſq̃ cõfundere. Jus ẽ
mari. nũc ſtrato equore blãdiri: nũc ꝓcellis ac fluctibꝫ inhor-
reſcere. Nos ad cõſtantiã nr̃is moribꝫ alienã inexpleta hoim
cupiditas alligabit. Hec nr̃a vis eſt. hũc cõtinuũ ludũ ludimꝰ
Rotã volubili orbe ꝟſamꝰ. infima ſummis. ſumma infimis
mutare gaudemꝰ. Aſcẽde ſi placet. ſꝫ ea lege ne vti cũ ludicri
mei rõ poſcit deſcẽdere iiuriã putes. An tu mores ignorabas
meos. Neſciebas Creſum regẽ lidoꝝ. Cyro pauloañ formi-
dabilẽ. mox deiñ miſerandũ rogi flãmis traditũ miſſo celitus
imbre defenſum. Num te p̃terit Paulũ perſi regis a ſe capti
calamitatibꝫ pias impẽdiſſe lachrymas. Quid tragediaꝝ cla
mor aliud deflet niſi indiſcreto ictu fortunã felicia regna ꝟten
tẽ. Nõne adoleſcẽtulꝰ duo dolia. vnũ q̃dem malũ. aliud ãt bo
nũ. in iouis lumĩe didiciſti. Quid ſi vberiꝰ de bonoꝝ ꝑte ſum
pſiſti. Quid ſi a te nõ tota diſceſſi. Quid ſi hec ipſa mei muta-
bilitas iuſta tibi cauſa ẽ ſperãdi meliora. Tamẽ ne aĩo cõtabe
ſcas. Et itra cõe oĩbꝫ regnũ locatꝰ ꝓprio iure viuere deſideres.

¶ Metrũ ſecũdum ſecũdi libri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Si quātas rapidis flatibꝫ incitꝰ. Pontꝰ verſat harenas.
Aut quot ſtelliferis edita noctibꝫ. Celo ſidera fulgent
Tantas fundat opes nec retrahat manū. Pleno copia cornu.
Humanū miſeras haud ideo genus. Ceſſet flere querelas
Quāuis vota libens excipiat deus. Multi ꝓdigus auri
Et claris auidos ornet honoribꝫ. Nil iam parta videntur
Sed q̄ſita vorēs ſeua rapacitas: Alios pādit hiatus
Que iam ꝑcipitem frena cupidinē. Certo fine retentent
Largis cū potius muneribꝫ fluens. Sitis ardeſcit habendi.
Nunq̄ȝ diues agit q̄n trepidus gemēs. Seſe credit egentem

¶ Proſa tercia ſecundi libri

His igitꝰ ſi ꝓ ſe tecū v̾bis fortuna loq̄ret᷑. q̄d ꝓfecto cōtra hiſceres nō haberes. Atſi q̄d eſt quo q̄relā tuā iure tuearis ꝓferas oportet. dabimꝰ dicēdi locū. B. Tum ego ſpēoſa q̄dem iſta ſunt inquā. oblitaq̄ȝ rhetorice ac muſice melle dulcedis. tum tm̄ cū audiunt᷑ oblectāt. Sed miſeris maloꝝ altior ſenſus eſt. Itaq̄ȝ cū hec auribꝫ īſinuare deſierīt. inſitꝰ aīm meror pregrauat. P. Et illa. Ita ē inq̄t. Hec ei nōdū morbi tui remedia. ſed adhuc cōtumacis aduerſum curatōem doloris fomēta q̄dam ſunt. Nā q̄ in ꝓfundū ſeſe penetrēt. cū t᷑ tēpeſtiuū fuerit admouebo. Verūtamē ne te miſeꝝ exiſtimari vel᷑. an nūeꝝ modūq̄ȝ tue felicitatis oblitꝰ es. Taceo ꝙ deſolatū parēte ſummorū te viroꝝ cura ſuſcepit. Delectuſq̄ȝ in affinitatē ꝓncipū. (q̄d ꝓcioſiſſimū ꝓpinq̄tatis genꝰ eſt) ꝓus charꝰ q̄ȝ ꝓximꝰ eē cepiſti. Quis nō te felicíſſimū cū tāto ſplēdore ſoceroꝝ cū cōiugis pudore. cū maſculeq̄ȝ ꝓlis oportunitate ꝓdicabit. Preterreo. libet em̄ ꝑterire cōmunia. aſſumptas in adoleſcētia negatas ſenibꝫ dignitates. ad ſingularē felicitatis tue cumulū veire delectat. Si q̄s reꝝ mortaliū fructꝰ vllū btītudis pondꝰ ha

bet poterit ne illius memoria lucis quãtalibꝫ ingruentiũ ma
loꝝ mole deleri. Cũ duos pariter cõſules liberos tuos domo ꝓ
uehi ſub frequẽtia patrũ ſub plebis alacritate vidiſti. cũ eiſdẽ
in curia curules inſidẽtibꝰ tu regie laudis orator ingenij glãm
facũdieqꝫ meruiſti. Cũ in circo duoꝝ mediꝰ cõſulũ circũfuſe
multitudinis expectatõem triũphali largitõe ſatiaſti. dediſti vt
opinor verba fortune. dũ te illa demulcet. dũ te vt ſuas delicias
fouet. Munꝰ qđ nulli vnq̃ p̃uato commodauerat abſtuliſti.
Vis ne ergo cũ fortũa calculũ ponere. Nũc te p̃mũ liuẽti ocu
lo perſtrinxit. Si numeꝝ modũqꝫ letoꝝ triſtiũue cõſideres. ad
huc te felicẽ negare nõ poſſis. Qđ ſi idcirco te fortunatũ eẽ nõ
eſtimas qm̃ que tũc leta videbãtur abierũt. Nõ eſt qđ te miſe
rum putes. qm̃ que nũc meſta credũtur p̃tereũt. An tu in hãc
vite ſcenã nũc p̃mũ ſubditus hoſpeſqꝫ veniſti. vllã ne humanis
rebꝰ ineſſe cõſtantiã reris. cũ ipm ſepe hoiem velox hora diſſol
uat. Nã ⁊ ſi rara eſt fortuitis manẽdi fides. vltimus tñ vite di
es mors quedã fortune eſt. etiã manẽtis. Quid ergo inferre pu
tas. Tu ne illã moriendo deſeras. An te illa fugiẽdo.

Metrũ tercium ſecundi libri.

Cum polo phebꝰ roſeis q̃drigis. Lucẽ ſpargere ceperit
Pallet albẽtes hebetata vultꝰ. Flãmis ſtella p̃mentibꝰ
Cũ nemus flatu zephyri tepẽtis Vernis irrubuit roſis
Spiret inſanũ nebuloſus auſter. Jam ſpinis abeat decus
Sepe tranq̃llo radiat ſereno. Jmmotis mare fluctibus
Sepe feruẽtes aquilo procellas. Verſo cõcitat equore
Rara ſi conſtat ſua forma mũdo. Si tantas variat vices
Crede fortunis hoim caducis. Bonis crede fugacibus
Conſtat eterna poſitũqꝫ lege eſt. Vt cõſtet genitũ nihil.

Proſa quarta ſecundi libri.

Cum ego vera inq̄ꝫ ꝯmemoras o ꝟtutum oīm nutrix nec
inficiari poſſum proſꝑitatis meę velociſſimū curſuz. ſed
hoc eſt quod recolentē vehementius coquit. Nam in om̄i ad
uerſitate fortunę infeliciſſimū genus eſt infortunij fuiſſe fęlicē
P. Sed qđ tu inquit falſę opinionis ſuppliciū luis. id rebꝫ iu
re imputare nō poſſis. Nam ſi te hoc inane nomē fortuitę fęli-
citatis mouet q̄ꝫ plurimis maximiſq̄ꝫ abūdes mecū reputes.
licet Igitur ſi quod in omni fortunę tuę cenſu p̄cioſiſſimū poſ
ſidebas id tibi diuinitus illeſum adhuc inuiolatūq̄ꝫ ſeruatur
Poteris ne meliora quęq̄ꝫ retinēs de infortunio iure cauſari?
Atqui viget incolumis illud p̄cioſiſſimū humani generis de
cus Symmachꝰ ſocer ⁊ qđ vitę p̄cio nō ſegnis emeres. vir
totus ex ſapiētia ꝟtutibuſq̄ꝫ factus ſuaꝝ ſecurꝰ tuis īgemiſcit
iniurijs. Viuit vxor īgenio modeſta pudicicię pudore pręcel
lens. ⁊ vt oēs eiꝰ dotes breuiter cōcludā pꝛi ſilis. Viuit inq̄ꝫ.
tibiq̄ꝫ tm̄ vitę huius exoſa ſpm̄ ſeruat. Queq̄ꝫ vna fęlicitatē mi
nui tuā vel ipſa cōceſſerim tui deſiderio lachrymis ac dolore
tabeſcit. Quid dicā liberos cōſulares quorū iā vt in id ętatis
pueris. vel paterni vel auiti ſpecimē elucet ingenij. Cū igit p̄-
cipua ſit mortalibꝫ vitę cura retinēdę. O te ſi tua bona cogno-
ſcas fęlicē cui ſuppetūt etiā nunc quę vita nemo dubitat eē cha
riora. Quare ſicca iam lachrymas nōdū eſt ad vnū oēs exoſa
fortuna. Nec tibi nimiū valida tēpeſtas incubuit quādo tena
ces herēt anchorę. q̄ nec p̄ntis ſolamē. nec futuri ſpem tēpis ab
eſſe patiātur. B. Et hereant inq̄ꝫ p̄cor. illis nāq̄ꝫ manētibꝫ vt-
cūq̄ꝫ ſe res habeat enarrabimꝰ. Sed q̄ſtum decꝰ ornamentis
nr̄is deceſſerit vides. P. Et illa. Promouimꝰ inq̄t aliquātu-
lum. ſi te nōdum totiꝰ tuę ſortis piget. Sed delicias tuas fer
re nō poſſum q̄ abeſſe aliq̄d tuę beatitudini tā luctuoſus atq̄ꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

anxius cõquereris Quis eſt em̄ tam cõpoſite felicitatis vt nõ aliqua ex pte cũ ſtatus ſui qualitate rixet. Anxia em̄ res eſt hu manoꝝ cõditio bonoꝝ. ⁊ que vel nunq̄ȝ toto pueniat. vel nũq̄ȝ perpetua ſubſiſtat. Huic ſenſus exuberat. ſȝ eſt pudori dege ner languis Hũc nobilitas notũ facit. ſȝ anguſtia rei familiaris incluſus ee malletignot⁹ Ille vtroq̄ȝ circũfluus vitã celebem deflet. Ille nuptijs felix orb⁹ liberis alieno cenſum nutrit here di. Ali⁹ ple letat⁹ filij filieue delicijs meſt⁹ illachrymat. Jdcir co nemo facile cũ fortune ſue cõditione cõcordat. Jnde enim ſingulis qđ inexptus ignoret exptus exhorreat Adde q̄ felicif ſimi cuiuſq̄ȝ delicatiſſim⁹ ſenſus ẽ. ⁊ niſi ad nutũ cũcta ſuppe tãt oĩs aduerſitatis inſolẽs minimis q̄buſq̄ȝ pſternit. ideo per exigua ſunt q̄ fortunatiſſimis btitudis ſummã detrahũt Quã multos eſſe cõiectas q̄ ſeſe celo pximos arbitrẽtur ſi de fortu ne tue reliquijs ps eis mĩma cõtingat. Hic ipſe. loc⁹ quẽ tu ex liũ vocas incolẽtib⁹ patria eſt. Adeo nihil ẽ miſeꝝ niſi cũ pu tes. Cõtraq̄ȝ btã ſors oĩs eſt equanimitate tolerãtis Quis eſt ille tã felix. q̄ cũ dederit impatiẽtie man⁹ ſtatũ ſuũ mutare non optet. Quã multis amaritudib⁹ hũane felicitatis dulcedo re ſperſa ẽ. q̄ ſi etiã fructi ee iocũda videat. tñ quo min⁹ cuȝ velit abeat retineri nõ poſſit. Liquet igit̄ q̄ȝ ſit mortaliũ reꝝ miſera beatitudo: q̄ nec apud eqūos ppetua pdurat. nec ãxios tota delectat. Quid igit̄ o mortales extra petitis intra vos poſitaȝ felicitatẽ error vos ĩſcicia q̄ȝ confundit. Oſtendã breuiter tibi ſumme cardinẽ felicitatis Eſt ne aliq̄d tibi teipo pcioſi⁹: nihil inq̄es. Jgit̄ ſi tui cõpos fueris poſſidebis qđ nec tu amittere vnq̄ȝ velis. nec fortuna poſſit auferre Atq̄ȝ vt agnoſcas in his ortuitis reb⁹ btitudinẽ cõſtare nõ poſſe. ſic collige Si btitu do ẽ ſummũ bonũ nature rõe degẽtis. nec ẽ ſũmũ bonũ qđ eri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

pi vllo mō poteſt. qm̄ p̄cellit id' qd neq̄at auferri. manifeſtū ē q ad btitudiem pcipiendā fortune iſtabilitas aſpirare nō poſſit. Ad hec. que caduca iſta felicitas vehit. vl' ſcit eā vl' neſcit eē mutabilē. ſi neſcit q̄ nā btā ſors eē pōt ignorantie cecitate. Si ſcit metuat neceſſe ē ne amittat qd amitti poſſe nō dubitat. q̄pre cōtinuus timor nō ſinit eē felicē. An vel ſi amiſerit negligē dū putat Sic q̄q3 pexile bonū ē qd equo aīo ferat amiſſuz Et qm̄ tu idē es cui pſuaſum ē atq3 inſitū p multis demōſtratōibus ſcio. mētes hoīm nullo mō eē mortales. Cūq3 clarꝫ ſit fortuitā felicitatē corpis morte finiri. dubitari neq̄t ſi hec auferre btitudiem p̄t. q̄n om̄e mortaliū genꝰ in miſeriā mortis fine labatur. Qd ſi multos ſcimus nō morte ſolū. verūetiā doloribꝫ ſuppliciiſq3 btitudis fructum queſiſſe. quonam mō pn̄s vita facere beatos poteſt que miſeros tranſacta nō efficit.

¶ Metrum quartum libri ſecundi

Quiſquis volet perennem. Cautus ponere ſedem
Stabiliſq3 nec ſonori. Sterni flatibus euri
Et fluctibus minantem. Curat ſpernere pontum
Mōtis cacumē alti Bibulas vitet arenas Illd pteruꝰ auſter
Totis viribꝫ vrget Ne pēdulū ſolute Pondꝰ ferre recuſant
Fugiēs piculoſam Sortē ſedis amene Humili domū memēto
Certꝰ figere ſaxo Quāuis tonet ruinis Miſcēs equora vētꝰ.
Tu cōditꝰ q̄eti Felix robore vallū. Duces ſerenus euum
Ridens etheris iras.

¶ Proſa q̄nta libri ſecūdi.

Sed quoniā rationū iam in te mearū fomēta deſcēdūt' paulo validioribꝫ vtendū puto Age em̄ ſi iā caduca ⁊ momētanea fortune dona nō eēnt. Quid in eis ē qd aut vrm̄ vnq̄ fieri q̄at. aut nō pſpectū cōſideratūue vileſcat Diuitie ne vl' vrā vel ſui natura p̄cioſe ſunt Quid earꝫ potius. aurꝫ ne. an vis cō

geſta pecunię. Atqui hę effundẽdo magis quam coaceruãdo
meli⁹ nitẽt. Si q̃dem auaricia ſp̄ odioſos. claros largitas effi
cit. Qđ ſi manere apud quẽq̄ nõ põt qđ trãſfert in alteꝝ. tũc ẽ
p̄cioſa pecunia quũ trãſlata in alios vſu largiẽdi deſinit poſ
ſideri. At eadẽ ſi apud vnũ quãta eſt vbiq; gentiũ cõgerat. ce-
teros ſui inopes facit. Et vox q̃dem tota p̄iter multorũ replet
auditũ. Veſtrę vero diuitię niſi cõminutę in plures trãſire nõ
poſſunt. Quod cũ factũ eſt paupes neceſſe eſt faciãt quos re-
linquũt. O igit̃ anguſtas inopeſq; diuitias quas nec habere
totas plurib⁹ licet ⁊ ad quẽlibet ſine ceterorũ paupertate non
veniũt. An gẽmarũ fulgor oculos trahit Sz ſi q̃dẽ eſt in hoc
ſplẽdore p̄cipui gẽmaꝝ eſt lux illa nõ hoim. Quas q̃dem mi-
rari hoies vehemẽter admiror. Quid eſt em̃ carẽs aię motu at
q; mẽbrorũ cõpage. quod aiatę rationaliq; naturę pulchꝝ eẽ
iure videatur. Que tametſi cõditoris opa ſuiq; diſtinctõe po
ſtremę aliq̃d pulchritudis trahunt. infra veſtrã tamẽ excellẽti
am collocatę admiratõem veſtrã nullo modo merebũtur. An
vos agroꝝ pulcritudo delectat. B. Quid ni? Eſt em̃ pulcerri
mi opis pulcra portio. Sic quondã ſereni maris facie gaude
mus: ſic cęlũ. ſidera. ſolem. lunãq; miramur. P. Num te hoꝝ
aliquid attingit. Num audes alicuius taliũ ſplẽdore gloriari
An vernis floribus ipſe diſtingueris aut tua in ęſtiuos fruct⁹
intumeſcit vbertas? Quid inanibus gaudijs raperis? Quid
externa bona pro tuis amplexaris? Nunq̄ tua faciet eſſe for-
tuna que a te natura rerum fecit aliena. Terrarũ quidem fru-
ctus animantium proculdubio debentur alimentis. Sed ſi
quod naturę ſatis eſt replere indigentiam velis nihil eſt quod
fortunę affluentiam petas. Paucis em̃ minimiſq; natura cõ
tenta eſt. Cuius ſatietatẽ ſi ſup̄fluis vrgere velis aut iniucun

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

tũ qḋ infuderis fiet aut noxiũ. Jã vero pulcrũ varijs fulgere
veſtib⁹ putas Quaꝝ ſi grata intuitu ſpẽs eſt aut materię natu
rã aut ingeniũ mirabor artificis. An ṽo te long⁹ ordo faĩulorũ
facit eẽ fęlicẽ Qui ſi vitioſi morib⁹ ſint ꝑnicioſa dom⁹ ſarcina
et ipſi dño vehemẽter inimica. Si ṽo ꝓbi ſint. qm̃ mõ in tuis
opib⁹ aliena ꝓbitas nũerabit̃ Ex q̇b⁹ oĩb⁹ nihil hoꝝ q̃ tu in tu
is cõputas bonis tuũ eſſe bonũ liq̇do mõſtrat̃. Quib⁹ ſi nihil
ineſt appetẽde pulcritudĩs q̇d ẽ q̃ vł amiſſis doleas vł lęteris
retẽtis Qḋ ſi natura pulcra ſunt q̇d id tua refert? Nã hęc ꝑ ſe a
tuis q̊q; opib⁹ ſequeſtrata placuiſſent. Neq; em̃ idcirco ſunt
precoiſa q̃ ĩ tuas venere diuitias ſ; qm̃ p̃cioſa videbant̃ tuis
ea diuitijs annũerare maluiſti. Quid ãt tãto fortunã ſtrepitu
deſideratis. fugare credo indigentiã q̃ritis copia. Atq̇ hoc vo
bis incõtrariũ cedit Plurib⁹ q̇ppe adminiculis op⁹ ẽ ad tuen
dã p̃cioſę ſupellectilis varietatẽ. Verũq; illud ẽ ꝑmultis indi
gere eos q̇ ꝑmulta poſſidẽt. Cõtraq; mĩmo idigere q̇ abũdan
tiã ſuã naturę neccitate nõ ambit⁹ ſui ſuꝑfluitate metiant̃. Ita
ne aũt nullũ ẽ ꝓpriũ vobis atq; inſitũ bonũ vt in externis ac ſe
poſitis reb⁹ bona vrã q̃ratis Sic rerũ ṽſa cõditio eſt: vt diui
nũ merito rõnis aĩal nõ aliter ſibi ſplẽdere niſi inaĩatę ſupelle-
ctilis poſſeſſione videat̃. Et alia q̇dẽ ſuis cõtenta ſunt. vos ãt
deo mẽte cõſimiles. ab reb⁹ infimis excellẽtis naturę ornamẽ
ta captatis nec itelligitis quãtã cõditori vrõ faciatis iniuriã
Jlle gen⁹ humanũ terrenis oĩb⁹ p̃ſtare voluit. vos dignitatẽ
veſtrã infra q̊q; ifima detruditis. Nã ſi om̃e cuiuſq; bonũ eo
cui⁹ ẽ cõſtat eẽ p̃cioſi⁹. cũ viliſſima reꝝ vrã bona eẽ iudicatis.
eiſdẽ voſmetipſos vrã exiſtimatõe ſummittitis. qḋ q̇dẽ haud
immerito cadit. Humanę q̇ppe naturę iſta cõditio eſt: vt tum
tantũ cęteris reb⁹ cũ ſe cognoſcit excellat. Eadẽ tñ ifra beſtias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

redigat si se noſſe deſierit. Nā ceteris aīantibꝫ ſeſe ignorare na
tura eſt: hoībꝫ ꝟo vitio venit. Quā ꝟo late patꝫ veſter hic error
qui ornare poſſe aliq̄d ornamētis exiſtimatis alienis. At id fi
eri neq̄t. Nā ſi q̄d ex appoſitis luceat ipſa q̄dem q̄ ſunt appoſi-
ta laudātur illud ꝟo his tectū atq̄ velatū in ſua nihilominꝰ fe
ditate ꝑdurat. Ego ꝟo nego illud eē bonū qđ noceat habenti.
Num id mētior? Minime inq̄s. Atq̄ diuitię poſſidētibus ꝑſe
pe nocuerunt. Cum peſſimus q̄ſq; ęris alieni magis auidus
quicq̄d vſq̄ꝫ auri gēmarumq; eſt ſe ſolū q̄ habet digniſſimū
putat. Tu igitur q̄ nunc contum gladiumq; ſolicitus ꝑtime-
ſcis ſi vitę huiꝰ callem vacuus viator intraſſes corā latrone ſe
curꝰ cantares. O p̄clara opum mortaliū beatitudo. quā cum
adeptus fueris ſecurus eſſe deſiſtis.

¶ Metrū q̄ntum libri ſecundi

Felix nimium prior ętas. Cōtenta fidelibꝫ aruis
Nec inerti ꝑdita luxu. Facili que ſera ſolebat
Ieiunia ſoluere glande. Nec bacchica munera norat
Liquido confundere melle. Nec lucida vellera ſerum.
Tyrio miſcere veneno. Somnos dabat herba ſalubres
Potū quoq; lubricus amnis. Umbras altiſſima pinus
Nondū maris alta ſecabat. Nec mercibꝫ vndiq; lectis
Noua littora viderat hoſpes. Tūc claſſica ſęua tacebant
Odijs neq; fuſus acerbis. Cruor horrida tinxerat arma
Quid enī furor hoſtibꝫ vlla. Vellet prior arma mouere
Cum vulnera ſęua videret. Nec p̄mia ſanguinis vlla
Utinā modo noſtra redirent. In mores tp̄a priſcos
Sed ſęuior ignibꝫ ętnę. Feruens amor ardet habendi
Heu p̄mus q̄s fuit ille. Auri qui pondera tecti
Gemmaſq; latere volentes. Precioſa pericula fodit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

¶ Proſa ſexta libri ſecundi

QUid ãt de dignitatibꝫ potẽtiaqꝫ diſſerã quas vos verę dignitatis ac ptãtis inſcij cęlo exęq̃tis q̃ſi in ĩprobiſſimũ quẽqꝫ ceciderit. q̃ incẽdia flãmis ętnę eructuãtibꝫ qđ diluuiũ tãtas ſtrages dederit? Certe (vti meminiſſe te arbitror) cõſulare imperium (qđ libertatis ꝓncipiũ fuerat) ob ſuꝑbiã ꝯſulũ vri veteres abolere cupierũt. Qui ob eandẽ ſuꝑbiã priꝰ regiũ de ciuitate nomẽ abſtulerãt. At ſi quãdo (qđ rarũ ẽ) ꝓbis honores deferant. qđ in eis aliud quã ꝓbitas vtentiũ placet. Ita fit vt nõ ṽtutibꝫ ex dignitate. ſꝫ ex ṽtute dignitatibꝫ honor accedat. Que ṽo eſt iſta vrã expetibilis ac p̃clara potẽtia? Nõne o terrena aĩalia cõſideratis q̇bus q̇ p̃ſidere videamĩ? Num ſi inter mures videres vnũ aliquẽ ius ſibi ac poteſtatẽ p̃ ceteris vẽdicantẽ quãto mouereris cachinno. Quid ṽo ſi ſpectes corpus imbecillius hoĩe reperire queas quos ſepe muſcularũ quoqꝫ vel morſus vel in ſecreta queqꝫ reptantiũ necat introitꝰ? Quo ṽo quiſquã ius aliqđ in quẽpiam niſi in ſolũ corpus ⁊ qđ eſt infra corpus (fortunã loquor) poſſit exercere. Num vnq̃ libero imperabis aĩo. Num mentẽ firma ſibi ratione coherentẽ de ſtatu ꝓprię q̇etis amouebis. Cũ liberũ quendã virũ ſupplicijs ſe quidã tyrãnus adacturũ putaret vt aduerſum ſe factę cõiurationis conſcios ꝓderet linguã ille momordit atqꝫ abſcidit. et in os ſeuiẽtis tyranni abiecit. Ita cruciatꝰ quos putabat tyrannus materiã crudelitatis vir ſapiẽs fecit eẽ virtutis. Quid aũt eſt qđ in aliũ q̇ſquã poſſit facere qđ ſuſtinere ab alio ipſe nõ poſſit. Buſiridẽ accepimꝰ necare hoſpites ſolitũ. ab Hercule hoſpite fuiſſe mactatũ. Regulus plures penorũ bello captos in vincula cõiecerat. ſed mox ipſe victorum catenis manus prebuit. Ullã ne igitur eius hominis potentiam putas. qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

quod ipſe in alio poteſt ne id in ſe alter valeat efficere nō poſſit Ad hec. Si ipis dignitatibꝫ ac poteſtatibꝫ ineēt aliq̄d natura lis ac ꝓpꝛij boni nūq̄ꝫ peſſimis ꝑuenirēt. Neqꝫ ei ſibi ſolēt ad uerſa ſociari. Natura reſpuit vt cōtraria queq̄ꝫ iungant. Ita cū peſſimos plerūqꝫ dignitatibꝫ fungi dubiū nō ſit illud etiaꝫ liquet natura ſui bona nō eē q̄ ſe peſſimis herere patiant. Qd quidē de cūctis fortune muneribꝫ digniꝰ exiſtiari pt. q̄ ad ipꝛo biſſimū queqꝫ vberioꝛa ꝑueniūt. De q̄bꝫ etiā illud cōſideran dū puto qd nemo dubitat eē foꝛtē cui foꝛtitudiem ineē cōſpe⸗ xerit. Et cuicūqꝫ velocitas adeſt manifeſtū eſt eē veloce. Sic muſica q̄deꝫ muſicos. medicina medicos. rhetoꝛica rhetoꝛes facit. Agit em̄ cuiuſqꝫ rei natura qd ꝓpꝛiū eſt. nec cōtrariū reꝝ miſcetur effectibꝫ. ſed vltro q̄ ſunt aduerſa depellit. Atq̄ nec o pes inexpletā extinguere auaricia queūt. Nec ptās ſui cōpo⸗ tem facit. quē vitioſe libidies inſolubilibꝫ aſtrictū retinēt cate nis. Et collata impꝛobis dignitas nō mō nō efficit dignos. ſꝫ pꝛodit potius ⁊ oſtētat indignos. Cur ita ꝑuenit? Gaudetis em̄ ſeſe res aliter habētes falſis cōpellare noībꝫ q̄ facile reꝝ ip ſarū redarguūtur effectu Itaqꝫ nec ille diuitie. nec illa potētia nec hec dignitas iure appellari pt. Poſtremo idē de tota foꝛtu na cōcludere licet. in qua nihil expetendū. nihil nature bonita tis ineſſe manifeſtū eſt. Que nec ſe bonis ſemꝑ adiungit. ⁊ bo nos quibus fuerit adiuncta nō efficit.

Metrū ſextū libꝛi ſecundi

Nouimus quantas dederit ruinas
Urbe flammata patribuſqꝫ ceſis.
Fratre qui quondam ferus interempto.
Matris effuſo maduit cruoꝛe.
Coꝛpus ⁊ viſu gelidum pererrans.

Ora non tinxit lachrymis. et eſſe
Cenſor extincti potuit decoris
Hic tamen ſceptro populos regebat.
Quos videt condens radios ſub vndę
Phębus extremo veniens ab ortu
Quos premunt ſeptem gelidi triones.
Quos nothus ſicco violentus ęſtu
Torret ardentes recoquens harenas.
Celſa num tandem valuit poteſtas:
Vertere praui rabiem Neronis!
Heu grauem ſortem quotiens iniquus
Additur ſęuo gladius veneno

¶ Proſa ſeptima libri ſecundi

Cum ego. ſcis inquā ipſa minimū nobis ambitōem mortaliū reꝝ fuiſſe dn̄atā. ſꝫ materiā gerēdis rebꝫ optauim⁹ q̄ ne ꝟtus tacita cōſeneſcerz. P. At illa. Atq̄ hoc vnū eſt qđ p̄ſtātes q̄dem natura mētes. ſꝫ nōdū ad extremā manū ꝟtutū pfectione pductas allicere poſſit: glię ſcꝫ cupido ⁊ optimoꝝ in rempublicā fama meritoꝝ. Quę q̄ꝫ ſit exilis ⁊ toti⁹ pōderis vacua ſic cōſidera. Oēm terrę ambitū (ſicuti aſtrologicis demōſtrationibꝫ accepiſti) ad cęli ſpaciū pūcti cōſtat obtinere rōem. Id eſt vt ſi ad cęleſtis globi magnitudiem cōferat̃. nihil ſpacij prſus habere iudicet̃. Hui⁹ igit̃ tā exiguę in mūdo regiōis q̄rta fere portio ē. ſicut Ptolomeo pbāte didiciſti. q̄ a nobis cognitis aiantibꝫ incolat̃. Huic q̄rtę ſi q̄ꝫtū maria paludeſq̄ p̄mūt quantūq̄ ſiti vaſta regio diſtēdit̃ cogitatōe ſubtraxeris. anguſtiſſima inhabitādi hoībꝫ area relinquet̃. In hoc mīmo igitur pūcti q̄dā pūcto circūſepti atq̄ cōcluſi. de puulgāda fama de proferēdo noīe cogitatis. At q̄d hꝫ amplū magnificūq̄ glia tā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

anguſtis exiguiſq; limitib9 arctata: Unde & hoc ipm̄ breuis
habitaculi ſeptū plures incolūt natōes. ligua. moribꝫ. totius
vitę rōne diſtātes. ad quas tum difficultate itinerꝝ. tum loquel
di diuerſitate. tum cōmercij inſolētia. nō mō fama hoīz ſingu
loꝝ ſed nec vrbiū q̄dem peruenire queat. Aetate deniq; Marci
Tullij ſicut ipſe quodā loco ſignificat nōdū caucaſum mōtē
romanę reipublicę fama trāſcenderat. Et erat tūc adulta. par
this etiā cęteriſq; id locorū gētibꝫ formidoloſa: Uides ne igit
q̄; ſit anguſta. q̄; cōpreſſa gl'a q̄; dilatare ac ꝓpagare laboratis
An vbi romani noīs trāſire fama neq̄t. romani hoīs gloria ꝓ
gredietur: Quid quot diuerſaꝝ gentiū mores inter ſe atq; in-
ſtituta diſcordant: vt quod apud alios laude. apud alios ſup
plicio dignum iudicetur. Quod fit vt ſi quē famę ꝑdicatio de
lectet. huic in plurimos populos nomē proferre nullo mō cō
ducat. Erit igit̄ ꝓuagata inter ſuos gl'a q̄ſq; cōtentus. & intra
vnius gentis termīos p̄clara illa famę immortalitas coarta-
bitur. Sed q̄; multos clariſſimos ſuis temporibꝫ viros ſcri-
ptorum inops dileuit obliuio: Quanq̄; q̄d ipſa ſcripta ꝓficī
unt quę cum ſuis auctoribus p̄mit longior atq; obſcura vetu
ſtas. Uos vero immortalitatem vobis ꝓpagare videmī cum
futuri famam temporis cogitatis. quod ſi ad ęternitatis infi-
nita ſpacia ꝓtractes. q̄d habes quod te noīs tui diuturnitate
lęteris. Unius etem̄ mora momenti ſi decem millibus confe-
ratur annis. q̄m̄ vtrunq; ſpacium definitum. minimam licet
habet tamen aliquā proportionem. At hic ipſe numerus an-
norū eiuſq; quātumlibet multiplex ad intermīabilē diuturni
tatē ne cōparari q̄dem poteſt. Etem̄ finitis ad ſe inuicē fuerit
quędam: infiniti vero atq; finiti nulla vnq̄; poterit eſſe colla-
tio. Ita fit vt quanticūq; proliri temporis fama ſi cum inex-

hauſta ęternitate cogitetur. nō ꝑua ſꝫ plane nulla eē videatur. Vos āt niſi ad populares aures inaneſqꝫ rumores rcē facere neſcitis. Et relicta cōſciētię ꝟtutiſqꝫ p̄ſtantia de alienis p̄mia ſermūculis poſtulatis. Accipe in huiōi arrogātię leuitate quā feſtiue aliq̄s illuſerit. Nā cū q̄dā adorſus eēt hoīem cōtumeliis. q̄ nō ad verę ꝟtutis vſum. ſed ad ſuꝑbam gloriā falſum ſibi philoſophi nomē induerat. adieciſſetqꝫ iam ſe ſciturꝫ an ille philoſophus eſſet ſiq̄dem illatas iniurias leuiter patiēterqꝫ toleraſſet. Ille patientiā paulisꝑ aſſumpſit. acceptaqꝫ cōtumelia velut inſultās ita tandē inq̄t. Intelligis ne me eē philoſophū. Tum ille nimiū mordaciter. intellexerā inq̄t ſi tacuiſſes. Quid āt eſt qđ ad p̄cipuos viros (de his eñ ſermo eſt) q̄ ꝟtute glām petūt q̄d inquā eſt quod ad hos de fama poſt reſolutū morte ſup̄ma corpus attineat. Nā ſi qđ noſtrę rōnes credi vetant. toti moriūtur hoīes nulla eſt oīno glā. cū is cuius ea eſſe dicitur nō extet oīnino. Sin vero bñ ſibi mens cōſcia terreno carcere reſoluta cęlū libera petit. nōne oēe terrenū negocium ſpernet. quę ſe cęlo fruēs terrenis gaudet exemptam.

¶ Metrū ſeptimū libri ſecūdi

Quicunqꝫ ſola m mente pręcipiti petit
Summumqꝫ putat gloriam
Late patentis ętheris cernat plagas
Arctumqꝫ terrarum ſitum
Breuem replere non valentis ambitum.
Pudebit aucti nominis.
Quid eſt: ſuperbi colla mortali iugo
Fruſtra leuare geſtiunt.
Licet remotos fama per populos means.
Diffuſa linguas explicet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Et magna titulis fulgeat claris domus
Mors ſpernit altam gloriam
Inuoluit humile pariter ⁊ celſum caput
Equatqz ſummis infima
Ubi nunc fidelis oſſa. Fabricij manent.
Quid brutus aut rigidus Cato.
Signat ſuꝑſtes fama tenuis paucułis. Inane nomẽ lr̃is
Sed quid decora nouimus vocabula?
Num ſcire conſumptos datur
Jacetis ergo prorſus ignorabiles
Nec fama notos efficit.
Quod ſi putatis longius vitam trahi.
Mortalis aura nominis
Cum ſera vobis rapiet hoc etiam dies
Jam vos ſecunda mors manet.

¶ Proſa octaua libri ſecundi

Sed ne me inexorabile ꝯtra fortunã bellũ gerere putes aliquãdo cũ de hoib9 illa fallax nõ nihil bene mereat̃. tum ſcz cũ ſe aperit cũ frontẽ detegit moreſqz ꝓfitetur. Nondũ forte qđ loquar intelligis: Mirũ eſt qđ dicere geſtio. eoqz ſententiã ꝟbis explicare vix queo. Etenĩ plus reor homib9 aduerſam q̃ proſperã ꝓdeſſe fortunã. Illa enĩ ſemꝑ ſpẽ felicitatis cũ videt̃ blanda mentit̃. Hęc ſemꝑ vera cũ ſe inſtabilẽ mutatõe demõſtrat. Illa fallit. hęc inſtruit. Illa mendaciũ ſpẽ bonoꝝ mẽtes fruentiũ ligat. hęc cognitõe fragilis felicitatis abſoluit. Itaqz illã videas vẽtoſam fluentẽ. ſuiqz ſemꝑ ignarã. Hãc ſobriam ſuccinctamqz ⁊ ipſi9 aduerſitatis exercitatõe prudentẽ. Poſtremo felix a vero bono deuios blãdicijs trahit. aduerſa plerũqz ad ꝟa bona reducẽs velut vnco retrahit. An hoc iter mi-

nima eſtimandū putas ꝙ amicoꝝ tibi fideliū mētes hec aſpa hec horribil' fortuna deterit. Hec tibi certos ſodaliū vult⁹ ambiguoſq3 ſecreuit. Diſcedēs ſuos abſtulit tuos reliqt. Quanti hoc integer ⁊ vt videbaris tibi fortunat⁹ emiſiſſes. Deſine nūc amiſſas opes q̄rere. qđ p̄cioſiſſimū diuitiaꝝ gen⁹ ē amicos inueniſti.

¶ Metrū octauū libri ſecūdi

Quod mundus ſtabili fide. Concordes variat vices.
Quod pugnantia ſemina. Fedus perpetuum tenent
Quod phebus roſeum diem. Curru prouehit aureo.
Ut quas duxerit heſperus Phebe noctibus imperet
Ut fluctus auidum mare. Certo fine coerceat
Ne terris liceat vagis. Latos tendere terminos
Hanc rerum ſeriem ligat. Terras ac pelagus regens
Et celo imperitans amor. Hic ſi frena remiſerit
Quicquid nūc amat inuicem. Bellum cōtinuo geret.
Et quā nunc ſocia fide. Pulcris motibus incitant.
Certant ſoluere machinā. Hic ſanctos populos quoq3
Iunctos federe cōtinet. Hic ⁊ cōiugij ſacrum.
Caſtis nectit amoribus. Hic fidis etiam ſua
Dictat iura ſodalibus. O felix hominum genus
Si veſtros animos amor. Quo celū regitur regat

¶ Finit liber ſecūdus de conſolatōe philoſophie.
¶ Seqtur Proſa p̄ma libri tercij.

Iam cantū illa finierat. cū me audiēdi auid⁹ ſtupētemq3 arrectis adhuc aurib⁹ carmis mulcedo defixerat. Itaq3 paulo poſt o inq̄ ſummum laſſoꝝ ſolamen aīoꝝ quātum me vel ſententiarū pondere vel canendi etiam iocūditate refouiſti. adeo vt me iam poſt hec imparē

fortune ictibꝰ nõ arbitrer. Itaqꝫ remedia q̄ pauloante acriora eſſe dicebas. nõ modo nõ ꝑhorreſco. ſed audiẽdi auidiꝰ vehe-mẽter efflagito. P. Tum illa. Senſi inquit cuꝫ verba noſtra tacitus attentuſqꝫ rapiebas. eumqꝫ ſue mẽtis habitũ vel ex-pectaui. vel qđ eſt verius ipſa ꝑfeci. Talia ſunt quippe que re-ſtant vt deguſtata quidẽ mordeãt interius aũt recepta dulce-ſcant. Sed q̄ tu te audiẽdi auidũ dicis quanto ardore flagra-res. ſi quo naꝫ te ducere aggrediamur agnoſceres. Boetius Quonã inq̄. P. Ad veram inquit felicitatẽ quã tuus quoqꝫ ſomniat animus. ſed occupato ad imagines viſu ipſam illaꝫ nõ poteſt intueri. B. Tum ego fac obſecro ꝛ que ſit illa vera ſi-ne cunctatõe demõſtra. P. Faciam inquit illa tui cauſa liben-ter. ſed q̄ tibi cauſa notior eſt eã ꝓus deſignare verbis atqꝫ in-formare conabor: vt ea ꝑſpecta cũ in cõtrariã ꝑtem flexeris o-culos. vere ſpecimẽ beatitudinis poſſis agnoſcere.

Metrũ ꝓmum tercij libri.

Qui ſerere ingenuum volet agrum
Liberet arua prius fruticibus.
Falce rubos ſilicemqꝫ reſecat
Ut noua fruge grauis ceres eat.
Dulcior eſt apium mage labor
Si malus ora prius ſapor edat.
Gratius aſtra nitent vbi nothus
Deſinit imbriferos dare ſonos.
Lucifer vt tenebras pepulerit
Pulcra dies roſeos agit equos.
Tu quoqꝫ falſa tuens bona. prius
Incipe colla iugo retrahere.
Uera dehinc animum ſubierit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

¶ Prosa secunda tercij libri.

Tum defixo paululū visu ꝛ velut in angustā suę mētis se-
dē recepta sic cępit P. Oīs mortaliū cura quā multipliciū stu-
dioꝝ laboꝛ exercet. diuerso q̇dem calle ꝑcedit. ſ3 ad vnū tñ bea-
titudis finē nitiẗ ꝑuenire. Id aūt est bonū quo q̇s adepto ni-
hil vlteriꝰ desiderare queat. Qđ q̇dem est oīm summū bonoꝝ
cūctaq̄ intra se cōtinens bona. Cui si q̇d abforet summū esse
nō posset. qm̄ relinq̄retur extrinsecꝰ qđ posset optari. Liquet
igitur esse beatitudinē statum bonoꝝ oīm aggregatōe ꝑfectū.
Hunc vti diximus diuerso tramite mortales oīs conantur
adipisci. Est eñ mentibꝫ hoīm veri boni naturaliter inserta cu-
piditas sed ad falsa deuius erroꝛ abducit. Quorum quidem
alij summum esse bonum nihilo indigere credentes: vt diui-
tijs affluant elaborant. Alij vero bonū quod sit dignissimū
veneratione iudicantes adeptis honoribus reuerendi ciuibꝫ
suis esse nitūtur. Sunt q̇ summū bonū in summa potētia eē
cōstituant. qui vel regnare ipsi volūt. vel regnantibꝫ adhęrere
conantur. At quibus optimū quiddam claritas videẗ. hi vel
belli vel pacis artibꝫ gloriosum nomē ꝓpagare festināt. Pluri-
mi vero: boni fructum gaudio lęticiaq̄ metiuntur. hi fęlicissi-
mū putāt voluptate diffluere. Sūt etiā q̇ hoꝝ fines causasq̄
alterutro ꝑmutant: vt qui diuitias ob potentiā voluptatesq̄
desiderāt. vel q̇ potentiā. seu pecunię causa. seu ꝓferēdi nomīs
petūt. In his igiẗ cęterisq̄ talibꝫ humanoꝝ actuū votoꝝq̄
versatur intentio. veluti nobilitas fauorq̄ popularis quę vi-
dentur quandam claritudinē cōparare: vxoꝛ ac liberi q̇ iocū-
ditatis grā petūtur. Amicoꝝ ꝟo qđ sanctissimū quidē genꝰ est
nō in fortuna. sed in ꝟtute numeraẗ. Reliquum vero vel potē-
tię causa vel delectatōis assumitur. Iam vero corporis bona

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

promptũ eſt vt ad ſupiora referãtur. Robur eñi magnitudoq̄ʒ videnᷓ prēſtare valentiã. pulcritudo atqʒ velocitas celebrita/ tē. ſalubritas voluptatē. Quibꝰ oĩbꝰ ſolã btitudinē deſiderari liquet. Nã qđ quiſqʒ prē ceteris petit id ſummũ iudicat ēe bonũ qđ eſſe btitudinē definimꝰ. Quare btm̃ iudicat eſſe ſtatum quē prē ceteris q̄ſqʒ deſiderat. Habes igiᷓ añ oculos ꝓpoſitã fere formã felicitatis humanē. opes. honores. potentiã. gloriã voluptates. Que q̄dē ſola cõſiderãs Epicurꝰ. cõſequēter ſibi ſummũ bonũ voluptatē eſſe cõſtituit. eo ꝙ cetera oĩa iocunditatē aĩo videãtur afferre. Sed ad hoĩm ſtudia reuertor quoꝝ animꝰ et ſi caligãte memoria. tñ bonũ ſummũ repetat. ſed velut ebriꝰ domũ quo tramite reuertaᷓ ignorat. Num eñi videntur errare hi q̄ nihilo indigere nitunᷓ. Atq̄ nõ ē aliud qđ ēque perficere btitudinē poſſit quaʒ copioſus bonoꝝ oĩm ſtatꝰ nec alieni egēs. ſʒ ſibi ipi ſufficiēs. Num ꝟo labunᷓ hi. q̄ qđ ſit optimũ id etiã reuerētiē cultu digniſſimũ putãt. Minime. Nec eſt vile q̄ddã cõtēnendũq; ē. qđ adipiſci oĩm fere mortaliũ labo/ rat intētio. An in bonis nõ eſt numerãda potentia. Quid igiᷓ? Num imbecillũ ac ſine viribꝰ ēſtimandũ eſt qđ oĩbꝰ rebꝰ conſtat eſſe p̄ſtantius? An claritudo nihili pēdēda eſt. Sed ſequeſtrari nequit q̄n omne quod excellentiſſimũ ſit id etiã videaᷓ ēe clariſſimũ. Nam nõ eſſe anxiam triſtemq; beatitudinem nec doloribus moleſtiiſq; ſubiectã q̄d attinet dicere quãdo in minimis quoq; rebus id appetitur quod habere fruiq; delectet. Atq̄ hec ſunt q̄ adipiſci hoĩes volunt eaq; de cauſa diuitias. dignitates. regna. gloriã. voluptateſq; deſiderant. ꝙ ꝑ hec ſibi ſufficientiã. reuerentiã. potentiã. celebritatē. leticiã credũt venturã. Bonũ eſt igiᷓ qđ tam diuerſis ſtudiis homines petunt. In quo quanta ſit naturē vis facile monſtraᷓ cum licet variē

diſſidenteſqꝫ ſentētie. tamē in diligēdo boni fine cōſentiūt

Metrū ſecundū tercij libri

QUantas rerū flectat habenas. Natura potēs q̄bꝰ imēſuꝫ
Legibꝰ orbē ꝓuida ſeruet Stringatqꝫ ligās irreſoluto
Singula nexu placet arguto. Fidibꝰ lentis ꝓmere cantu
Quāuis peni pulcra leones Uincula geſtēt. maibuſqꝫ datas
Captēt eſcas. metuētqꝫ trucē. Soliti ꝟbera ferre magiſtri
Si cruor horrida tinxerit ora. Reſides olim redeūt animi
Fremituqꝫ graui meminere ſui. Laxant nodis colla ſolutis
Primuſqꝫ lacer dente cruēto. Domitor rabidas imbuit iras
Que canit altis garrula ramis. Ales caueę ſi claudit antro
Huic licet illita pocula melle. Largaſqꝫ dapes dulci ſtudio
Ludens hoīm cura miniſtret. Si tamē arcto ſaliens tecto
Nemorū ḡtas viderit vmbras Sparſas pedibꝰ ꝓterit eſcas
Siluas tantū meſta req̄rit. Siluis dulci voce ſuſurrat
Ualidis quondā viribꝰ acta. Pronū flectit ꝟga cacumen
Hāc ſi curuās dextra remiſit. Recto ſpectat vertice celum
Cadit heſperias phebꝰ in vndas Sꝫ ſecreto tramite rurſus
Currū ſolitos ꝟtit ad ortꝰ Repetūt ꝓprios queqꝫ recurſus
Reditūqꝫ ſuo ſingula gaudēt. Nec manet vlli traditꝰ ordo
Niſi quod fini iūxerit ortū. Stabileqꝫ ſui fecerit orbem

Proſa tercia libri tercij.

Vos q̄qꝫ terrena aīalia tenui licet imagine vr̄m tn̄ ꝑncipiū ſomniatis verumqꝫ illū beatitudīs finem licet mīme ꝑſpicaci qualicūqꝫ tn̄ cogitatōe ꝓſpicitis. eoqꝫ vos ⁊ ad verū bonuꝫ naturalis ducit intētio ⁊ ab eodē multiplex error abducit Cōſidera nāqꝫ an ꝑ ea q̄bus ſe hoīes adepturos beatitudinē putant. ad deſtinatum finem valeant peruenire. Si em̄ vel pecunia vel honores ceteraqꝫ tale q̄d afferunt cui nihil bonorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

abeſſe videat̃. nos quoqꝫ fateamur fieri aliquos hoꝝ adeptõ
ne fęlices. Q̄d ſi neqꝫ id valēt efficere qd̄ ꝓmittūt boniſqꝫ plu
ribꝰ carēt: nōne liq̄do falſa in eis beatitudīs ſpēs dep̄hendit̃?
Primū igitur teip̄m qui paulo an̄ diuitijs affluebas inter-
rogo. Inter illas abūdantiſſimas opes. nūq̄ꝫ ne aīm tuū cōce
pta ex qualibet iniuria cōfudit anxietas? B. Atq̄ inq̄ꝫ tam li-
bero me fuiſſe aīo q̄n aliq̄d ſemꝑ angerer remīſci nequeo. P.
Nōne qꝛ vł aberat qd̄ abeſſe nō velles. vł aderat qd̄ adeē no
luiſſes? B. Ita eſt inq̄ꝫ. P. Illius igit̃ p̄ſentiā: huiꝰ abſentiam
deſiderabas? B. Cōfiteoꝛ inq̄ꝫ. P. Eget ꝟo inq̄t eo qd̄ quiſqꝫ
deſiderat? B. Eget inq̄ꝫ. P. Qui vero eget aliquo nō eſt vſqꝫ-
quaqꝫ ſibi ſufficiens? B. Minime inquaꝫ. P. Tu itaqꝫ hāc
inſufficientiā plenꝰ inquit opibꝰ ſuſtinebas? B. Quidni inq̄ꝫ.
P. Opes igitur nihilo indigentem ſufficientemqꝫ ſibi facere
nequeunt. Et hoc erat qd̄ ꝓmittere videbātur. Atqui hoc q̄qꝫ
maxime cōſiderandū puto. ꝙ nihil habeat ſuapte natura pe-
cunia: vt his a quibꝰ poſſidet̃ inuitis neq̄at auferri. B. Fate-
oꝛ inq̄ꝫ. P. Quid ni fateare. cū eaꝫ quotidie valentioꝛ aliquis
eripiat inuito. Unde em̄ forenſes q̄rimonię niſi ꝙ vi vel frau-
de a nolentibus pecunię repetuntur ereptę. B. Ita eſt inquaꝫ
P. Egebit igitur inquit extrinſecus petito pręſidio quo ſuaꝫ
pecuniam quiſqꝫ tueatur. B. Quis id inquaꝫ neget? P. At-
qui non egeret eo niſi poſſideret pecuniam quam poſſet amit
tere. B. Dubitari inquaꝫ nequit. P. In contrarium igitur re
lapſa res eſt. Nam quę ſufficientes ſibi facere putabantur o-
pes. alieno potius pręſidio faciunt indigentes. Quis autem
modus eſt quo pellatur diuitijs indigētia. Num em̄ diuites
eſurire nequeūt? Num ſitire nō poſſunt? Nuꝫ frigus hyber-
num pecunioſoꝝ mēbra non ſentiunt? Sed adeſt tu inquies

opulentis quo famem ſatient. quo ſitim frigusqꝫ depellant. Sed hoc mō cōſolari qͥdem diuitijs indigētia poteſt. ſꝫ auferri penitus nō poteſt. Nā ſi hęc hiās ſemꝑ atqꝫ aliqͥd poſcēs opibus expletur maneat neceſſe eſt quę poſſit expleri. Taceo ꝙ naturę minimū quid auaricię nihil ſatis eſt Quare ſi opes nec ſummouere indigentiā poſſunt. ⁊ ipſę ſuam faciūt. quid eſt ꝙ eas ſufficientiam pręſtare credatis

Metrum tercium libri tercij.

QUamuis fluente diues auri gurgite.
Non expleturas cogat auarus opes.
Oneretqꝫ baccis colla rubri littoris:
Ruraqꝫ centeno ſcindat opima boue
Nec cura mordax deſerit ſupſtitem.
Defunctumqꝫ leues non comitantur opes

Proſa quarta libri tercij

SEd dignitates honorabilē reuerendūqꝫ cui ꝓuenerit reddūt. Num vis ea ē magiſtratibꝫ vt vtentiū mētibꝫ ꝟtutes inſerāt. vitia depellāt. Atqͥ nō fugare ſꝫ illuſtrare potiꝰ neqͥciā ſolēt. Quo fit vt īdignemur eas ſępe neqͥſſimis hominibꝫ cōtigiſſe Vn̄ Catullꝰ licet in curuli Noniū ſedentē ſtrumā tn̄ appellat Vides ne ꝗtum malis dedecꝰ adijciāt dignitates: Atqͥ minꝰ eoꝝ patebit indignitas ſi nullis honoribꝫ inclareſcāt Tu quoqꝫ num tandē tot ꝑiculis adduci potuiſti: vt cū Decorato gerere magiſtratū putares. cū in eo mentē neqͥſſimi ſcurrę delatoriſqꝫ reſpiceres Nō em̄ poſſumꝰ ob honores reuerētia dignos iudicare. qͦs ipſis honoribꝫ iudicamꝰ īdignos Atſi quē ſapiētia ꝑditū videres. num poſſes eū vl̓ reuerētia. vel ea q̄ ꝑditus ē ſapiā nō dignū putare: B. Mīme. P. Ineſt ei dignitas ꝓpria ꝟtuti quā ꝓtinꝰ ī eos qͥbꝫ fuerit adiūcta trāſfundit. Qͦ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

quia populares facere nequeūt honores. liquet eos ꝓpriſ dig
nitatis pulcritudiem nō habere. In quo illud est aīaduertēn
dū magis. Nā ſi eo abiectior est quo magis a pluribꝫ q̄ſq3 cō
temnitur cū reuerēdos facere neq̄at quos pluribꝫ oſtentat. de
ſpectiores potiꝰ improbos dignitas facit. Veruz nō impune
Reddūt nāq3 īprobi parem dignitatibꝫ vicē quas ſua cōtagi
one cōmaculant. Atq3 vt agnoſcas verā illā reuerentiā ꝑ has
vmbratiles dignitates nō poſſe cōtingere. ſic collige Si q̄s
multiplici ꝯſulatu functꝰ in barbaras natōes forte deueneris
venerandū ne barbaris honor faciet? Atq̄ ſi hoc naturale mu
nus dignitatibꝫ foret ab officio ſuo quoquo gentiū nullo mō
ceſſaret. Sicut ignis vbiq3 terrarū nunq̄ȝ tamē calere deſiſtit
Sed qm̄ id eis nō ꝓpria vis. ſed hoim fallax annectit opinio.
vaneſcūt ilico cum ad eos venerint q̄ dignitates eas eſſe non
eſtimant. Sed hoc apud exteras natōes Inter eos vero apud
quos orte ſunt. num ꝑpetuo ꝑdurāt? Atq̄ ꝑfectura: magna oli
poteſtas. nūc inane nomē ꝛ ſenatoriȷ̄ cēſus grauis ſarcina Si
quis quondā populi curaſſet annonā magnꝰ habebatur nūc
ea ꝑfectura q̄d abiectius? Vt em̄ pauloante diximus qd ni
hil habet ꝓpriȷ̄ decoris opinione vtentiū nunc ſplēdorem acci
pit. nūc amittit Si igit̄ reuerēdos facere nequeūt dignitates
ſi vltro improboꝝ ꝯtagione ſordeſcūt. ſi mutatōe temporum
ſplēdere deſinūt. ſi gentiū eſtimatōe vileſcūt. q̄d eſt qd in ſe ex
petende pulcritudis habeāt? nedū aliȷ̄s preſtent.

Metrum quartū libri terciȷ̄

Quamuis ſe tyrio ſuperbꝫ oſtro, Comeret ꝛ niueis lapillis
Inuiſus tamē oībus vigebat. Luxurie Nero ſeuiētis
Sz quōdā dabat īprobꝫ verēdis. Patribꝫ īdecores curules
Quis illos igit̄ putet beatos Quos miſeri tribuūt honores

¶ Proſa quinta libri tercij

AN vero regna regū q̄ꝫ familiaritas efficere potentē valēt? Quid ni qn̄ eoꝝ felicitas ꝑpetuo ꝑdurat. Atq̄ plena eſt exemploꝝ vetuſtas. plena etiā pn̄s etas q̄ regis felicitatē calamitate mutauerint. O p̄clara potētia q̄ nec ad cōſeruatōem q̄dē ſui ſatis efficax inuenitur. Quod ſi hec regnoꝝ poteſtas btītudis auctor eſt. nōne ſi qua ꝑte defuerit: felicitatē minuat. miſeriam importet. Sed q̄uis late humana tendātur impia. plures neceſſe eſt gētes relinq̄ quibꝰ regū q̄ſqꝫ nō imperet. Qua ꝟo ꝑte btōs faciēs deſinit ꝑtās. hac impotētia ſubintrat q̄ miſeros facit. Hac igitur mō maiorē regibꝰ ineſſe neceſſe eſt miſerie portionē. Expertus ſortis ſue ꝑiculoꝝ tyrannꝰ regni metꝰ pēdentis ſupra verticē gladij terrore ſimulauit. Que eſt igit̄ hec poteſtas que ſolicitudinū morſus expellere. que formidinū aculeos vitare neq̄t? Atq̄ vellent ipſi vixiſſe ſecuri ſed nequeūt. Dehinc de ꝑtāte gloriant̄. An tu potentē cenſes quē videas velle qd̄ nō poſſit efficere? Potentē cenſes q̄ ſatellite latꝰ ambit. qui quos terret ipſe plus metuit. Qui vt potēs eē videat̄. in ſeruientiū manu ſitus eſt. Nam q̄d ego de regū familiaribꝰ diſſerā cū regna ipſa tāte imbecillitatis plena demōſtrē? Quos q̄dē regia ꝑtās ſepe incolumis. ſepe aūt lapſa ꝓſternit. Nero Senecā familiarē p̄ceptoremqꝫ ſuū ad eligende mortis coegit arbitriū. Papinianū diu inter aulicos potentē militum gladijs Antonius obiecit. Atq̄ vterqꝫ potētie ſue renūciare voluerūt quoꝝ Seneca opes etiā ſuas tradere Neroni. ſeqꝫ in ociū cōferre conatꝰ eſt. ſed dū ruituros moles ipſa trahit neuter quod voluit effecit. Que eſt igit̄ potētia quā ꝑtimeſcūt habētes quā nec cū habere velis tutꝰ ſis ⁊ cū deponere cupias vitare non poſſis? An p̄ſidio ſunt amici quos nō ꝟtus ſꝫ fortuna cōciliat

Sed quẽ fęlicitas amicũ fecit. infortuniũ faciet inimicũ Quę vera peſtis efficacior ad nocendũ q̃z familiaris inimicus?

Metrũ q̇ntum tercij libri

Qui ſe volet eſſe potentẽ. Animos domet ille feroces.
Nec victa libidine colla. Fędis ſummittit habenis
Etenĩ licet indica longe Tellus tua iura tremiſcat
Et ſeruiat vltima tyle. Tamẽ atras pellere curas
Miſeraſq; fugare q̃relas Nõ poſſe: potẽtia nõ eſt

Proſa ſexta libri tercij

Gloria vero q̃z fallax ſępe q̃z turpis eſt. Vñ nõ iniuria tragicus exclamat. O gl'a gl'a in millib⁊ hoĩm mortaliũ nihil aliud facta niſi auriũ inflatio magna Plures enĩ magnũ ſępe nomẽ falſis vulgi opinionib⁊ abſtulerũt quo q̇d turpi⁹ excogitari põt Nã q̇ falſo p̄dicant̃. ſuis ipſi neceſſe ẽ laudib⁊ erubeſcãt. Quę ſi etiã meritis conq̇ſitę ſint. q̇d tñ ſapientis adiecerit cõſciẽtię. q̇ bonũ ſuũ nõ populari rumore. ſ3 cõſciẽtię veritate metit̃. Nõ ſi hoc ip̃m ꝓpagaſſe nomẽ pulcrũ videt̃. cõſeq̃ns ẽ vt fędũ nõ extẽdiſſe iudicet̃. Sed cũ vti pauloañ diſſerui plures gẽtes neceſſe ſit eẽ ad quas vni⁹ fama hoĩs neq̃at ꝑuenire. fit vt quẽ tu ęſtimas glo'ſum eẽ ꝑ maxĩa p̃te terraꝝ videat̃ inglorius. Inter hęc v̾o popularẽ gloriã ne cõmemoratõe q̇dez dignã puto. q̇ nec iudicio v̾o ꝑuenit. nec vnq̃z firma perdurat Iã v̾o q̃z ſit inane. q̃z futile nobilitatis nomẽ q̇s non videat. q̇ ſi ad claritudiem referat̃ aliena ẽ. Videt̃ nãq; eẽ nobilitas q̇dã de meritis veniẽs laus parentũ Nõ ſi claritudinẽ p̄dicatio facit. illi ſunt clari neceſſe eſt q̇ p̄dicãtur. Quare ſplẽdidũ te ſi tuam nõ habes. aliena claritudo nõ efficit. Nõ ſi q̇d eſt in nobilitate bonũ id eẽ arbitror ſolũ. vt impoſita nobilib⁊ neceſſitudo videatur ne a maiorũ virtute degenerent.

¶ Metrū ſextū libri tercij

Omne hoīm genus in terris. Simili ſurgit ab ortu
Unus eñi rerū pater eſt. Unus q̄ cuncta miniſtrat
Ille dedit phebo radios Dedit ⁊ cornua lunę
Ille homines etiā terris Dedit: ⁊ ſidera cęlo
Hic clauſit mēbris animos. Celſa ſede petitos
Mortales igitur cūctos. Edit nobile germen
Quid genus ⁊ proauos ſtrepitis Si p̄mordia veſt..
Auctorēq; deum ſpectetis. Nullus degener extat
Ni vitijs peiora fouens Proprium deſerat ortum

¶ Proſa ſeptima libri tercij

Quid aūt de corpis voluptib; loquar. quaꝝ appetentia q̄dem plena eſt anxietatis ſatietas vero penitētię. Quātos illę morbos q̄; intolerabiles dolores quaſi quendā fructū ne-quicię fruentiū ſolēt referre corpib;. quarū mot⁹ q̄d habeat iu-cūditatis ignoro. Triſtes vero eſſe voluptatū exit⁹ q̄ſquis re-miniſci libidinū ſuarū volet intelliget. Quę ſi beatos explica-re poſſunt nihil cauſę eſt q̄n pecudes quoq; beatę eē dicantur. quaꝝ oīs ad explēdā corpalē laſciuiā feſtinat intētio. honeſtiſſima q̄dem cōiugis liberorūq; foret iucūditas ſed nimis e na-tura dcm̄ eſt. neſcio quē filios inueniſſe tortores. quoruz q̄; ſit mordax quęcūq; cōditio neq; alias expertū te neq; nūc anxiū neceſſe eſt admonere. In quo euripidis mei ſententiaz ꝓbo. q̄ carentē liberis infortunio dixit eſſe fęlicem

¶ Metrū ſeptimū libri tercij

Habet hoc voluptas oīmis Stimulis agit fruētes
Apiūq; par volantum Ubi grata mella fudit
Fugit. ⁊ nimis tenaci. Ferit icta corda morſu

¶ Proſa octaua libri tercij

Nihil igitur dubiũ ē quī hę ad beatudinē vię deuia q̄dā ſint nec pducere eo quēq̄ʒ valeāt ad qđ ſe pducturas eſſe pmit tunt. Quātis vero implicite malis ſint breuiſſime mōſtrabo. Quid em̄ pecuniā ne congregare conaberis. ſed eripies habē ti. Dignitatibꝰ fulgere velis. donāti ſupplicabis. Et qui p̄ire ceteros honore cupis poſcēdi humilitate vileſces. Potentiaʒ ne deſideras: ſubiectorū inſidijs obnoxiꝰ piculis ſubiacebis. Gloriā petis: ſed p aſpera q̄qʒ diſtractꝰ ſecurꝰ eē deſiſtis. Uo luptuariā vitā degas: ſed q̄s nō ſpernat atqʒ abijciat viliſſi me fragiliſſimeqʒ rei corpis ſeruitium. Jam vero q̄ bona pre ſe corpis ferūt. q̄ʒ exigua q̄ʒ fragili poſſeſſione nitūtur: Num em̄ elephātes mole. tauros robore ſupare poteritis Num tygres velocitate p̄ibitis: Reſpicite celi ſpaciū. firmitudinē. celerita tem. Et aliquādo deſinite vilia mirari. Qđ quidē celū nō his potius eſt q̄ʒ ſua qua regitur ratione mirandū. Forme vero ni tor vt rapidus eſt: vt velox ⁊ vernaliū florū mutabilitate fu gacior. Quod (ſicut Ariſtoteles ait) linceis oculis hoīes vterē tur: vt eorꝫ viſus obſtātia queqʒ penetraret. nōne introſpectis viſceribꝰ illud Alcibiadis ſupficie pulcerrimū corpꝰ turpiſſi mū videretur: Igitur te pulcrū videri nō tua natura. ſed oculorū ſpectantiū reddit infirmitas. Sed eſtimate q̄ʒ vultis nimis corpis bona Dū ſciatis hoc qđcunqʒ miramini triduane febris igniculo poſſe diſſolui. Ex q̄bus oībꝰ illud in ſummā redige re licet. q̄ hec q̄ nec preſtare q̄ pollicentur bona poſſunt. nec oīm bonorꝫ cōgregatōe pfecta ſunt: ea nec ad beatitudinē quaſi q̄ dam calles ferūt. nec beatos ipſa pficiunt.

Metrū octauum libri tercij

O heu q̄ʒ miſeros tramite deuio. Abducit ignorantia
Nō aurꝫ in viridi q̄ritis arbore. Nec vite gēmas carpitis

Nõ altis lagos montibꝫ abditis Ut pisce ditetis dapes
Nec vobis capreas si libeat seq̄. Tyrrhena captatis vada
Ipsos q̄netiā fluctibꝫ abditos. Norūt recessus equoris
Que gēmis niueis vnda feracior Uel q̄ rubentis purpure
Necnō q̄ tenero pisce vel asperis. Prestent echinis littora
Sed quonā lateat qd̄ cupiūt bonū Nescire ceci sustinēt
Et qd̄ stelliferū transabijt polū Tellure demersi petunt
Quid dignū stolidis mētibꝫ imp̄cer? Opes honores ambiāt
Et cū falsa graui mole parauerit. Tum v͛a cognoscāt bona

¶ Prosa nona libri tercij

Hactenꝰ mēdacis formā felicitatis oñdisse suffecerit q̄ꝫ si p̄spicaciter ītuearis. ordo ē deinceps q̄ sit v͛a mōstrare. B. At qui video inq̄ꝫ nec opibꝫ sufficientiā. nec regnis potentiaꝫ. nec reuerentiā dignitatibꝫ. nec celebritatē glie. nec leticiā voluptatibus posse cōtingere. P. An etiā causas cur id ita sit dep̄hendisti? B. Tenui q̄dem veluti rimula mihi videor intueri. sꝫ ex te cognoscere aptius malim. P. Atq̄ promptissima ratio ē. Qd̄ enī simplex indiuisumq̄ꝫ natura id error humanꝰ separat. et a vero atq̄ꝫ p̄fecto ad falsum imp̄fectūq̄ꝫ traducit. An tu arbitraris qd̄ nihilo īdigeat egere potētia? B. Minime inq̄ꝫ. P. Recte tu quidē. Nā si q̄d est qd̄ in vlla re ībecillioris valētie sit in hac p̄sidio necesse ē egeat alieno. B. Ita est inq̄ꝫ. P. Igit͛ sufficiētie potētieq̄ꝫ vna eadēq̄ꝫ ē natura. B. Sic videt͛. P. Qd̄ v͛o huiusmodi sit sp̄nendū ne eē censes. an cōtra: rex oīm veneratōe dignissimū? B. At hoc inq̄ꝫ. ne dubitari q̄dē pōt. P. Addamꝰ igit͛ sufficiētie potētieq̄ꝫ reuerētiā: vt hec tria vnū eē iudicemꝰ. B. Addamꝰ siq̄dem v͛a volumꝰ ꝯfiteri. P. Quid igit͛ inq̄t. obscurꝫ ne hoc atq̄ꝫ ignobile cēses eē. an oī celeritate clarissimuꝫ Cōsidera v͛o ne qd̄ nihilo indigere qd̄ potētissimū. qd̄ hono-

re dignissimū esse cōcessum est: egere claritudie. quā sibi p̄sta-
re nō possit atq; ob id aliq̄ ex pte videat. obiecti⁹ B. Nō pos
sum inq̄ q̄n hoc vti ē. ita etiā celiberrimū eē cōfitear. P. Cōse
quēs igit est: vt claritudiem supiorib; trib; nihil deferre fatea
mur. B. Cōseq̄tur inq̄. P. Qd igit nulli⁹ egeat alieni qd su-
is cūcta virib; possit. qd sit clar̄ atq; reuerendū nōne hoc iā
cōstat eē letissimū. B. Sed vñ huic inq̄ tali meror vll⁹ obre-
pat. ne cogitare quidē possum. P. Quar̄ plenū eē leticie siqui
dem supiora manebūt necesse ē cōfiteri. Atqui illud quoq; p
eadē necessariū est. sufficiētie. potētie. claritudis reuerētie. iocū
ditatis noīa quidē eē diuersa. nullo v̄o mō discrepare substā-
tiā. B. Necesse est inq̄. P. Hoc igit qd est vnū simplexq; na
tura. prauitas hoīm dispertit Et cā rei que ptibus caret. par-
tem conatur adipisci nec portionē que nulla est. nec ipsā quā
mīme affectat assequit. B. Quonā modo inq̄. P. Qui diuiti
as iquit petit penurie fuga. de potētia nihil laborat. vilis ob-
scurusq; eē mauult. multas etiā sibi naturales quoq; subtra
hit voluptates ne pecuniā quā parauit amittat Sed hoc mō
ne sufficiētia quidē contigit ei quē valentia deserit. quē mole-
stia pungit quem vilitas abijcit. quem recondit obscuritas.
Qui vero solū posse desiderat. profligit opes despicit volup-
tates honoremq; potentia carentē. glām quoq; nihilipendit
Sed huic quoq; quā multa deficiāt vides. fit eñ vt aliquan
do necessarijs egeat: vt anxietatib; mordeatur. Cumq; hec de
pellere nequeat id etiam quod maxīe petebat potens eē desi-
stit. Similiter ratiocinari de honoribus glīa voluptatib; licz
Nam cū vnumquodq; horū idem quod cetera sit quisquis
horū aliquid sine ceteris petit. nec illd quidē quod desiderat
apprehēdit Boetius. Quid igitur inq̄. P. Si quis cūcta si-

mul cupiat adipiſci. ſummã q̃dem beatitudis ille velit. ſ; nu;
in his eã reperiet q̃ demõſtrauim⁹ id qđ pollicent̃ nõ poſſe cõ
ferre. B. Minime inq̃. P. In his igit̃ q̃ ſingula q̃dam petẽdo-
rũ p̃ſtare credũtur. beatitudo nullo modo inueſtigãda eſt. B.
Fateor inq̃. ⁊ hoc nihil verius dici poteſt. P. Habes igit̃ in-
quit ⁊ formam falſę fęlicitatis ⁊ cauſas. Deflecte nunc in ad-
uerſum mentis intuitum. ibi em̃ verã quã promiſimus ſtati;
videbis. B. Atqui hęc inq̃ vel cęco perſpicua eſt. eãq; tu pau
lo ante monſtraſti. dum falſę cauſas aperire conabaris. Nam
(niſi fallor) ea vera eſt ⁊ perfecta fęlicitas que ſufficientẽ. potẽ
tem. reuerendũ. celebrem. lętumq; perficiat. Atq; vt me interi
us animaduertiſſe cognoſcas. quę vnũ horũ q̃m idez cuncta
ſunt veraciter p̃ſtet. hanc eſſe plenã beatitudinẽ ſine ambigui
tate cognoſco. P. O te alumne hac opinione fęlicẽ ſentio ſiqui
dem hoc inquit adieceris. Bo. Quidnam inq̃. P. Eſſe ne ali
quid in mortalib⁹ caducisq; reb⁹ putas qđ huiuſ̃ statũ poſſit
afferre. B. Minime inq̃ puto. Idq; a te nihil vt ampli⁹ deſide
retur oſtẽſum eſt. P. Hęc igit̃ vel imagĩes veri boni vel imp-
fecta quędã dare bona mortalib⁹ videtur. verũ aũt atq; pfcm̃
bonũ cõferre nõ poſſunt. B. Aſſentior inq̃. P. Qm̃ igit̃ agno
uiſti q̃ vera illa ſit: quę aũt beatitudinẽ mentiant̃ nũc ſupereſt
vt vnde verã hanc petere poſſis agnoſcas. B. Id q̃dem inq̃.
iam dudũ vehementer expecto. P. Sed cũ vti in thimeo pla
toni inq̃t noſtro placet. In minimis quoq; rebus diuinum p̃
ſidium debeat implorari. q̃d nũc faciendũ cenſes: vt illi⁹ ſum
mi boni ſedem reperire mereamur. Inuocãdũ inq̃ rerũ oĩm
patrem. quo prętermiſſo nullum rite fundatur exordium. P.
Recte inquit ac ſimul ita modulata eſt.

Metrũ nonũ libri tercij

O Qui ꝑpetua mundum ratione gubernas
Terraꝝ cęliqꝫ sator qui tempus ab ęuo.
Ire iubes stabilisqꝫ manens das cuncta moueri
Quem non externę pepulerunt fingere causę
Materię fluitātis opus verū insita summi
Forma boni liuore carens. tu cuncta superno
Ducis ab exemplo. pulcrū pulcerrimus ipse.
Mundum mente gerens similiqꝫ in imagīe formans.
Perfectasqꝫ iubens perfectum absoluere partes
Tu numeris elemēta ligas vt frigora flammis.
Arida conueīant liquidis. ne purior ignis
Euolet: aut mersas deducūt pondera terras.
Tu triplicis mediam naturę cuncta mouentem.
Connectens aīam per cōsona membra resoluis
Quę cum secta duos motum glomerauit in orbes
In semet reditura meat mentemqꝫ profundam
Circuit ⁊ simili conuertit imagine cęlum
Tu causis aīas paribus vitasqꝫ minores
Prouehis. ⁊ leuibus sublimes curribus aptans.
In cęlum terramqꝫ seris quas lege benigna
Ad te conuersas reduci facis igne reuerti
Da pater angustam menti conscendere sedem
Da fontem lustrare boni. da luce reperta
In te conspicuos animi defigere visus.
Disijce terrenę nebulas ⁊ pondera molis
Atqꝫ tuo splendore mica. tu nāqꝫ serenum
Tu requies tranquilla pijs te cernere finis
Principium victor. dux. semita terminus idem

Prosa decima libri tercij

q Uoniã igiť que ſit impfecti. q̃ etiã pfecti boni forma vi
diſti. nũc demõſtrandũ reor quonã hec fęlicitatis pfectõ
cõſtituta ſit. In quo illud pmũ arbitror inq̃rendum an aliqđ
huiõi bonũ (quale pauloañ definiſti) in rerũ natura poſſit exi
ſtere. ne nos preter rei ſubiectę veritatẽ caſſa cogitatõis ima-
go decipiat. Sed q̃n exiſtat ſitq; hoc veluti q̃dam oĩm fons
bonorũ negari nequit. Omne em̃ qđ impfectũ eſſe dr. id dimi
nutõe pfecti impfectum eſſe phibetur. Quo ſit vt ſi in quolib;
genere impfectũ q̃d eẽ videatur. in eo pfectũ quoq; neceſſe ſit.
Etem̃ perfectione ſublata vnde illud qđ impfectũ phibeť ex-
titerit ne fingi q̃dem poteſt. Neq; em̃ ab diminutis incõſum-
matiſq; natura rerũ cępit exordiũ. ſed ab integris abſolutiſq;
procedens in extrema atq; effęta dilabitur. Quod ſicuti pau-
loante mõſtrauimus eſt q̃daz boni fragilis impfecta fęlicitas
eſſe aliquã ſolidam pfectamq; non poteſt dubitari. B. Firmiſ
ſime inq̃; veriſſimeq; concluſum eſt. P. Quo vero inq̃t habi
tet ita cõſidera. Deum rerum oĩm pncipem bonum eſſe cõmu
nis humanorũ conceptio probat aĩorum. Nam cum deo ni-
hil melius excogitari queat. id quo melius nihil eſt bonum eẽ
quis dubitat. Ita vero bonum eſſe deum ratio demõſtrat: vt
perfectũ quoq; in eo bonũ eſſe conuicat. Nam ni tale ſit rerũ
oĩm pnceps eſſe nõ poterit. Erit em̃ eo pſtantiꝰ aliq̃d pfectuz
poſſidẽs bonũ qđ hoc pus atq; antiq̃us eſſe videať. Oia nã-
q; pfecta minꝰ itegris pora eẽ claruerũt. Quare ne in ifinituz
ratio pdeat cõfitendũ eſt ſummũ deũ. ſummi pfectiq; boni eẽ
pleniſſimũ. Sz pfectũ bonũ verã eſſe btitudiem cõſtituimus
Verã igiť btitudiem in ſummo deo ſitã eẽ neceſſe eſt. B. Acci
pio inq̃; nec eſt qđ ꝯtradici vllo mõ queat. P. Sz q̃ſo inq̃t te
vide q̃; id ſcẽ atq; inuiolabilr pbes q̃ boni ſummi ſummũ de

um diximus eſſe pleniſſimū. B. Quonā inq̄ mō. P. Ne hūc
rerū oīm patrē illud ſummū bonū quo plenus eſſe ꝓhibet᷑. vel
extrinſecꝰ accepiſſe. vel ita naturalr̄ habere p̄ſumas. quaſi ha
bentis dei habiteq̄ btitudis diuerſam cogites eē ſubſtātiam
Nā ſi extriſecꝰ acceptū putes p̄ſtantiꝰ id qđ dederit eo qđ ac-
cepit exiſtiare poſſis. Sꝫ hunc eē rerū oīm p̄cellētiſſimū dig-
niſſime cōfitemur. Qđ ſi natura q̄dem ieſt. ſꝫ rōe diuerſuꝫ cū
de rerꝫ p̄ncipe loq̄mur deo. fingat q̄ p̄t q̄s hec diuerſa ꝯiūxerit
Poſtremo qđ a qualibet re diuerſum ē id nō eſt illud a quo in
telligit᷑ eē diuerſum. q̄re qđ a ſummo bono diuerſum ē. ſui na
tura id ſummū nō eſt. qđ nefas ē de eo cogitare q̄ nihil conſtat
eſſe p̄ſtantiꝰ. Oīno em̄ nulliꝰ rei natura ſuo p̄ncipio melioꝛ po
terit exiſtere. Quare qđ oīm p̄ncipiū ſit id etiam ſui ſubſtātia
ſummū ē bonū veriſſima rōe cōcluſerim. B. Rectiſſime inq̄
P. Sꝫ ſummū bonū btitudiem eē cōcluſum ē. B. Ita ē inq̄
P. Igit᷑ inq̄t deū eſſe ipſam btitudiem neceſſe eſt cōfiteri. B.
Nec ꝓpoſitis inq̄ p̄oribꝫ refragari queo ⁊ ab illis hoc illatuꝫ
cōſequēs eſſe ꝓſpicio. P. Reſpice inq̄t an hinc quoq̄ idem fir
mius approbet᷑ q̄ duo ſumma bona q̄ a ſe diuerſa ſint eſſe non
poſſunt. Etenī q̄ diſcrepāt bona nō eē alterū qđ ſit alterꝫ liquꝫ
quare neutrū poterit eſſe ꝑfectum. cū alterutri alterum deeſt.
Sed quod ꝑfectum nō ſit. id ſummū non eſſe manifeſtum eſt
Nullo modo igitur que ſumma ſunt bona ea poſſunt eſſe di-
uerſa. Atq̄ ⁊ btitudiem ⁊ deū ſummū bonū eſſe collegimꝰ. q̄
re ipſam neceſſe eſt ſummā eē btitudiem q̄ ſit ſumma diuitas.
B. Nihil inq̄ nec re ipſa verius. nec ratiocinatōe firmiꝰ. nec
deo dignius cōcludi poteſt. P. Super hec inq̄t igitur veluti
geometre ſolent demonſtratis propoſitis aliquit inferre que
poriſmata ipſi vocāt. Ita ego quoq̄ tibi veluti corolariū da

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

bo. Nā qm̄ beatitudis adeptōe fiūt hoīes btī. Beatitudo ꝟo
est ipsa diuinitas. diuinitatis adeptōe fieri btōs maifestū est. Sꝫ
vti iusticię adeptōe iusti sapię sapiētes fiūt sil'i rōne necesse est.
Ois igit͛ beat⁹ deus. sed natura quidē vn⁹ ꝑticipatōe vero ni
hil ꝓhibet eē q̄ꝫplurios. B. Et pulcrū inq̄ꝫ hoc atq̄ꝫ p̄ciosum
ſiue poriſma ſiue corrolariū vocari mauis. P. Atqui hoc q̄ꝫ
pulcri⁹ nihil eſt qđ his annectendū eē ratio ꝑſuadet. B. Quid
inq̄ꝫ. P. Cum multa inquit btītudo cōtinere videatur. vtruꝫ
ne hęc oīa vnum veluti corpus beatitudīs quadam partium
varietate cōiungant. An ſit eorū aliquid qđ beatitudīs ſub-
ſtantiaꝫ compleat. ad hoc vero cętera referant. B. Vellem id
inq̄ꝫ ipſarū rerum cōmemoratōne patefeceres. P. Nonne in
quit beatitudiem bonum eſſe cenſemus. B. Ac ſummuꝫ qui
dem inq̄ꝫ. P. Addas inquit hoc oībus licet. Nam eadem ſuf
ficientia ſumma eſt. eadem ſumma potentia. reuerētia quoqꝫ
claritas ⁊ voluptas btītudo eē iudicat͛. B. Quid igit͛. P. Hęc
cine oīa bona. ſufficiētia. potētia cęteraqꝫ veluti q̄dam beati-
tudīs membra ſunt. an ad bonū veluti ad v̄ticem cuncta refe
runtur. B. Intelligo inq̄ꝫ quid inueſtigandū ꝓponas. ſꝫ quid
conſtituas audire deſidero. P. Cuius rei diſcretōem ſic acci-
pe. Si hęc oīa beatitudīs membra forent. a ſe quoqꝫ inuicem
diſcreparēt. Hęc eſt em̄ partium natura: vt vnū corp⁹ diuerſa
cōponant. B. Atqui hęc oīa idē eē mrāta ſūt. P. Nime igr̄ mē
bra ſūt. Alioquī ex vno mēbro btītudo videbit͛ eē ꝯiūcta. qđ fi
eri nequit. B. Id quidē inq̄ꝫ dubiū nō eſt ſed id qđ reſtat expe
cto. P. Ad bonum vero cętera referri palam eſt. Idcirco em̄
ſufficientia petitur. qm̄ bonū eſſe iudicat͛. Idcirco potētia qm̄
id quoqꝫ eſſe credit͛ bonum. Idem de reuerentia claritudīe iu
cūditate cōiectare licet. Oīm igitur expetendoꝝ ſumma atqꝫ

cauſa bonũ eſt. Q̄d enim neq̃ re neq̃ ſimilitudīe vlluʒ in ſe reti
net bonũ. id expeti nullo mõ pt. Contraq̃ etiã q̄ natura bona
nõ ſunt. tñ ſi eē videãtur quaſi vera bona ſint appetunt. Quo fit
vti ſumma cardo. atq̃ cauſa expetẽdoꝝ oim̄ bonitas eē creda
tur. Cui9 vero cauſa q̄d expetit id maxie videt optari. Veluti
ſi ſalutis cauſa q̄ſpiã velit eq̄tare nõ tam equitandi motũ deſi
derat quaʒ ſalutis effectũ. Cũ igit oĩa boni grã petãtur. nõ illa
potius quã bonũ ipm̄ deſiderat ab oĩbus. Sed ꝓpter q̄d ce-
tera optãtur beatitudĩem eſſe cõceſſimus. quare ſic quoq̃ ſo
la queritur beatitudo. Ex quo liq̄de apparet ipſi9 boni ⁊ bea
titudĩs vnã atq̃ eandē eſſe ſubſtantiam. B. Nihil video cur
diſſentire q̄ſpiã poſſit. P. Sed deũ veramq̃ btĩtudĩnē vnuʒ
atq̃ idē eſſe mõſtrauim9. B. Ita eſt inq̄. P. Secure igit con
cludere licet dei q̄q̃ in ipſo bono nec vſq̄ alio ſitã eē ſubſtãtiã

Metrũ decimũ libri tercij

Huc oẽs p̄iter venite capti Quos fallax ligat ip̄rob catēis
Terrenas hebetãs libido mẽtes. Hic erit vobis reques laboꝝ
Hic port9 placida manẽs q̄ete Hoc patẽs vnũ miſeris aſylũ
Nõ q̄cq̄d tag9 aureis harenis Donat aut herm9 rutilãte ripa
Aut ind9 calido ꝓpīqu9 orbi Cãdidis miſcẽs virides lapillos
Illuſtrẽt aciẽ magiſq̃ cecos. In ſuas cõdunt aĩos tenebras
Hoc q̄cq̄d placʒ excitatq̃ mẽtes Infimis tell9 aluit cauernis
Splẽdor q̄ regit vigetq̃ celũ Vitat obſcuras aĩe ruinas
Hãc q̄ſ q̄s poterit notare lucẽ Cãdidos phebi radios negabit

Proſa vndecima libri tercij

Aſſentior inq̄. cũcta enim firmiſſimis nexa rõib9 cõſtant.
P. Tum illa quãti inq̄t eſtimabis. ſi bonũ ipm̄ q̄d ſit agnoue-
ris. B. Infiniti inq̄. ſi quidē mihi p̄iter deũ quoq̃ qui bonũ
eſt cõtingat agnoſcere. P. Atqui hoc veriſſima inq̄t rõe pate-

faciā. Maneāt mō que paulo ān ↄclusa sunt. B. Manebūt in
quaz. P. Nōne inquit mōstrauim⁹ ea q̄ appetūtur a plurib⁹
idcirco ꝟo pfectaqꝫ bona nō eē. qm̄ a se inuicē discreparēt. cū-
qꝫ alteri abeēt alteꝝ plenū absolutūqꝫ bonū afferre non posse
Cum aūt verum bonum fieri: cū in vnam. veluti formā atqꝫ
efficiētiam colligūtur: vt q̄ sufficientia est eadē sit potentia. re-
uerētia claritas atqꝫ iucūditas. Nisi vero vnū atqꝫ idē oīa
sint nihil habere quo inter expetēda numerētur. B. Demon-
stratū est inq̄. nec dubitari vllo modo potest P. Que igitur di-
screpant. mīme bona sunt. cū vero vnū esse ceperint bona fiūt
Nōne hec vt boni sint. vnitatis fieri adeptōe contigit. B. Ita
inq̄ videtur. P. Sed omne qđ bonū est pticipatione bonū
esse cōcedis. an mīme? B. Ita est. P. Oportet igitur esse vnū
atqꝫ bonū simili rōne cōcedas. Eadem nāqꝫ substantia eoꝝ
est quoꝝ naturaliter nō est diuersus effectus. B. Negare in-
quaz nequeo. P. Nosti ne igit̄ inquit omne qđ est. taz diu ma-
nere atqꝫ subsistere q̄diu sit vnū Sꝫ interire atqꝫ dissolui pa-
riter cū vnū esse destiterit. B. Quonam inq̄ modo. P. Ut in
aīalibus inquit. cum in vnum coeunt ac pmanent aīa corpus
qꝫ id aīal vocatur Cum vero hec vnitas vtriusqꝫ sepatione
dissoluitur. interire nec iam esse aīal liquet Ipsum quoqꝫ cor-
pus cū in vna forma mēbroꝝ coniunctione pmanet humana
visit̄ spēs At si distribute segregateqꝫ ptes corpis distraxerint
vnitatē desinit eē qđ fuerat Eoqꝫ mō pcurrēti cetera pcul du-
bio patebit subsistere vnūqđqꝫ dū vnū est. cū ꝟo vnū eē desi-
nit. interire. B. Cōsiderāti mihi inq̄ plura mīme aliud videt̄
P. Est ne igit̄ inqt qđ inq̄ntū naturalr̄ agat. relicta subsistēdi ap-
petētia: venire ad interitū corruptōemqꝫ desideret? Bo. Si
aīalia inq̄ cōsiderem que habeāt aliquā volēdi nolēdiqꝫ na-

turā Nihil inuenio quod nullis extra cogētib⁹ abijciat manē
di intentōem ⁊ ad interitum ſpōte feſtinet Omne nāq₃ aīal tu
eri ſalutē laborat. mortē vero ꝑniciemq₃ deuitat Sed quid
de herbis arboribuſq₃ quid de inaīatis oīno conſentiā rebus
prorſus dubito P. Atqui nō eſt ꝙ de hoc poſſis ambigere cū
herbas atq₃ arbores intuearis ꝑmu₃ ſibi cōuenientib⁹ innaſci
locis. vbi quātum earū queat natura. cito exareſcere atq₃ inte
rire nō poſſint. Nam aliȩ q̄dem campis aliȩ mōtibus oriunt̄.
alias ferūt paludes. aliȩ ſaxis herent aliarū fecūdȩ ſunt ſteriles
harenȩ. quas ſi in alia quiſpiam loca transferre conet̄ areſcāt.
Sed dat cuiq₃ natura qd̄ cōuenit. ⁊ nedū manere poſſunt in
tereāt elaborat. Quid ꝙ oēs veluti ī terras ore dimerſo trahūt
alimēta radicib⁹: ac ꝑ medullas robur corticēq₃ diffundunt.
Quid ꝙ molliſſimu₃ q̄dq₃. ſicuti medulla eſt. in interiore ſꝑ ſe
de recōdit̄. extra ꝟo quadā ligni firmitate tuetur. vltimus au
tem cortex aduerſum cęli intēperiē quaſi mali patiēs defenſor
opponit̄ Iā ꝟo quāta ē naturȩ diligētia vt cūcta multiplicato
ſemīe ꝓpagentur. quȩ oīa nō modo ad tempus manendi verū
generatī quoq₃ quaſi imꝑpetuū ꝑmanēdi veluti quada₃ ma
chinas eſſe q̄s neſciat? Ea etiā quȩ inaīata eē credūtur nonne
qd̄ ſuū eſt queq₃ ſimili rōne deſiderāt. Cur enī flāmas q̄dem ſur
ſum leuitas vehat. terras ꝟo deorſum pondus deꝑmit niſi ꝙ
hȩc ſingulis loca motioneſq₃ cōueniunt Porro āt qd̄ cuiq₃ cō-
ſentaneū eſt id vnūqd̄q₃ cōſeruat ſicuti ea q̄ ſunt inimica cor-
rumpūt Iā ꝟo q̄ dura ſunt vt lapides adherēt tenaciſſime ꝑti
bus ſuis. ⁊ ne facile diſſoluant̄ reſiſtūt Quȩ ꝟo liquētia vt aer
atq₃ aqua facile q̄dem diuidētibus cedunt. ſed cito in ea rur-
ſus a q̄bus ſunt abſciſa relabunt̄. Ignis vero oēm refugit ſe-
ctionem. Neq₃ nūc nos de volūtarijs aīe cognoſcentis moti-

bus.ſ; de naturali intentõe tractauim⁹. Sicuti ē ꝙ acceptas eſcas ſine cogitatõe trāſigim⁹. ꝙ in ſomno ſpm̄ ducim⁹ neſciē tes. Nā ne in aīalib; quidē manēdi amor ex aīe volūtatib;. verū ex nature ꝓncipijs venit. Nā ſepe mortē cogētib; cauſis q̄s natura reformidat. volūtas amplectit̄. Cōtraq; illud quo ſolo mortaliū rerū durat diuturnitas gignēdi op⁹ qd̄ natura ſꝑ appetit interdū coercet volūtas. Adeo hec ſui charitas non ex aīali motione. ſ; ex naturali intentõe ꝓcedit. Dedit em̄ ꝓuidē tia creatis a ſe reb; hāc vel maximā manēdi cāz vt quo ad pñt naturalr̄ manere deſideret. Quare nihil eſt ꝙ vllo mō queas dubitare cūcta q̄ ſunt. appetere naturalr̄ cōſtantiā ꝑmanendi. deuitare ꝑniciē. B. Cōfiteor inq̄ nūc me indubitato cernere que dudū incerta videbant̄. P. Qd̄ aūt inq̄t ſubſiſtere ac ꝑmanere appetit id vnū eē deſiderat. Hoc em̄ ſublato ne eē cuiq̄ ꝑmanebit. B. Verꝫ eſt inq̄. P. Oia igit̄ inq̄t vnū deſiderāt B. Cōſenſi. P. Sed vnū idipm mōſtrauim⁹ eē qd̄ bonū B. Ita quidē. P. Cūcta igit̄ bonū petūt. qd̄ quidē ita deſcribas licet ipm bonū eē qd̄ deſideret̄ ab oībus B. Nihil inq̄ veri⁹ excogitari pt̄. Nā vel ad nihilū cūcta referūtur. ⁊ vno veluti ꝟtice deſtituta: ſine rectore fluitabūt. aut ſi quid eſt ad qd̄ vniuerſa feſtinēt id erit oīm ſummū bonoꝝ. P. Et illa nimiu; inquit o alūne letor. ipſam em̄ medie ꝟitatis notā mēte fixiſti. Sed in hoc patuit tibi qd̄ ignorare te paulo an̄ dicebas. B. Quid inquaz. P. Quis eēt inquit reꝝ oīm finis. Is eſt em̄ ꝑfecto qd̄ deſideratur ab omnib; quod q; bonū eſſe collegimus oportet rerū oīm finem bonū eſſe fateamur.

Metrū vndecimū libri tercij

Quiſquis ꝓfunda mēte veſtigat veꝝ Cupitq; null⁹ ille deuijs falli In ſe reuoluat intimi lucē viſus Lōgoſq; in orbē co

gat inflectēs mot⁹ Animqꝫ doceat quicquid extra molit᷑ Suis
retruſum poſſidet theſauris. Dudū qđ atra texit erroris nu-
bes Lucebit ip̄o ꝑſpicaci⁹ phebo Nō oē nāqꝫ mēte depulit lu
mē Obliuioſam corp⁹ inuehēs molē Heret ꝑfecto ſemē itror
ſum veri Qđ excitat᷑ vētilāte doctrīa Nā cur rogati ſpōte rctā
cēſetis. Ni merſus alto viueret ſomes corde. Qđ ſi platonis
muſa ꝑſonat verū. Qđ quiſqꝫ diſcit immemor recordatur.

¶ Proſa duodecima libri tercij

Cum ego platoni inq̄ꝫ vehemēter aſſentior. nā me horū iā
ſcđo cōmemoras. Primū ꝙ memoriā corporea ꝯtagione. de
hinc cū merroris mole p̄ſſus amiſi. P. Tū illa ſi priora inq̄t con
ceſſa reſpicias. ne illud q̄dē lōgi⁹ aberit q̄n recorderis qđ te du
dū neſcire cōfeſſus es. B. Quid inq̄ꝫ. P. Quib⁹ ait illa guber
nacul' mūd⁹ regat᷑. B. Memini inq̄ꝫ me inſcitiā meā fuiſſe cōfeſ
ſum. Sꝫ q̄d afferas: licet iā ꝑſpiciā. plani⁹ tū ex te audire deſi
dero. P. Mundū hūc inq̄t a deo regi paulo ant̄ mīme dubitan
dū putabas. B. Ne nūc q̄dē arbitror inq̄ꝫ. nec vnq̄ꝫ dubitan
dū putabo. Quibuſqꝫ in h' rōib⁹ accedā breuiter exponā Mū
dus hic ex tā diuerſis ꝯtrarijſqꝫ ꝑtib⁹ in vnā formā mīme ꝯue
niſſet. niſi vn⁹ eēt q̄ tā diuerſa cōiūgeret. cōiūcta vero naturarū
ipſa diuerſitas inuicē diſcors diſſociaret atqꝫ diuelleret niſi eſ
ſet vn⁹ q̄ qđ nexuit ꝯtineret Nō tā vero cert⁹ nature ordo ꝑcede
ret. nec tā diſpoſitos mot⁹: locis tꝑib⁹ efficiētia ſpacijs q̄litati
bus explicaret niſi vn⁹ eēt q̄ has mutatōnū varietates manēs
ipſe diſponeret Hoc q̄cq̄d ē q̄ ꝯdita manēt atqꝫ agitāt᷑ vſitato
cūctis vocabulo deū noīo P. Tū illa. Cū hec inquit ita ſentias
paruā mihi reſtare opam puto: vt felicitatis ꝯpos patriā ſoſ-
pes reuiſas. ſꝫ q̄ ꝓpoſuim⁹ ītueamur Nōne in btītudīe ſuffici
entiā nūerauim⁹: deūqꝫ btītudīem ipam eē ꝯſenſim⁹: B. Ita

quidē .p. Et ad mūdū igit̄ inq̄t regendū nullis extrīſec⁹ admi
niculis indigebit alioqui ſi quo egeat plenā ſufficientiā nō ha
bebit. B. Id inq̄ꝫ ita eſt neceſſariū. P. Per ſe igit̄ ſolū cūcta di
ſponit. B. Negari inq̄ꝫ nō poteſt. P. Atqui de⁹ ipm bonū eē
monſtratus eſt. B. Memini inq̄ꝫ. P. Per bonū igitur cūcta di
ſponit. ſiquidē p ſe regit oīa quē bonū eē cōceſſim⁹ ⁊ hic eſt ve
luti quidā clauus atq̄ꝫ gubernaculū. quo mundana machina
ſtabilis atq̄ꝫ incorrupta ſeruat̄. B. Vehemēter aſſentior inq̄ꝫ
et id te pauloañ dicturā tenui licet ſuſpitōe pſpexi. P. Credo
inquit. iam em̄ vt arbitror vigilātius ad cernēda vera oculos
deducis. ſed qđ dicā nō min⁹ ad cōtuendū patet. B. Quid in
quaꝫ. P. Cuꝫ de⁹ inquit oīa bonitatis clauo gubernare iure
credat̄. eadēq̄ꝫ oīa ſicuti docui ad bonū naturali intentōe feſti
nēt. Num dubitari pt q̄n volūtarie regātur ſeq̄ꝫ ad diſponen
tis nutū veluti cōuenientia cōtēperata q̄ꝫ rectori ſpōte cōuertāt
B. Ita inq̄ꝫ neceſſe eſt nec btm̄ regimē eſſe videret̄. ſiquidē de
tractantiū iugum foret nō obtēperantiū ſalus. Nihil eſt igit̄
qđ naturā ſeruans deo contraire conet̄. B. Nihil inquaꝫ. P.
Quid ſi conatur ait num tandē pficiet ⁊ quicq̄ꝫ aduerſus eū
quē iure potētiſſimū btitudis eſſe cōceſſim⁹. B. Prorſus in
quā nihil valeret. P. Non eſt igitur aliud quod ſummo huic
bono vel velit vel poſſit obſiſtere. B. Non inq̄ꝫ arbitror. P.
Eſt igit̄ ſummū bonum inq̄t quod regit cūcta fortiter ſuaui
terq̄ꝫ diſponit. B. Cuꝫ ego q̄ꝫ inq̄ꝫ me nō modo que cōcluſa ē
ſumma rōnū. verū multo magis hec ipſa quib⁹ vteris vba de
lectāt. tādē vt aliqñ ſtulticiā mḡna lacerātē ſui pudeat. P. Ac
cepiſti iquit ī fabul' laceſſentes celū gigātes. ſꝫ illos q̄ꝫ vti ↄdi
gnū fuit benigna fortitudo depoſuit. Sꝫ vis ne rōes ipas iui
cē collaudam⁹. forſitā ex huiōi ↄflictatōe pulcra q̄daꝫ vitatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

ſcintilla diſſitiat. B. Tuo inq̄ȝ arbitratu. P. Deū inquit eē oī
potentē nemo dubitauerit. B. Qui quidē inq̄ȝ mēte conſiſtat
null⁹ pꝛſus ābigat. P. Qui vo ē īquit oīȝ potēs nihil ē qđ ille
nō poſſit. B. Nihil inq̄ȝ. P. Nū igiꝛ de⁹ facere malū pōt. B.
Mime inq̄ȝ. P. Malū igiꝛ inquit nihil ē cū id facere ille non
poſſit. qui nihil nō pt. B. Ludis ne inq̄ȝ me inextricabilem la
byrinthū rōib; texēs. Quo nunc quidē q̄ egrediaris introeas
nūc vo q̄ ītroieris. egrediare. an admirabilē quēdā ſimplicita
tis oꝛbē ꝯplicas. Etenī paulo ān a btitudie icipiēs eā ſummū
bonū eē dicebas quaȝ in ſummo deo ſitā loq̄bare. Ipſuȝ q̄cꝫ
deū ſummū eē bonū plenāq; btitudiem diſſerebas. ex q̄ nemi
nē btm̄ foꝛe niſi qui pit̄er de⁹ eēt q̄ſi munuſculū dabas. Rur-
ſus ipam boni foꝛmā. dei btitudiſcꝫ loq̄baris eē ſubſtātiā. Ip
ſumcꝫ vnū idipm eē bonū dicebas. Qđ ab oī rex natura pete
ret. Deū q̄cꝫ boītatis gubernacul' vniuerſitatē regere diſputa
bas. voletiacꝫ cūcta parere illi. nec vllā mali eē naturā. atȝ hec
nullis extrīſec⁹ ſumptis. ſȝ altero ex altero fidē trahēte inſitis
domeſticiſcꝫ pbatōib; explicabas. P. Tū illa. Mime inquit
ludi⁹ rēcꝫ oīm maximā dei mūere quē dudū dep̄cabamur exe
gim⁹. Ea ē eīm diuie foꝛma ſubſtātie vt necꝫ in externa dilabat
nec in ſe externū aliqđ ipſa ſuſcipiat. Sȝ ſicut de ea Permeni
des ait. oēm tu circulo adducis ſpōte multitudiem id ē Rerū
oꝛbē mobilē rotat. dū ſe īmobilē ipa cōſeruat. Qđ ſi rōes quo
q; nō extra petitas. ſȝ intra rei quā tractabam⁹ ābitū colloca-
tas agitauim⁹ nihil ē qđ admirere cū platone ſanciēte didice-
ris cognatos de quib; loquimur reb; opoꝛtere eē ſermones

¶ Metrū duodecimū libri tercij

Felix qui potuit boni. Fontem viſere lucidum
Felix qui potuit grauis. Terre ſoluere vincula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Quondã funera cõiugis. Uates traicius gemẽs
Poſtqꝫ flebilibꝫ modis. Siluas currere mobiles
Amnes ſtare coegerat Iūxitqꝫ ītrepidū latꝰ Sęuis cerua leo
nibꝫ Nec viſum timuit lepꝰ Iā cātu placidū canē Cū flagrāti
oꝛ intima Feruoꝛ pectoꝛis vꝛeret Nec qui cūcta ſubegerāt
Mulcerent dn̄m modi. Immites ſuperos quęrens
Infernas adijt domos. Illic blanda ſonantibus
Coꝛdis carmīa temperās. Quicquid p̄cipuis deę
Matris fontibus hauſerat. Qđ luctus dabat impotens
Qđ luctū geminās amoꝛ. Deflet trenera cõmouens
Et dulci veniam pꝛece. Umbꝛarum dn̄os rogat
Stupet ter geminus nouo. Captus carmine ianitoꝛ
Quę ſontes agitant metu. Ultrices ſcelerū deę
Iam męſte lachꝛymis madent. Nō ixionium caput
Uelox p̄cipitat rota. Et longa ſiti perditus
Spernit flumīa tantalus. Uultur dū ſatur eſt modis
Non traxit titij iecur. Tandem vincitur arbiter
Umbꝛarū miſerās ait. Donamus comitem viro
Emptam carmine coniugem. Sed lex dona coerceat
Nedum tartara liquerit. Fas ſit lumīa flectere.
Quis legem dat amātibus? Maioꝛ lex amoꝛ eſt ſibi
Heu noctis ꝓpe termīos. Oꝛpheus eurydicen ſuam
Uidit. perdidit. occidit. Uos hęc fabula reſpicit.
Qñicūqꝫ in ſuperū diem. Mentem ducere queritis
Nam qui tartareū in ſpecus. Uictus lumina flexerit
Quicquid p̄cipuū trahit. Perdit dum videt inferos

¶ Finito libro tercio. ¶ Incipit liber Quartꝰ
de cõſolatõe philoſophię ¶ Proſa p̄ma

Hec cum philoſophia dignitate vultus ⁊ oris gra
uitate ſeruata leuiter ſuauiterqʒ ceciniſſet. Tum
ego nondū penitus inſiti merroris oblitus intentō
nem dicere ad huc aliquid parantis abrupi. Et o
inquā preuia veri luminis que vſqʒ adhuc tua fudit orō tuʒ ſui ſpe
culatōe diuina. tum tuis rōnibꝫ inuicta patuerūt. Eaqʒ mihi ⁊
ſi ob iniurie dolorē nuper oblita. non tn̄ añ hac pꝛſus ignorata di
xiſti. Sed ea ipſa ē vel maxīa nr̄i cauſa meroris ꝙ cū rerū bo-
nus rector exiſtat vel eē oīno mala poſſint vel impunita pte-
reant. Qđ ſolū quāta dignū ſit admiratōe, pfecto cōſidera. At
huic aliud maiꝰ adiūgit̄. Nā imperāte floreteqʒ nequicia. vir
tus nō ſolū pmijs caret. etiā ſceleratoꝝ pedibꝫ ſubiecta calcat̄
et in locū facinorū ſupplicia luit. Que fieri in regno ſciētis oīa
potētis oīa. ſʒ bona tantū mō volētis dei. nemo ſatis pōt nec
admirari nec cōqueri. P. Tum illa ⁊ eēt inquit īfiniti ſtupo-
ris oībuſqʒ horribiliꝰ mōſtris: ſi vt tu eſtimas in tāti velut pa
triſfamilias diſpoſitiſſima domo vilia vaſa colerent̄ precioſa
ſordeſcerēt. Sʒ nō ita ē. Nā ſi ea q̄ paulo añ cōcluſa ſunt in cō
uulſa ſeruātur. ipſo de cuiꝰ nūc regno loquimur auctore cog-
noſceres ſp quidē potētes bonos eē. malos vo abiectos ſp at
qʒ ībecilles. nec ſine pena vnq̄ eē vitia: nec ſine pmio vtutes
bonis felicia. malis ſp īfortunata cōtingere. Multaqʒ id ge-
nus q̄ ſopitis q̄relis firma te ſoliditate corroborēt. Et qm̄ vere
formā btītudīs me dudū mōſtrāte vidiſti. q̄ etiā ſita ſit agno-
ſti. decurſis oībꝫ q̄ ptermittere neccāriū puto viā tibi que te do
mū reuehat oñdam. Pēnas etiā tue mēti quibꝫ ſe in altū tolle
re poſſit affigā vt pturbatōe depulſa ſoſpes in patriā meo du
ctu mea ſemita. meis etiā vehiculis reuertaris

Metrū pmum quarti libri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Sunt etenim pēne volucres mihi Que celſa ꝯſcēdāt poli
Quas ſibi cū velox mēs induit. Terras peroſa deſpicit.
Aeris immēſi ſuperat globū. Nubeſqꝫ poſt tergū videt
Quiqꝫ agili motu calet etheris. Trāſcendit ignis ꝟticem
Donec in aſtriferas ſurgat domos Pheboqꝫ cōiungit vias
Aut comitetꝰ iter gelidi ſenis. Miles coruſci ſideris
Uel quocūqꝫ micās nox pingitꝰ. Recurrat aſtri circulū
Atqꝫ vbi iā exhauſti fuerit ſatis Polū relinquat extimū
Dorſaqꝫ velocis ꝑmat etheris Compos verendi lumīs
Hic regiū ſceptrū dn̄s tenet Orbiſqꝫ habenas temperat
Et volucrē currū ſtabilis regit. Rerū coruſcus arbiter
Huc te ſi reducem referat via. Quā nūc reqris immemor
Hec dices memī patria ē mihi. Hinc ortꝰ hic ſiſtā gradū
Quod ſi terrarū placeat tibi Noctem relictā viſere
Quos miſeri toruos ṗpli timēt. Cernes tyrānos exules

¶ Proſa ſecūda quarti libri

Tum ego pape inq̄ꝫ vt magna ꝓmittis. nec dubito qn̄ poſ
ſis efficere tu mō quē excitaueris ne moreris. P. Primū igitꝰ
inq̄t bonis ſp adeē potētiā. malos cūctis viribꝰ eē deſertos ag
noſcas licebit: q̄ꝝ q̄dē alteꝝ demōſtratꝰ ex altero. Nā cū bonū
malūqꝫ cōtraria ſint ſi bonū potēs eē cōſtiterit. liquet ībecilli
tas mali. at ſi fragilitas clareſcat mali. boni firmitas nota eſt.
Sꝫ vti nrē ſnīe fides abūdātior ſit alterutro calle ꝓcedā. nūc
hic nūc īn̄ ꝓpoſita ꝯfirmās. Duo ſūt quibꝰ oīs hūanoꝝ actuū
cōſtat effectꝰ. volūtas ſcꝫ ac ptās. quoꝝ ſi alteruꝝ deſit nihil eſt
qd̄ explicari q̄at. deficiēte etenī volūtate ne aggreditꝰ quidē quiſ
qꝫ qd̄ nō vult. at ſi ptās abſit. volūtas fruſtra ſit. Quo fit vt ſi
quē videas velle adipiſci qd̄ minime adipiſcatꝰ. huic obtinendi
qd̄ voluerit defuiſſe valētiā dubitare nō poſſis. B. Perſpicu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

tum ē inq̄ nec vllo mō negari pt. P. Quē ꝟo effeciſſe qđ volu
erit videas. nū etiā potuiſſe dubitabas? B. Mīme P. Qđ ꝟo
quiſq; pt ī eo valid⁹ qđ ꝟo nō pt in h ībecill' eē cēſend⁹ eſt? B.
Fateor inq̄. P. Memiſti ne igit inq̄t ſupiorib; rōib; eē colle-
ctū intētōem oēm volūtatis hūane q̄ diuerſis ſtudijs agit ad
btitudinē feſtiare B. Memī inq̄ id q̄; eē demōſtratū P. Nū
recordaris btitudiem ipm eē bonū. eoq; mō cū btitudo petit
ab oib; deſiderari bonū. B. Minime inq̄ recordor q̄m id me
morie fixū teneo P. Oēs igr hoīes boni pariter ac mali idiſcreta
intentōe ad bonū puenire nitunt. B. Ita inq̄ cōſequēs eſt. P.
Sꝫ certū ē adeptōe boni bonos fieri? B. Certū. P. Adipiſcū
tur igit boni qđ appetūt? B. Sic videt. P. Mali ꝟo ſi adipi-
ſcerent qđ appetūt bonū. mali eē nō poſſent. B. Ita ē. P. Cū
igit vtriq; bonū petāt ſed hi qdem adipiſcunt. illi vero mīme.
Num dubiū eſt bonos qdem potētes eſſe. q ꝟo mali ſunt im-
becilles? B. Quiſquis inq̄ dubitat. nec reꝝ naturā. nec conſe
quentiā pōt cōſiderare rationū. P. Rurſus inq̄t. Si duo ſint
quib; idē ſcđm naturā ppoſitū ſit. eorūq; vn⁹ naturali officio
idipm agat atq; pficiat. alter vero naturale illud officiū mīme
admiſtrare queat. alio ꝟo mō q̄ nature cōueīt nō qdē ipleat
propoſitū ſuū ſed imitet implentē. quē nā hoꝝ valētiorem eē
decernis? B. Et ſi cōiecto inq̄ qd velis. plani⁹ tñ audire deſi-
dero. P. Ambulādi inq̄t motū ſm naturā eſſe homibus nega
bis? B. Mīme inq̄. P. Eiuſq; rei pedū officiū eſſe naturale
num dubitas? B. Ne hoc qdē inq̄ P. Si qs igit pedib; ince
dere valēs ambulet. aliuſq; cui hoc naturale pene deſit officiū
manib; nitēs ambulare conet qs iure hoꝝ valētior exiſtimari
pōt? P. Cōtexe inq̄ cetera. nā qn naturalis officij potēs. eo q
idem neqat valētior ſit null⁹ ambigat. P. Sed ſummū bonū

quidem eque molis boniſqȝ ꝓpoſitū. boni ꝗdem naturali offi
cio ꝟtutū petūt. Mali ꝟo variā ꝑ cupiditatē qḋ adipiſcēdi bo
ni naturale officiū eſt idipſū conant̄ adipiſci. An tu aliter exiſti
mas? B. Nime inq̄. nā etiā qḋ ē cōſequēs patet. Ex his em̄
que cōceſſeri bonos ꝗdē potētes. malos ꝟo eſſe neceſſe eſt ībe
cilles. P. Recte inq̄t ꝑcurris (idqȝ vti medici ſꝑare ſolēt) iudici
um ē erecte iā reſiſtētiſqȝ nature. Sȝ qm̄ te ad itelligendū ꝓm
tiſſimū eē cōſpicio. crebras coaceruabo rōes. Uides ei quāta
vitioſoꝝ hoim pateat infirmitas q̄ ne ad hoc ꝗdeȝ ꝑueīre que
unt. ad qḋ eos naturalis ducit ac ꝑene cōpellit intētio. Et ꝗd
ſi hoc tā mḡno ac ꝑene iuicto ꝑeūtis nature desererent̄ auxilio
Cōſidera ꝟo quāta ſceleratos hoīes habeat īpotētia. Neqȝ ei
leuia aut ludicra p̄mia petūt. q̄ cōſeq̄ atqȝ obtinere nō pn̄t. ſed
circa ipſam reꝝ ſummā ꝟticēqȝ deficiūt. nec in eo miſeris cōti
git effectꝰ ꝙ ſolū dies nocteſqȝ moliunt̄. In q̄ re bonoꝝ vires e
minēt. Sicut em̄ q̄ pedibꝫ incedēs. ad eū locū vſqȝ ꝑueīre po
tuiſſet. q̄ nihil vlteriꝰ ꝑuiū iaceret īceſſui: ambulādi potentiſſi
mū eē cenſeres. ita eū q̄ expetendoꝝ finē q̄ nihil vltra ē appꝛehē
dit potētiſſimū neceſſe eē iudices. Ex q̄ fit qḋ huic obiacet: vt
ꝗdē ſceleſti viribꝫ oibꝫ videant̄ eſſe deſerti. Cur em̄ relicta ꝟtu
te vitia ſectant̄: inſcitia ne bonoꝝ? ſȝ ꝗd eneruaciꝰ ignorātie ce
citate? An ſectāda nouerūt? ſed trāſuerſos eos libido ꝑcipitat.
ſic ꝗqȝ intēperātia fragiles ſunt q̄ oblectari vitio neq̄unt. An
ſciētes volēteſqȝ bonū deſerūt. ad vitia deflectunt̄. Sed hoc
mō nō ſolū potētes eē. ſȝ oīno eē deſinūt. Nā qui cōem oim q̄
ſunt finē relinquūt. ꝑiter quoqȝ eē deſiſtūt. Qḋ quidē cuipiaȝ
mirū forte videat̄. vt malos qui plures hoim ſunt eoſdē nō eē
dicamꝰ. ſȝ ita ſeſe res habet. Nā qui mali ſunt eos malos eſſe
nō abnuo. ſed eoſdē eſſe pure atqȝ ſimpliciter nego. Nā vti eꝭ

cadauer hoīem mortuū dixeris. ſimpliciter vero hoīem appel
lare nō poſſis. ita vitioſos malos qdē eē cōceſſerim. ſed eē ab-
ſolute nequeā cōfiteri. Eſt eñ qđ ordinē retinet ſeruatqȝ natu
rā. Nō ꝟo ab hac deficit. eē etiā qđ in ſui natura ſitū eſt dereli-
quit Sȝ pñt inqes mali. nō ego qdem negauerim: ſȝ hęc qdeȝ
eoꝝ potētia nō a viribꝫ ſed ab ībecillitate deſcēdit Pñt ei ma
la q̄ mīme valerēt ſi in bonorum efficiētia manere potuiſſent.
Que poſſibilitas eos euidētius nihil poſſe demōſtrat. Naȝ ſi
vti pauloañ collegimꝰ malū nihil ē. cū mala tm̄mō poſſint. ni
hil poſſe improbos liquet. B. Perſpicuū eſt P. Atqȝ vt intel
ligas q̄ nā ſit huiꝰ potētię vis ſummo bono nihil potētius eē
pauloañ definiuimꝰ B. Ita eſt inqȝ. P. Sed idē inqt facere
malū neqt B. Mīme P. Eſt igiť inqt aliqs q̄ oīa poſſe hoīes
putet: B. Niſi qs inſaniat. nemo P. Atq̄ iīdē pñt mala. Bo.
Utinā quidē inqȝ nō poſſent. P. Cū igiť bonoꝝ tātummodo
potens poſſit oīa. nō vero queāt oīa potētes etiam maloꝝ. eoſ
dem qui mala pñt minus poſſe manifeſtū eſt. Huc accedit qꝙ
oēm potentiā inter expetenda numerandā. oīaqȝ expetenda re
ferri ad bonū velut ad quoddam naturę ſuę cacumē oſtēdimꝰ
Sed patrādi ſceleris poſſibilitas referri ad bonū nō pōt. Ex
petēda igiť nō eſt Atqui oīs potētia expetēda eſt. Liquet igiť
maloꝝ poſſibilitatē nō eſſe potentiā. Ex qbus oibꝫ bonoꝝ q-
dem potētia. maloꝝ ꝟo mīme dubitabilis apparet infirmitas
Ueramqȝ illam platonis eſſe ſententiam liquet Solum eos
quod deſiderēt facere poſſe ſapientes. improbes vero exerce-
re quidē qđ libeat. qđ ꝟo deſiderēt explere nō poſſe Faciūt ei
quęlibet dum per ea quibꝫ delectētur id bonū quod deſiderāt
ſe adepturos putant ſed mīme adipiſcūtur. qm̄ ad beatitudi-
nem probra non veniunt.

¶ Metrū secūdum libri quarti

Quos vides sedere celso. Solij culmine reges
Purpura claros nitente. Septos tristibus armis
Ore toruo cōminantes. Rabie cordis anhelos
Detrahat si quis superbis. Uani tegmina cultus
Jam videbit intus arctas Dominos ferre catenas
Hinc enī libido versat Auidis corda venenis
Hinc flagellat ira mentem Fluctus turbida tollens
Meror aut captos fatigat Aut spes lubrica torquet
Ergo cū caput tot vnum Cernas ferre tyrannos
Non facit quod optat ipse Dominis pressus iniquis.

¶ Prosa tercia libri quarti

Uides ne igiẗ quāto in cęno probra voluanẗ qua ꝓbitas luce resplēdeat. In quo ꝑspicuū ē. nū̄q̄ bonis p̄mia. nū̄q̄ sua sceleribꝰ deesse supplicia. Rex enī q̄ gerūtur. illud ꝓpter qđ vnaqueq; res geriẗ eiusdē rei p̄miū ee̅ nō iniuria videri pt vti currēti in stadio ꝓpter q̄ curritur iacet p̄miū corona. Sȝ btitudinē ee̅ idipm bonū ꝓpter qđ oīa geruntẗ ostēdimꝰ. Est igiẗ hūanis actibꝰ ipm bonū veluti p̄miū cōe ꝓpositū. Atq̄ hoc a bonis nō pt separi. Neq; enī bonꝰ vltra iure vocabitur q̄ careat bono. q̄re ꝓbos mores sua p̄mia nō relinquūt. Quantūlibet igiẗ seuiāt mali sapiēti tn̄ corona nō decidet. nō arescet. Neq; enī ꝓbis animis ꝓpriū decꝰ aliena decerpit improbitas. Qđ si extrinsecꝰ accepto lętareẗ. poterat hoc vel aliꝰ q̄spiā. vel ipse etiam q̄ cōtulisset auferre. Sȝ qm̄ id sua cuiq; ꝓbitas cōfert tuȝ suo p̄mio carebit. cū probꝰ ee̅ desierit. Postremo cū om̄e p̄mium idcirco appetaẗ. qm̄ bonū ee̅ crediẗ. q̄s boni cōpotez p̄mij iudicet expertē? At cuiꝰ p̄mij. oīm pulcerrimi maximiq; Memēto ei illiꝰ corolarij illiꝰ qđ paulo aū̄ p̄cipuū dedi: ac sic colli

ge Cũ ipſm bonũ btitudo ſit: bonos oēs eo ipſo q̄ boni ſunt ſi
eri btōs liquet Sz q̄ bti ſunt deos eē cõueit. Eſt igiṫ p̄miũ bo
noꝝ. qd̄ null⁹ deterat dies. nulli⁹ minuat ptās nulli⁹ fuſcet im
probitas: deos fieri Que cũ ita ſint. de maloꝝ q̄z inſepabili pe
na dubitare ſapiēs neq̄at Nã cũ bonũ malũq̃z itē pena atq̄z p̄
miũ aduerſa frōte diſſideāt: q̄ in boni p̄mio videm⁹ accidere.
eadē nccē eſt ĩ mali pena ꝯtraria pte rñdeāt Sicut igiṫ pbis p
bitas ipſa ſit p̄miũ. ita iprobis neq̄cia ipſa ſuppliciũ ē Jaz ꝙ̄ᵒ
quiſq̄s afficiṫ pena. malo ſe affcm̄ eē nō dubitat. Si igiṫ ſeſe
ipſi eſtiare velit: pñt ne ſibi ſupplicij exptes videri q̄s oīm ma
loꝝ extrema neq̄cia nō afficit mō: verũetiã vehementer inficit
Videāt ex aduerſa pte bonoꝝ q̄ iprobos pena comiteṫ De ē nã
q̄z qd̄ ſit vnũ eē. ipmq̄z vnũ bonũ eē pauloañ didiciſti Cui cō
ſequēs ē vt oē qd̄ ſit id etiã bonũ eē videaṫ Hoc igiṫ mō q̄cq̄d
a bono deficit eē deſiſtit. q̄ fit vt mali deſiſtāt eē qd̄ fuerāt. Sz
fuiſſe hoīes adhhuc ipſa hũani corpis reliqua ſpecies oſtētat
Quare ꝙ̄ſi in maliciã: humanã q̄q̄z amiſere naturã. Sz cũ vl
tra hoīes queq̄z pueheresola pbitas poſſit Necē eſt vt q̄s ab
hũana cōditōe deiecit: īfra hoīs meritũ detrudat improbitas
Eueīt igiṫ vt quē trãſformatũ vitijs videas hoīem eſtiare nō
poſſis Auaricia feruet alienaꝝ opũ violent⁹ ereptor ſiłez lupo
dixeris. Feroxq̄z atq̄z inq̄et⁹ liguã litigijs exercet cani copab.
Inſidiator occult⁹ ſurripuiſſe fraudib⁹ gaudet. vulpeculꝫ exe
queṫ. Ire intēperās fremit. leonis aīm geſtare credaṫ Pauid⁹
ac fugax nō metuēda formidat. ceruis ſiłis habeaṫ. Segnis
ac ſtupid⁹ torpz. aſinũ viuit Leuis ac incōſtās ſtudia pmutat
nil ab auib⁹ differt Fedis immũdiſq̄z libidib⁹ īmergiṫ ſordide
ſuis voluptate detineṫ Ita fit vt q̄ pbitate deſerta hō eē deſie
rit. cũ in diuinã cōditōem trãſire nō poſſit ꝙ̄taṫ in beluã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

¶ Metrū terciū quarti libri

VEl a naricij ducis. Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſulę. Pulcra qua reſidens dea
Solis ędita ſemine. Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula Quos vt in varios modos
Vertit herbipotēs manus. Hunc apri facies tegit
Jlle marmaricus leo. Dente creſcit ⁊ vnguibus
Hic lupus nuper additus. Flere dum parat vlulat
Jlle tigris vt indica. Tecta mitis obambulat
Sed licet varijs malis. Numen arcadis alitis
Obſitū miſerans ducem. Peſte ſoluerit hoſpitis
Jam tamē mala remiges. Ore pocula traxerant
Jam ſues cerealia Glande pabula verterant
Et nihil manet integrum Voce corpore perditis
Sola mens ſtabilis ſupereſt Monſtra q̄ patitur gemit
O leuem nimiū manum Nec potentia gramina
Membra quę valeāt licet Corda vertere non valent
Jntus eſt hoīm vigor. Arce conditus abdita
Hęc venena potentius Detrahunt hoīem ſibi
Dira quę penitus meant Nec nocentia corpori
Mētis vulnere ſeuiūt

¶ Proſa q̄rta quarti libri

QUm ego fateor inq̄ꝫ nec iniuria dici video. vitioſos tamet ſi hūani corpis ſpēm ſeruēt in beluas tn̄ aīoꝝ q̄litate mutari Sꝫ q̄rū atrox ſcelerataqꝫ mēs. bonoꝝ ꝑnicie ſęuit idip̄m eis licere noluiſſeꝫ P. Nec licꝫ inq̄t. vti ꝯuenīēti mōſtrabitur loco. ſꝫ tn̄ ſi idip̄m qđ eis licere credit auferat. mḡna ex ꝑte ſceleratoꝝ hoīm pęna releuet Etem̄ qđ incredibile cuiq̄ꝫ forte videat īfęliciores eē ncc̄e ē malos cū cupita ꝑfecerit. q̄ꝫ ſi ea q̄ cupiūt īplere nō poſſint Naꝫ ſi miſeꝝ ē voluiſſe praua. potuiſſe

miſeriꝰ ē ſine q̄ volūtatis miſere lāgueret effectꝰ Jtaqꝫ quum
ſua ſingul' miſeria ſit. triplici infortunio neccē ē vrgeant: q̄s vi
deas ſcelꝰ velle ⁊ poſſe ⁊ pficere. B. Accedo inq̄ ſꝫ vti hoc in
fortunio cito careāt patrādi ſceleris poſſibilitate deſerti vehe
mēter exopto. P. Carebūt inq̄t ociꝰ. quā vel tu forſitā velis il
li ſeſe eſtimēt eē carituros Neqꝫ eñ ē aliq̄d in tā breuibꝫ vite
metis ita ſecuꝝ. qđ expectare lōgū immortalis p̄ſertī animꝰ
putet Quoꝝ magna ſpes ⁊ excelſa facinoꝝ machina repētino
atqꝫ īſperato ſepe fine deſtruit. Qđ q̄dē illis miſerie modū ſta
tuit. Nā ſi neq̄cia miſeros facit. miſerior ſit neccē eſt diuturni
or nequā Quos infeliciſſimos eē iudicarē. ſi nō eoꝝ maliciam
ſaltē mors extrema finiret. Etenī ſi de prauitatis īfortunio v̄a
cōcluſimꝰ. infinitā liquet eē miſeriā. quā eē cōſtat eternā. Bo.
Tum ego mira q̄dem inq̄ ⁊ cōceſſu difficilis illatio. ſꝫ his eā
que priꝰ cōceſſa ſunt nimiū cōuenire cognoſco. P. Recte inq̄t eſti
mas. ſꝫ q̄ cōcluſioni accedere duꝝ putat. equū ē vel falſum ali
quid p̄ceſſiſſe demōſtret. vel collatōem ꝓpōnū nō eē efficacē
neccārie cōcluſionis oñdat Alioq̄n cōceſſis p̄cedētibꝫ nihil p̄
ſus ē qđ de illatōe cauſet. Nā hoc q̄qꝫ qđ dicā nō minꝰ miꝝ vi
deat. ſꝫ ex his q̄ ſumpta ſunt eque ē neccāriū. B. Quidnā inq̄.
P. Feliciores eē inq̄t īprobos ſupplicia luētes. quā ſi eos nul
la iuſticie pena coerceat Neqꝫ id nūc molior qđ cuiuis veniat
in mentē. corrigi vltione prauos mores. ⁊ ad rcm̄ ſupplicij ter
rore deduci. ceteris q̄qꝫ exemplū eē culpāda fugiēdi Sed alio
quodā mō infeliciores eē improbos arbitror īpunitos. tamet
ſi nulla rō correctōis. nullꝰ reſpectꝰ habeat exēpli. B. Et q̄s e
rit inq̄ p̄ter hos aliꝰ modꝰ: P. Et illa bonos inq̄t eſſe felices.
malos v̄o miſeros nōne cōceſſimꝰ: B. Jta eſt inq̄. P. Si igi
tur inq̄t miſerie cuiuſpiā bonū aliquod addat nōne felicior eſt

eo cuius pura ac ſolitaria ſine cuiuſpiā boni admixtiōe miſe-
ria eſt. B. Sic videt̄ inq̄z. P. Quid ſi eidē miſero q̄ cūctis ca-
reat bonis: p̄ter ea q̄bus miſer eſt malū aliud fuerit annexum
nōne multo infelicior eo cenſend⁹ ē. cui⁹ infortuniū boni ꝑtici
patōe releuat̄. B. Quidni inq̄z. P. Habēt igitur ip̄robi cū pu
niūtur q̄dem boni aliq̄d annexū: pęnā ipſam ſcʒ q̄ rōe iuſticię
bona ē. ijdēqʒ cū ſupplicio carēt. ineſt eis aliq̄d alteri⁹ mali ipſa
impunitas. quā iniq̄tatis merito malū eē cōfeſſus es. B. Ne
gare nō poſſum. P. Multo igitur īfeliciores ip̄robi ſunt iniu
ſta īpunitate donati quā iuſta vltione puniti. Sʒ puniri īp̄ro
bos iuſtū: īpunitos ꝟo elabi iniquū eē manifeſtū eſt. B. Quis
id neget. P. Sʒ ne illud q̄dē ait q̄ſquā negabit: bonū eē om̄e
quod iuſtū eſt: cōtraqʒ quod iniuſtū eſt malū liquet eſſe. B.
Tum ego. Iſta q̄dem cōſequētia ſunt. Sʒ q̄ſo inq̄z te. Nulla
ne aīarū ſupplicia poſt defunctum morte corpus relinq̄s. P.
Et magna q̄dem inq̄t quoꝝ alia pęnali acerbitate. alia ꝟo pur
gatorio clemētia exerceri puto. Sʒ nūc de his diſſerere cōſili
um nō eſt. Id vero hactenus egim⁹: vt q̄ indigniſſima tibi vi
debatur maloꝝ poteſtas: nullā eſſe ꝯgnoſceres quoſqʒ impu
nitos q̄rebare. videres nūq̄z īp̄robitatis ſuę carere ſupplicijs.
Licentiā quā cito finiri p̄cabaris nec longā eē diſceres. īfelici
orēqʒ fore ſi diuturnior. īfeliciſſimā ꝟo ſi eſſet ęterna. Poſt hęc
miſeriores eē īp̄robos īiuſta impunitate dimiſſos: quā iuſta
vltione punitos. Cui ſentētię cōſequēs ē vt tum demū grauio
rib⁹ ſupplicijs vrgeātur cū impuniti eē credūtur. B. Cuʒ ego
cum tuas inq̄z rōnes cōſidero nihil dici verius puto. At ſi ad
hoīm reuertas iudicia. q̄s ille eſt cui hęc nō credēda modo. ſed
ſaltem audiēda videātur. P. Ita eſt inq̄t illa. nequeūt em̄ ocu
los tenebris aſſuetos ad lucē ꝑſpicuę ꝟitatis attollere. ſileſqʒ

quibꝰ ſunt: quarũ intuitũ nox alluiat dies cecat. Dũ enĩ nõ rex ordinẽ. ſ; ſuos intuent affectꝰ. vel licentiã. vel impunitatẽ ſcelerũ putãt eẽ felicẽ. Uide ãt qd eterna lex ſanciat. Melioribus aĩm ſi cõformaueris nihil opus ẽ iudice pmiũ deferente tu te ipſe excellẽtioribꝰ addidiſti. Si ſtudiũ ad peiora deflexeris extra ne qſieris vltorez. tu te ipſe in deteriora detruſiſti. veluti ſi vicibꝰ ſordidã humũ celũq; reſpicias. cũctis extra ceſſantibꝰ ipſa cernẽdi rõne nũc ſceno. nũc ſideribꝰ intereſſe videaris. At vulgꝰ iſta nõ reſpicit. Quid igit. his ne accedamꝰ qs beluis ſimiles eẽ mõſtrauimꝰ? Quid ſi qs amiſſo penitꝰ viſu ipm etiã ſe habuiſſe obliuiſceret intuitũ. nihilq; ſibi ad hũanã pfectiõez deeſſe arbitraret. num videntes eadẽ cecos putaremꝰ? Nõ ne illud qdẽ acqeſcẽt. qd eque validis rõnũ nitit firmamẽtis: infeliciores eẽ eos q faciũt qȝ q patiant iniuriaz. B. Uellem inqȝ has ipſas audire rões. P. Oẽm inqt improbũ ſupplicio dignũ negas? B. Minime inqȝ. P. Infelices vo eẽ q ſunt improbi multiplr liquet. B. Ita eſt inqȝ. P. Qui igitur ſupplicio digni ſunt miſeros eẽ nõ dubitas. B. Cõuenit inqȝ. P. Si igit cognitor ait reſideres. cui ſuppliciuz inferendum putares: ei ne q feciſſet an qui ptuliſſ; iniuriã? B. Nec ambigo inqȝ qn ppeſſo ſatiſfacerẽ dolore facientis. P. Miſerior igit tibi iniurie illator quã acceptor eſſe videret. B. Cõſeqtur inqȝ. Hac igit aliiſq; de cauſis ea radice nitentibus qȝ turpitudo ſuapte natura miſeros faciat. apparet illatã cuilibet iniuriam nõ accipientis ſed inferentis eſſe miſeriam. P. Atqui nunc ait contra faciũt oratores. Pro his enĩ qui graue quid acerbũq; perpeſſi ſunt miſeratiõem iudicum excitare conantur. cum magis admittẽtibꝰ iuſtior miſeratio debeatur. quos non ab iratis ſed a ppiciis potius miſerantibus accuſatoribus ad iudicium veluti

ꝫgros ad medicuȝ duci oportebat: vt culpꝫ morbos ſupplicio
reſecarēt. q̄ pacto defenſoꝝ opa vel totū frigeret. vel ſi prodeſſe
hoib⁹ mallet in accuſatōis habitū ꝟterek. Ipſi q̄ꝫ improbi ſi
eis aliqua rimula ꝟturē relictā fas eēt aſpicere vitiorumꝫ ſor
des penaꝝ cruciatib⁹ ſe depoſituros viderēt. cōpenſatōe adi-
piſcēdꝫ pbitatis nec hos cruciat⁹ eē dicerēt defenſorūꝫ opaȝ
repudiarēt. ac ſe totos accuſatorib⁹ iudicibuſꝫ permitterent
Quo fit vt apud ſapiētes null⁹ prſus odio loc⁹ reliquek Naȝ
bonos q̄s niſi ſtultiſſim⁹ c derit. malos ꝟo odiſſe rōe caret Nā
ſicuti corpoꝝ lāguor ita vitioſitas q̄dem ē quaſi morb⁹ aīorū
Cū ꝫgros corpe mīme dignos odio ſed poti⁹ miſeratōe iudice
mus: multo magis nō inſequēdi. ſed miſerādi ſunt. quoꝝ men
tes omni languore atrocior vrget improbitas

Metrū quartū libri quarti

Quid tantos iuuat excitare motus:
Et propria fatum ſolicitare manu:
Si mortem petitis ꝓpinquat ipſa
Sponte ſua: volucres nec remoratur equos
Quos ſerpens leo tigris vrſus aper.
Dente petunt: ijdem ſe tamen enſe petunt
An diſtant quia diſſidentꝫ mores
Iniuſtas acies ꝛ fera bella mouent
Alterniſq̄ȝ volunt perire telis
Non eſt iuſta ſatis ſꝫuicie ratio
Vis aptam meritis vicem referre:
Dilige iure bonos ꝛ miſereſce malis

Proſa quinta quarti libri

Hinc ego video inq̄ȝ que ſit vel fꝫlicitas. vel miſeria in ſp-
ſis pboꝝ atq̄ȝ iproboꝝ meritis ꝯſtituta Sȝ in hac ipa fortu-

na populari nõ nihil boni mali ve ĩneſſe perpendo. Neq; eñ
ſapientũ quiſpiã exul inops: ignominioſuſq; eẽ malit potius
quã pollens opib9. honore reuerẽd9. potẽtia valid9: in ſua p̃
manẽs vrbe florere. Sic eñ clarius teſtatiuſq; ſapientie trac
tatur officiũ cũ in cõtingẽtes populos regentiũ quodã modo
beatitudo tranſfunditur. Cum p̃ſertim carcer lex ceteraq; le-
galiũ tormẽta penarũ pnicioſis potius ciuib9 ꝓpter quos etiã
cõſtitute ſunt debeãtur. Cur hec igitur ỹſa vice mutent̃. ſcele-
rũq; ſupplicia bonos p̃mant. p̃mia ỹtutũ mali rapiãt vehemẽ
ter admiror. q̃q; tã iniuſte cõfuſionis ratio videatur ex te ſcire
deſidero. Min9 etẽ eñ. mirarer ſi miſceri oĩa fortuitis caſibus
crederẽ. Nũc ſtuporẽ meũ de9 rector exaggerat qui cũ ſepe bo
nis iocũda malis aſpa. cõtraq; bonis dura tribuat. malis op
tata ꝯcedit. niſi cauſa dep̃hẽdat̃. quid ẽ qd a fortuitis caſib9 dif
ferre videat̃. P. Nec mirũ inquit ſi quid ordis ignorata rõe te
merariũ cõfuſumq; credat̃. Sz tu q̃uis cãm tãte diſpõnis ig
nores. tñ qm̃ bon9 mũdũ rcõr tẽpat rcẽ fieri cũcta ne dubites.

Metrũ quintũ quarti libri

Si quis arcturi ſidera neſcit Propiqua ſũmo cardie labi
Cur legat tard9 plauſtra bootes Mergat q; ſeras e q̃re flãmas
Cũ nimis celeres explicet ort9 Legẽ ſtupebit etheris alti
Palleant plene cornua lune Infecta metis noctis opace
Queq; fulgẽti texerat ore Confuſa phebe detegat aſtra
Cõmouet gẽtes public9 error. Laſſantq; crebris pulſib9 era
Nemo miratur flamia cori Litus feruenti tundere fluctu
Nec niuis durã frigore molẽ Feruẽti phebi ſoluier eſtu
Hic eñ cauſas cernere ꝓmptũ ẽ Illic latẽtes pectora turbãt
Cũctaq; rara ꝓuehit etas Stupetq; ſubitis mobile vulgus
Cedat inſcitie nubil9 error Ceſſent profecto mira videri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

¶ Proſa ſexta libri quarti

ITa eſt inq̃. Sȝ cũ tui muñeris ſit latẽtiũ rex̄ cauſas euol
uere velataſqȝ caligĩe explicare rõẽs. queſo vti hinc decernas
et qm̃ hoc me miraculũ maxĩe pturbat ediſſeras. P. Tuȝ illa
pauliſp arridẽs. ad rem me oĩm inq̇t q̃ſitu maximã vocas cui
vix exhauſti q̇cq̃ ſatis ẽ talis nãqȝ materia ẽ vt vna dubitatõe
ne ſucciſa ĩnumerabiles alię velut hydrę capita ſuccreſcãt nec
vllus fuerit modꝰ. niſi q̇s eas viuaciſſimo mẽtis igne coerce
at In hac eñi de puidẽtię ſimplicitate de fati ſerie de repẽtinis
caſibꝯ de cognitõe ac p̃deſtinatõe diuia de arbitrij libertate q̃
ri ſolȝ Quę quãti oneris ſint ipẽ ppẽdis Sȝ qm̃ hęc quoqȝ te
noſſe q̇dã medicię tuę portio ẽ. q̃q̃ ãguſto limite tpis ſepti tñ
aliq̇d deliberare conabimur Quõ ſi te muſici carmĩs oblecta-
mẽta delectant hãc pauliſp oportet differas voluptatẽ dũ ne-
xas ſibi ordĩe cõtexo rõnes. B. Vt libet inq̃. P. Tum velut
ab alio orſa pncipio ita diſſeruit Oĩm generatio rex̄ cũctuſqȝ
mutabilium naturarum progreſſus ⁊ q̇cq̇d aliquo mouetur
modo. cauſas. ordĩem. formas. ex diuĩę mentis ſtabilitate ſor
titur. hęc in ſuę ſimplicitatis arce poſita multiplicem rebus ge
rendis moduȝ ſtatuit. qui modus cum in ipſa diuĩę intelligẽ-
tię puritate conſpicitur prouidentia nomĩatur. Cum vero ad
ea quę mouet atqȝ diſponit refertur fatum a veteribus appel-
latum eſt. Quę diuerſa eſſe facile liquebit. ſi q̇s vtriuſqȝ vim
mente conſpexerit. Nam prouidentia eſt ipſa illa diuĩa rõ in
ſummo oĩm pncipe cõſtituta q̃ cuncta diſpoĩt Fatum vero in
hęrẽs rebus mobilibus diſpõ p quã puidẽtia ſuis quęqȝ nec
tit ordibꝯ. Prouidẽtia nãqȝ cũcta pariter q̃uis diuerſa q̃uis ĩfi
nita cõplectit̃. Fatũ vero ſingula ĩ motu. locis. formis ac tpibꝯ di
ſtributa: vt hęc tpalis ordĩs explicatio in diuĩę mẽtis aduna-

ta proſpectu prouidētia ſit. Eadem vero adunatio digeſta at
q3 explicata tꝑibꝫ fatum vocetur. Quę licet diuerſa ſint. alteꝝ
tamē pendet ex altero. Ordo nāq3 fatal' ex prouidentię ſimpli
citate procedit. Sicut em̄ artifex faciēdę rei formā mente ꝑci-
piens mouet opis effectum. qđ ſimpl'r p̄ſentarięq3 proſpexe-
rat ꝑ tꝑales ordīes ducit ita deus prouidentia q̄dem ſingula
riter ſtabiliterq3 facienda diſpoīt. fato vero hęc ipſa quę diſpo
ſuit multipl'r ac temporaliter admīſtrat. Siue igitur famulā
tibus q̄buſdam prouidentię diuīs ſpiritibus fatū exercetur
ſeu aīa. ſeu tota ſeruiente natura. ſeu cęleſtibus ſiderū motibꝫ.
ſeu angelica ꝟtute. ſeu dęmonū varia ſolertia. ſeu aliq̄bus ho-
rū ſeu oībus fatal' ſeries texitur. illud certe maīfeſtum eſt īmo
bilem ſimplicemq3 gerendarum formam rerum eſſe prouidē
tiā. Fatū vero eorum quę diuia ſimplicitas gerēda eſſe diſpo
ſuit mobilem nexum atq3 ordīem temporalem. Quo fit vt oīa
quę fato ſubſunt prouidentię quoq3 ſubiecta ſint cui ipſum e
tiam ſubiacet fatum. Quędam vero quę ſub ꝓuidētia locata
locata ſunt fati ſeriē ſuperant. Ea vero ſunt quę p̄mę ꝓpinqua
diuīitati ſtabiliter fixa fatal' ordīem mobilitatis excedūt. Nā3
vt orbiū circa eundē cardīem ſeſe vertentiū q̄ eſt ītimꝰ ad ſim
plicitatē medietatis accedit cęterorūq3 extra locatoꝝ veluti
cardo q̄dam circa quē verſenť exiſtit. Extimꝰ vero maiore am
bitu rotatus quāto a pūcti media īdiuiduitate diſcedit tāto
amplioribꝫ ſpacijs explicať. Si q̄d ꝟo illi ſe medio cōnectat z
ſociet ī ſimplicitatē cogiť diffundi ac diffluere ceſſat. Simili rōe
ꝗ lōgius a p̄ma mēte diſcedit maioribꝫ fati nexibus implicať
Ac tāto aliq̄d fato liberꝫ eſt quāto illū reꝝ cardīem vicinꝰ pe
tit. Qđ ſi ſupnę mētis hęſerit firmitati motu carēs fati q̄q3 ſup
grediť nccitatē. Igiť vti eſt ad intellectū rōcinatio ad id quod

eſt id qđ gignit᷑. ad ęternitatē tp̄s ad punctū mediū circul⁹ ita
eſt fati ſeries mobilis ad puidētię ſtabilē ſimplicitatē Ea ſeries
cęlū ac ſidera mouet elemēta in ſe inuicē tēperat ⁊ alterna cō/
mutatōe trāſformat Eadē naſcētia occidētiaq₃ oīa p ſiles fętu
um ſeminūq₃ renouat pgreſſus Hęc act⁹ etiā fortunaſq₃ hoīꝫ
indiſſolubili cauſaꝝ cōnexione cōſtrigit q̄ cū ab imobilis pui
dētię pficiſcat᷑ exordijs. ipſas q̄q₃ imutabiles neceē eſt eē Ita ei
res optime regūtur ſi manēs in diuina mēte ſimplicitas indeclina
bilē cauſaꝝ ordinē pmat. Hic ꝟo ordo res mutabiles ⁊ alio/
quin temere fluituras ꝓpria incōmutabilitate coerceat. Quo
fit vt tametſi nobis hūc ordinē minime cōſiderare valētib⁹ ꝯfu
ſa oīa pturbataq₃ videātur nihilomin⁹ tn̄ ſu⁹ mod⁹ ad bonuꝫ
dirigēs cūcta diſpoīt Nihil ē em̄ qđ mali cauſa ne ab ipis qui
dem iprobis fiat q̄s vt vberrime demōſtratū eſt bonuꝫ q̄rentes
prau⁹ error auertit. nedū ordo de ſummi boni cardie pficiſcēs
a ſuo q̄q₃ deflectat exordio Quę ꝟo inquies pt vlla iniquior eē
cōfuſio. quā vt bonis tum aduerſa tum pſpa. malis etiā tum
optata. tum odioſa cōtingāt. Num igit᷑ ea mentis integritate
hoies degūt: vt q̄s pbos iprobos ve cēſuerint. eos q̄q₃ vti exi
ſtimāt eſſe neceē ſit Atqui in hoc hoīm iudicia repugnāt: vt q̄s
alij p̄mio alij ſupplicio dignos arbitrant᷑ Sꝫ cōcedam⁹ vt ali
quis poſſit bonos malos ve diſcernere. Nū igit᷑ poterit ītueri
illā intimā tēperiē (velut in corpib⁹ dici ſolet) aīorū: Num em̄
diſſilē ē miraculū neſciēti cur ſanis corpib⁹ his quidē dulcia
illis ꝟo amara cōueiant: Cur ęgri etiā leuib⁹ quidā. quidā ꝟo
acrib⁹ adiuuant᷑. At hoc medic⁹ qui ſanitatis ipſi⁹ atq₃ ęgri/
tudis modū tpamentūq₃ digno ſcit minime mirat᷑ Quid ꝟo aīo
rū aliud ſal⁹ videt᷑ eē q̄ pbitas Quid ęgritudo q̄ vitia Quis
em̄ ali⁹ vel ſeruator bonoꝝ vł maloꝝ depulſor q̄ rector ac me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

dicator mentiũ deus: Qui cũ ex alta ꝓuidẽtię ſpecula reſpexe
rit q̇d vnicuiqꝫ cõueniat agnoſcit Et qđ cõuenire nouit accom
modat. Hinc iaꝫ fit illud fatalis ordis inſigne miraculũ cũ a
ſciẽte geritur qđ ſtupeant ignorantes. Nam vt pauca q̃ valet
ratio humana de diuia profunditate ꝑſtringam. De hoc queꝫ
tu iuſtiſſimũ ⁊ ęqui ſeruãtiſſimũ putas oĩa ſciẽti ꝓuidẽtię di-
uerſum videt. Et victriceꝫ q̇dem cauſam diȷ̃s. victã vero Ca
toni placuiſſe familiaris noſter Lucanꝰ admonuit. Hic igit
quicq̇d circa ſpem videas geri reb꜄ q̇d ẽ rectꝰ ordo ẽ. opinioni
vero tuę ꝑuerſa cõfuſio Sꝫ ſit aliq̇s ita bñ moratꝰ: vt de eo di
uinũ iudiciũ ꝑiter humanũqꝫ cõſentiat. ſꝫ eſt aĩmi virib꜄ infir
mus: cui ſi q̇d eueniat aduerſi. deſinet colere forſitã innocẽtiã. ꝑ
quã nõ potuit retinere fortunã Parcit itaqꝫ ſapiẽs diſpẽſatio
ei quẽ deteriorẽ facere poſſit aduerſitas. ne cui nõ cõuenit labo
rare patiat Eſt aliꝰ cũctis ꝟtutib꜄ abſolutꝰ ſcũſqꝫ ac deo pro-
ximus hũc ꝯtingi q̇buſlibet aduerſis nefas ꝓuidẽtia iudicat
adeo vt ne corporeis q̇dem morbis agitari ſinat Nã vt q̇daꝫ
me q̇qꝫ excellẽtior ait. Uir aũt ſacerdotalis verꝰ nõ laborat.
ſancti ãt viri corꝑa ſua edificauerũt ꝟtute Fit ãt ſępe vti bonis
ſumma reꝝ regẽda deferat: vt exuberãs retũdat improbitas
Aliȷ̃s mixta q̇dã ꝓ aĩoꝝ q̃litate diſtribuit. Quoſdã remordet
ne lõga fęlicitate luxuriẽt Alios duris agitari ſinit: vt ꝟtutes
animi patiẽtię vſu atqꝫ exercitatõe cõfirmẽt Aliȷ̃ plꝰ ęquo me
tuũt qđ ferre pñt Aliȷ̃ plꝰ ęquo deſpiciũt qđ ferre nõ pñt Hos
in experimentũ ſui triſtib꜄ ducit. Nonnulli venerandũ ſęculi
nomẽ glõſę ꝑcio mortis emerũt Qu idã ſupplicȷ̃s inexpugna
biles: exemplũ cęteris ꝑtulerũt. inuictã malis eẽ ꝟtutẽ Quę q̃
rectę atqꝫ diſpoſitę ⁊ ex eoꝝ bono q̇bus accidere vident fiant
nulla dubitatio eſt Nã illud q̇qꝫ qđ improbis nũc triſtia. nũc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

optata ꝓueniūt. ex eiſdē ducit̃ cauſis. ac de triſtibꝫ q̇dez nemo
mireť ꝙ eos male meritos oēs exiſtimāt. quoꝝ q̇dez ſupplicia
cū cęteros ab ſceleribꝫ deterrēt. tum ipſos q̇bus inuehuntur e
mendāt. Lęta ṽo magnū bonis argumētū loquūtur. quid de
huiuſcemodi fęlicitate debeant iudicare quā famulari ſępe im
probis cernāt. In qua re illud etiā diſpēſari credo ꝙ forſitan
alicuiꝰ tā p̃ceps atqꝫ importuna natura eſt: vt cum in ſcelera
potius exacerbare poſſit rei familiaris inopia. huiꝰ morbo ꝓ
uidētia collatę pecunię remedio medeať. Hic fędatā ꝓbris con
ſcientiā ſpectās Et ſecū fortunā ſuā cōparās. forſitā ꝑtimeſcit
ne rei cuius iucūdus vſus eſt ſit triſtis amiſſio Mutabit igiť
mores ac dū fortunam metuit amittere neq̇ciā derelinq̇t. Ali
os in cladem meritā p̃cipitauit indigne acta fęlicitas Quibuſ
dā ꝑmiſſum puniēdi ius vt exercitij bonis ⁊ malis eēt cauſa
ſupplicij. Nā vt ꝓbis atqꝫ improbis nullū fędus ē. ita ipſi iter ſe
improbi nequeūt ꝯueire Quidni. cū a ſemetipſis diſcerpētibꝫ
cōſcientiā vitijs q̇qꝫ diſſentiāt. faciātqꝫ ſępe q̄ cū geſſerint nō
fuiſſe gerēda decernant. Ex quo ſępe ſumma illa ꝓuidentia ꝓ
tulit inſigne miraculū: vt malos mali bonos facerēt. Nā duz
iniqua ſibi a peſſimis q̇dam ꝑpeti vidētur. noxiorūz odio fla-
grātes ad ṽtutis frugē. rediere dū ſe eis diſſiľes ſtudēt eſſe q̇s
oderant. Sola eſt enī diuina vis cui mala quoqꝫ bona ſunt cū
eis cōpetenter vtēdo alicuiꝰ boni elicit effectū. Ordo enī q̇dā
cūcta cōplectiť vt q̇d ab aſſignata ordīs rōe diſceſſerit. hoc li-
cet in aliū tn̄ ordinē relabať. ne q̇d in regno prouidētię liceat te
meritati. fortiſſimꝰ in mūdo deꝰ cūcta regit cū oīa ſęcula ꝓui-
det ac ꝑſpicit Neqꝫ ei fas ē hoī cūctas diuini opis machinas
vel ingenio cōprehēdere vel explicare ſermone. Hoc enī ꝑſpe
iſſe ſufficiat ꝙ naturaꝝ oīm ꝓditor idem ad bonuz dirigens

cũcta diſponat. dñcꝫ ea q̃ ꝓtulit in ſui ſimilitudinẽ retinere feſtinat. malũ om̃e de rei publicę ſuę terminis ꝑ fatalis ſeriẽ nccitatis elimiat. Quo fit vt q̃ in terris abũdare credunt ſi diſponẽtez ꝓuidentiã ſpectes nihil vſquaz mali eẽ ꝑpẽdas Sz video iam dudũ te ⁊ põdere queſtionis oneratũ ⁊ rõnis ꝓlixitate fatigatũ aliquã carminis expectare dulcedinẽ Accipe igitur hauſtũ quo refectꝰ firmior in vlteriora cõtendas.

Metrũ ſextũ quarti libri

Si vis celſa iura tonãtis Pura ſollers cernere mẽte
Aſpice ſummi culmina cęli Illic iuſto fędere rerũ
Veterẽ ſeruãt ſidera pacẽ Nõ ſol rutilo cõcitus igne
Gelidũ phębes impedit axem Necq̃ ſummo vertice mũdi
Flectit rapidos vrſa meatꝰ Nũqꝫ occiduo lota ꝓfundo
Cętera cernẽs ſidera mergi Cupit oceano tingere flãmas
Semꝑ vicibꝫ tꝑis ęquis Veſꝑ ſeras nũciat vmbras
Reuehitqꝫ diẽ lucifer almũ Sic ęternos reficit curſus
Alternꝰ amor. ſic aſtrigeris Bellũ diſcors exulat oris
Hęc cõcordia temꝑat ęquis Elemẽta modis vt pugnãtia
Vicibꝫ cędãt humida ſiccis Iungãtqꝫ fidẽ frigora flãmis
Pendulꝰ ignis ſurgat in altũ Terręqꝫ graues põdere ſidant
Hiſdẽ cauſis vere tepẽti Spirat florifer annus odores
Aeſtas cererẽ feruida ſiccat Remeat pomis grauis autũnꝰ
Hyemẽ defluus irrigat imber. Hęc tẽperies alit ac ꝓfert
Quicq̃d vitã ſpirat in orbe Eadẽ rapiẽs condit ⁊ aufert
Obitu mergẽs orta ſuꝑmo Sedet interea cõditor altus
Rerũqꝫ regẽs flectit habenas Rex ⁊ dñs fons ⁊ origo
Rex ⁊ ſapiẽs arbiter ęqui Et quę motu cõcitat ire
Siſtit retrahẽs ac vaga firmat. Nã niſi rectos reuocãs itus
Flexos iterũ cogat in orbes Quę nũc ſtabilis cõtinet ordo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Diſſepta ſuo fonte fatiſcāt. Hic eſt cūctis cōmunis amor
Repetūtq; boni fine teneri. Quia nō alitur durare queunt
Niſi cōuerſo rurſus amore. Refluāt cauſe q̄ dedit eſſe

¶ Proſa ſeptima libri quarti

IAm ne igit̄ vides q̄d hec oīa que diximus cōſequatur. B. Quidnam inq̄. P. Omnē inq̄t bonam prorſus eſſe fortunā. B. Et q̄ inq̄ fieri poteſt. P. Attēde inq̄t cum oīs fortuna vel iucūda vel aſpa. tum remunerandi exercēdi ve bonos. tū puniendi corrigēdiq; improbos cauſa deferat̄. oīs bona quā vel iuſtam cōſtat eſſe vel vtilē. B. Nimis q̄dem inq̄ vera ratio Et ſi quā pauloan̄ docuiſti puidentiā fatū ve cōſiderē firmis viribꝫ nixa ſentētia. Sʒ eādē ſi placet inter eas q̄s inopiabiles pauloan̄ poſuiſti numeremꝰ. P. Et qui inq̄t. B. Quia inq̄ id hoīm ſermo cōis vſurpat. ⁊ q̄ q̄dem crebro quorūdam malā eſſe fortunā. P. Uis ne igit̄ inq̄t pauliſp vulgi ſermonibꝫ accedamus. Ne nimiū velut ab humaītatis vſu receſſiſſe videamur. B. Ut placet inq̄. P. Nōne igit̄ bonū cenſes q̄d pdeſt. B. Ita eſt inq̄. P. Que vero aut exercet aut corrigit pdeſt. B. Fateor inq̄. P. Bona igit̄. B. Quidni. P. Sed hec eorū eſt. q̄ vel in v̄tute poſiti cōtra aſpera bellum gerunt. vel a vitijs declinātes v̄tutis iter arripiunt. B. Negare inquā nequeo. P. Quid vero iucunda que in p̄mium tribuitur bonis. Num vulgus malam eſſe definit. B. Nequaq̄. Uerum vti eſt ita quoq; eſſe optimā cenſet. P. Quid reliqua que cum ſit aſpera ⁊ iuſto ſupplicio malos coercet. Num bonā populꝰ putat. B. Immo oīm inq̄ q̄ excogitari poſſunt iudicat eſſe miſerrimā. P. Uide igit̄ ne opīonem populi ſequentes q̄ddam valde inopinabile cōfecerimus. B. Quid inq̄. P. Ex his eīn ait que conceſſa ſunt. eueit eorum quidem qui ſunt vel in poſſeſſione vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

in prouectu vel in adeptōe ꝟtutis oēm quęcūqꝫ ſit bonā in im
probitate ꝟo manētibꝫ oēm peſſimā eē fortunā. B. Hoc inq̄
verū eſt tametſi nemo audeat confiteri. P. Quare inq̄t ita vir
ſapiēs moleſte ferre nō debet. q̄tiēs in fortunę certamē adduci
tur: vt virū fortē nō decet indignari. q̄tiēs increpuit bellicꝰ tu
multꝰ. Vtriqꝫ em̄ huic q̄dē glīę ꝓpagādę. illi ꝟo cōfirmādę ſapi
entię difficultas ipſa materia ē. Ex quo etem̄ ꝟtus vocat̄ q ſu
is viribꝫ nitens nō ſuperet̄ aduerſis. Neqꝫ em̄ vos in ꝓuectu
poſiti ꝟtutis diffluere delicijs ⁊ emarceſſere volupte veīſtis.
pręliū cū oī fortuna nimis acre conſeritis. Ne vos aut triſtis
opprimat aut iucūda corrūpat firmis mediū viribꝫ occupat.
Quicq̄d aut infra ſubſiſtit. aut vltra ꝓgredit̄ habet cōtēptū
fęlicitatis. nō habet p̄miū laboris. In veſtra eſt em̄ ſitū manu
qualē vobis fortunā formare malitis. Ois em̄ q̄ videt̄ aſpera
aut exercet. aut corrigit. aut punit.

Metrū ſeptimū libri quarti

Bella bis q̄nis opatꝰ annis Vltor atrides. phrygię ruinis
Fris miſſos thalamos piauit Ille dū graię dare vela claſſi
Optat. ⁊ vētos redimit cruore. Exuit prēm miſerūqꝫ triſtis
Fęderat natę iugulū ſacerdos Fleuit amiſſos ithacꝰ ſodales
Quos ferꝰ vaſto recubās ī ātro. Merſit īmani polyphemꝰ al
uo Sꝫ tm̄ cęco furibūdꝰ ore Gaudiū męſtis lachrymis repen
dit. Herculē duri celebrāt labores. Ille cētauros domuit ſup
bos. Abſtulit ſęuo ſpoliū leoni. Fixit ⁊ certis volucres ſagit
tis. Poma cernēti rapuit draconi. Aureo leua grauior metallo
Cerberū traxit triplici catena. Victor īmitē poſuiſſe fertur
Pabulū ſęuis dn̄m q̄drigis. Hydra cōbuſto perijt veneno
Frōte turbatꝰ achelous amnis Ora ſ̄merſit pudibūda ripis
Strauit antheū libycis arenis Cacꝰ Euādri ſatiauit iras

Quoſqȝ ꝓſſur⁹ forȝ alt⁹ orb̄ Setiger ſpumis h̄ſcros notauit
Ultim⁹ celū labor irreflexo Suſtulit collo. ꝓciūqȝ rurſus
Ultimi celū meruit laboris. Ite nūc fortes vbi celſa magni
Ducit exēpli via. cur inertes Terga nudatis. ſupata tellus
Sidera donat.

Finit liber quartus de conſolatōe phie.
Incipit liber Quitus ac vltim⁹ de cōſolatōe phie.

Proſa prima.

Dixerat oratōiſqȝ curſum ad alia q̄dam tractāda
et expediēda v̄tebat. B. Tum ego. Recta q̄dē in-
quaȝ exhortatio. tuaqȝ ꝑrſus auctoritate digniſ-
ſima. Sed ꝙ tu dudum de ꝓuidentia queſtionem pluribus
aliȷs implicitam eſſe dixiſti re experiorior. Quero eni̅ an eſſe
aliq̄d omnino. ⁊ quid nam eſſe caſum arbitrere. P. Tum il-
la. Feſtino inq̄t debitū ꝓmiſſionis abſoluere viamqȝ tibi qua
in patriam reueharis apire. Hec aūt ⁊ ſi perutilia cognitu tn̄
a propoſiti nr̄i tramite pauliſper auerſa ſunt. Uerendumqȝ ē
ne deuȷs fatigatus ad emetienduȝ rectum iter ſufficere non
poſſis. B. Ne id inq̄ȝ prorſus vereare. Nam q̄etis mihi loco
fuerit ea quib᷒ maxie delector agnoſcere. ſimul cū omne diſpu
tatōis tue lat⁹ indubitata fide cōſtiterit nihil de ſequētib᷒ am
bigat. P. Tum illa. Morem inq̄t geram tibi ſimulqȝ ſic exor
ſa eſt. Siq̄dē inq̄t aliq̄s euentū temerario motu nullaqȝ cau
ſaȝ cōnexione ꝓductum caſum eſſe definiat. nihil oīno caſum
eſſe cōfirmo. ⁊ p̄ter ſubiecte rei ſignificatōem inanē ꝑrſus eſſe
vocē decerno. Quis eni̅ coercēte in ordinē cūcta deo loc⁹ eē vl
lus temeritati reliqu⁹ ꝑt. Nā nihil ex nihilo exiſtere v̄a ſnīa eſt
cui nemo vnq̄ȝ veteꝝ refragat⁹ ē. q̄ȝq̄ȝ id illi nō de ope̅ante ꝑnci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

pio. ſed de materiali ſubiecto. hoc eſt oīm de natura rōnū qua
ſi quoddā iecerint fundamentū. At ſi nullis ex cauſis oriat̄ ali
quid id de nihilo ortū eē videt̄. Qđ ſi fieri neqt. nec caſum qđē
huiuſcemodi eſſe poſſibile eſt qualē paulo aā definiuim⁹. B.
Quid igit̄ inqȝ. Nihil ne eſt qđ vel caſus. vel fortuitū iure ap
pellari queat. An eſt aliqđ. tametſi vulg⁹ lateat cui vocabula
iſta cōueniūt. P. Ariſtoteles meus id inqt in phyſicis ꝛ breui
et veri ꝓpinqua rōe definiuit. B. Quonā inqȝ mō. P. Quoti
ens aliqđ ait cuiuſpiā rei grā geritur. aliudq̄ qbuſdaȝ de cau
ſis quā qđ intendebat̄ obtingit caſus vocatur: vt ſi qs colēdi
agri cā fodiēs humū defoſſi auri pōd⁹ inueīat hoc igit̄ fortui
tu qdem credit̄ accidiſſe. Uerū nō de nihilo eſt. Nam ꝓprias
cauſas habet. quarum improuiſus inopinatuſqȝ concurſus
caſum videtur operatus. Nam niſi cultor agri humū foderet
niſi eo loco pecuniam ſuam depoſitor obruiſſet. aurū nō eſſet
inuentū. He ſunt igit̄ fortuiti cauſe cōpendij. quod ex obuijs
ſibi ꝛ cōfluentibus cauſis nō ex gerentis intentōne prouenit.
Neqȝ em̄ vel qui aurū obruit. vel q agrum exercuit: vt ea pe
cunia reperiretur intēdit ſed vti dixi quo ille obruit. hūc fodiſ
ſe conueīt atqȝ cōcurrit. Licet igit̄ definire caſum eſſe inopīa
tum ex cōfluentibus cauſis in his que ob aliquid gerunt̄ euē
tum. Cōcurrere vero atqȝ cōfluere cauſas facit ordo ille ineui
tabili cōnexione ꝓcedens. qui de ꝓuidētie fonte deſcēdēs cū
cta ſuis locis temporibuſqȝ diſponit.

Metrū ꝓmum libri quinti

Rupis achemenie ſcopulis. vbi verſa ſequentum
Pectoribus figit ſpicula pugna fugax
Tigris ꝛ eufrates vno ſe fonte reſoluunt
Et mox abiunctis diſſociantur aquis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Si coeant' curſumqꝫ iterum reuocentur in vnum
  Confluat alterni quod trahit vnda vadi
Conueniant puppes ⁊ vulſi flumiue trunci
  Mixtaqꝫ fortuitos implicet vnda modos.
Quos tamē ipſa vagos terre decliuia caſus.
  Gurgitis ⁊ lapſi defluus ordo regit
Sic q̄ permixtis fluitare videtur habenis
  Sors patitur frenos ipſaqꝫ lege meat.

¶ Proſa ſecūda libri quinti

Animaduerto inquā. idqꝫ vti tu dicis ita eē cōſentio. Sed
in hac herentiū ſibi ſerie cauſaꝝ. eſt ne vlla nr̄i arbitrij libertas
an ipſos quoqꝫ humanoꝝ mot⁹ aīoꝝ fatalis catena cōſtrīgit.
P. Eſt inq̄t. Neqꝫ eñ fuerit vlla rōnalis natura q̄n eidē liber
tas aſſit arbitrij. Nā qḋ rōne vti naturalr̄ pōt. id habet iudi-
ciū quo qḋqꝫ diſcernat. ꝑ ſe igiť fugiēda optanda ve dinoſcit.
Qḋ ꝟo q̄s optandū eē iudicat petit. Refugit ꝟo qḋ eſtimat eē
fugiendū. Quare q̄bꝫ ineſt rō. ipſis etiā ineſt volēdi nolēdiqꝫ
libertas. Sꝫ hāc nō in oībꝫ equā eē cōſtituo. Nam ſupnis di
uiniſqꝫ ſubſtātijs ⁊ ꝑſpicax iudiciū ⁊ icorrupta volūtas. ⁊ effi
cax optatoꝝ p̄ſto eſt ptās. Humanas ꝟo alias liberiores q̄dē
eſſe neccē eſt. cū ſe in mētis diuine ſpeculatōe cōſeruāt. Min⁹ ꝟo
cū dilabunť ad corpa minuſqꝫ etiā cū terrenis artubꝫ colligā
tur. Extrema ꝟo eſt ſeruit⁹ cū vitijs dedite a rōnis ꝓprie poſſeſ
ſione ceciderint. Nā vbi oculos a ſumme luce ꝟitatis ad infe
riora ⁊ tenebroſa deiecerint mox inſcitie nube caligant. ꝑnicio
ſis turbātur affectibꝫ. Quibꝫ accedēdo cōſentiēdoqꝫ quā iue
xere ſibi adiuuāt ſeruitutē. ⁊ ſunt quodammō ꝓpria libertate
captiue. Que tñ ille ab eterno cūcta ꝓſpiciēs ꝓuidētie cernit in
tuit⁹. ⁊ ſuis q̄qꝫ meritis p̄deſtiata diſpoīt oīa vidꝫ ⁊ oīa audit

¶ Metrũ ſecundũ libri quinti.

PUro clarũ lumīe phębũ. Melliflui canit oris homerus.
Qui tñ intima viſcera terrę. Nõ valet aut pelagi radioꝝ
Infirma pręrũpere luce. Haud ſic magni cõditor orbis
Huic ex alto cũcta tuenti Nulla terrę mole reſiſtunt
Nõ nox atris nubibꝫ obſtat. Uno mētis cernit in ictu
Quę ſint q̃ fuerit veiantqꝫ. Quē qꝫ reſpicit oīa ſolus
Uerum poſſis dicere ſolem.

¶ Proſa tercia libri quinti

CUm ego En inqꝫ difficiliori rurſus ambiguitate cõfundor. P. Quęnam inq̇t iſta eſt. iam em̃ q̇bus ꝑturbare cõiecto B. Nimium inqꝫ aduerſari ac repugnare videtur ꝑnoſcere vniuerſa deum ⁊ eſſe vllum libertatis arbitriũ. Nam ſi cuncta proſpicit deus. neqꝫ falli vllo modo poteſt eueīre neceſſe ē quod prouidentia futurũ eſſe ꝓuiderit. Quare ſi ab ęterno nõ facta hoīm modo ſed etiam conſilia volũtateſqꝫ pręnoſcit nulla erit arbitriȷ̃ libertas. Neqꝫ em̃ vel factum aliud vllum vel quęlibet exiſtere poterit voluntas. niſi quã neſcia falli prouidentia diuīa pręſenſerit. Nam ſi aliorſum q̃ꝫ prouiſę ſunt detorqueri valent. non iam erit futuri firma pręſcientia. ſed opinio potius incerta. quod de deo credere nefas iudico. Neqꝫ ei illam probo rõnem qua ſe quidam credunt hunc quęſtionis nodum poſſe diſſoluere. Aiunt em̃ non ideo q̇d eſſe euenturũ qm̃ id prouidentia futurum eſſe proſpexerit. ſed ecõtrario potius qm̃ quod futurum eſt diuinam prouidentiam latere non poſſe. Eoqꝫ modo neceſſarium eſt hoc in contrariam relabi ꝑtem. Neqꝫ em̃ neceſſe eſſe contigere quę ꝓuidētur. ſed neceſſe eſſe quę futura ſunt prouideri. Quaſi vero q̃ cuiuſqꝫ rei cauſa ſit ꝓſciētia ne futuroꝝ nccitas ſit. aut futurorũ nccitas cauſa

prouidētię laboretur Ac nō illud demōſtrare nitamur quoq̄
mō ſe habeat ordo cauſaꝝ neceſſariū eē euentū p̄ſcitarū reruꝫ
etiā ſi p̄ſciētia futuris rebꝫ eueiendi nccitateꝫ nō videať infer
re. Etem̄ ſi q̄ſpiā ſedeat opiōnē q̄ eū ſedere cōiectat verā eē ne
ceſſe eſt Atqꝫ ecōuerſo rurſus. ſi de quopiā vera ſit opinio qm̄
ſedet eū ſedere neceſſe eſt In vtroqꝫ igitur nccītas ineſt. in hoc
quidē ſedendi. at vero in altero veritatis Sed nō idcirco q̄ſqꝫ
ſedet qm̄ vera eſt opīo. ſed hęc potius vera eſt qm̄ quenpiā ſe-
dere pręceſſit. Ita cū cauſa veritatis ex altera p̄te ꝓcedat ineſt
tamē cōmunis ī vtraqꝫ neceſſitas Similiter de prouidētia fu
turiſqꝫ rebus ratiocinari oportet Nā etiam idcirco qm̄ futu
ra ſunt ꝓuidentur. non vero ideo qm̄ prouidentur eueniunt.
nihilominus tamen a deo vel ventura prouideri. vel prouiſa
eueīre neceſſe eſt quod ad perimendam arbitrij libertatē ſolū
ſatis eſt. Iam vero quā prępoſterū eſt: vt ęternę p̄ſcientię tem
poralium rerum euent⁹ cauſa eſſe dicať. Quid eſt aūt aliud ar
bitrari. ideo deū futura qm̄ ſunt euentura prouidere. quā pu-
tare quę olim acciderūt cauſam ſummę illius eſſe prouidētię
Ad hęc Sicuti cū q̄d eē ſcio. idip̄m eſſe neceſſe eſt ita cū q̄d fu
turum noui. idipſum futurum eſſe neceſſe eſt. Sic fit igiť vt
euentus p̄ſcitę rei nequeat euitari Poſtremo ſi q̄d aliq̄s alioꝛ
ſum quā ſeſe res habet exiſtimet. id non modo ſcientia non eſt
ſed eſt opinio fallax a ſcientię veritate longe diuerſa. Quare ſi
quid ita futurum eſt vt eius certus ac neceſſarius non ſit euē
tus. id euenturum eſſe pręſciri q̄ poterit Sicut em̄ ſcientia ip
ſa impermixta eſt falſitati. ita id quod ab ea concipitur eſſe ali
ter quā concipitur neq̄t. Ea nāqꝫ cauſa eſt cur mendacio ſcien
tia careat qꝛ ſe ita rem quāqꝫ habere neceſſe eſt vti eam ſeſe ha
bere ſcia cōprēhēdit Quid igiť Quo nā mō de⁹ hęc incerta fu

tura pnoſcit. Nã ſi ineuitabiliter euentura cenſet q̃ etiam non
eueire poſſibile eſt. fallitur. quod ſentire nõ modo nefas eſt ſ3
etiã voce pferre. At ſi vti ſunt ita ea futura eẽ decernit: vt eque
vel fieri ea. vel nõ fieri poſſe cognoſcat que eſt hec preſcia q̃ ni-
hil certũ. nihil ſtabile cõprehẽdit. Aut qd hoc refert vaticinio
illo ridiculo tyreſie. q̃cqd dicam aut erit aut non. Quid etiam
diuĩa prouidentia humana opiõe preſtiterit ſi vti homĩes in
certa iudicãt quoꝝ eſt icert⁹ euẽtus Nõ ſi apud illũ reꝝ oĩm
certiſſimũ fontẽ nihil incerti eẽ poteſt cert⁹ eorũ eſt euentus q̃
futura firmiter ille pſcierit. Quare nulla eſt humanis cõſilijs
actionibuſq3 libertas. quas diuĩa mens ſine falſitatis errore
cũcta pſpiciẽs ad vnũ alligat ⁊ cõſtringit euentũ. Quo ſemel
recepto quãtus occaſus humanarũ rerũ conſequatur liquet.
Fruſtra eñi bonis maliſq3 pmia pene ve ꝓponũtur. q̃ null⁹ me
ruit liber ac voluntarius motus aĩorum. Idq3 oĩm videbit
iniqſſimum quod nũc eqſſimum iudicat. Vel puniri impro
bos vel remunerari pbos. quos ad alterutrũ nõ ꝓpria mittit
volũtas ſed futuri cogit certa neccitas. Nec vitia igit. nec ṽtu
tes q̃cq3 fuerint. ſed oĩm meritorũ potius mixta atq3 indiſcre-
ta cõfuſio. Quoq3 nihil ſcelerati⁹ excogitari pt. cũ ex puidẽtia
rerum oĩs ordo ducatur. nihilq3 liceat cõſilijs humanis ſit vt
vitia queq3 noſtra ad bonorũ oĩm referãtur auctorem Igitur
nec ſperandi aliqd nec deprecandi vlla ratio eſt. Quid eñi vel
ſperet qſquã vel etiam depcetur. quando optanda oĩa inde-
flexa ſeries connectit Auferetur igitur vnicũ illud inter hoĩes
deumq3 cõmerciũ ſperãdi ſc3 ⁊ depcandi. Siqdem iuſte hu
militatis precio ineſtimabilem vicem diuine grẽ promeremur.
qui ſolus modus eſt quo cum deo colloqui hoĩes poſſe videã
tur illiq3 in acceſſe luci prius quoq3 q̃ impetrent ipſa ſuppli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

candiſ ratione cõiungi. que ſi recepta futurorum neceſſitate. nihil virium habere credantur. q̃d erit quo ſummo illi rerũ p̃ncipi cõnecti atq; adherere poſſimus. Quare neceſſe erit humanum genus (vti pauloante cantabas) diſſeptum atq; diſiunctum ſuo fonte fatiſcere.

Metrũ terciũ libri quinti.

Quenam diſcors fędera rerum
Cauſa reſoluit. quis tanta deus?
Veris ſtatuit bella duobus
Vt quę carptim ſingula conſtent
Eadem nolint mixta iugari:
An nulla eſt diſcordia veris.
Semperq; ſibi cohęrent.
Sed mens cęcis obruta membris.
Nequit oppreſſi luminis igne
Rerum tenues noſcere nexus
Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notae?
Scit ne quod appetit anxia noſſe?
Si quis nota ſcire laborat
Et ſi neſcit quid cęca petit.
Quis enĩ quicquã neſcius optet
Aut quis valeat neſcita ſequi
Quo ve inueniat. quis repertam
Queat ignarus noſcere formam
An cum mentem cerneret altam.
Pariter ſummam & ſingula norat
Nunc membrorum condita nube
Non in totum eſt oblita ſui.

Summamq; tenet ſingula perdens
Igitur quiſquis vera requirit
Neutro eſt habitu nam neq; nouit
Nec penitus tamen omnia neſcit
Sed quã retinens meminit ſummam.
Conſulit alte viſa retractans.
Ut ſeruatis queat oblitas. addere partes

¶ Proſa quarta libri quinti

Cum illa vetus inquit hec ẽ de ꝓuidẽtia q̃rela Marcoq;
Tullio (cuȝ diuiationem diſtribuit) vehemẽter agitata tibiq;
ipſi res diu ꝓrſus multũq; q̃ſita. ſ; haud q̃q̃ ab vllo veſtruȝ
hacten⁹ ſatis diligẽter ac firmiter expedita. Cui⁹ caligis cau-
ſa eſt ꝙ hũane rõcinatõis mot⁹ ad diuie pſciẽtie ſimplicitateȝ
nõ pt admoueri. Que ſi vllo mõ cogitari queat nihil ꝓrſus re
linquet ambigui. Qđ ita demum pateſacere atq; expedire tẽ
tabo. ſi ꝑus ex quib⁹ moueris expendero. Quero eñ cur illã
ſoluentiũ rõnem minus efficacem putes. q̃ q̄r pſcientiã nõ eẽ
futuris rebus cauſam nccitatis exiſtimat nihil impediri pſci
entia arbitrij libertatem putat. Num eñ tu aliunde argumẽ
tum futuroꝝ nccitatis trahis niſi ꝙ ea q̃ preſciũtur nõ euei-
re nõ põt. Si igitur pnotio nullam futuris rebus adijcit ne-
ceſſitatem (qđ tu etiam pauloañte fatebare) quid eſt quod vo
luntarij exitus rerum ad certum cogantur euentuȝ. Etẽi po
ſitõis grã vt q̄d cõſequatur aduertas. Statuamus nullã eſſe
preſciẽtiam num igitur (quantũ ad hoc attinet) q̃ ex arbitrio e
ueniũt ad nccitatem cogũtur? B. Mime. P. Statuam⁹ itex
eſſe. ſed nihil reb⁹ nccitatis iniũgere. manebit (vt opinor) eadẽ
voluntatis integra atq; abſoluta libertas. Sed pſciẽtia inq̃-
es tametſi futuris eueniendi nccitas non eſt. ſignũ tamẽ eſt ne

ceſſario ea eſſe vētura. Hoc igiꝛ modo etiā ſi ꝑcognitio nō fu-
iſſet. nccārios futuroꝝ exitus eſſe cōſtaret. Omne etem̄ ſignum
tantum ꝗd ſit oſtendit nō vero efficit qđ deſignat. Quare de-
monſtrandū ꝑus eſt non nihil ex nccītate cōtingere: vt ꝑnotō-
nem ſignū eſſe huius nccītatis appareat. alioqn ſi hec nulla eſt
ne illa ꝗdem eius rei ſignum poterit eē que nō eſt. Jam ꝟo pro-
batōnem firma rōne ſubnixā conſtat. nō ex ſignis neq₃ petitis
extrinſecꝰ argumētis. ſed ex ꝓuenientibꝰ nccārijſq₃ cauſis eſſe
ducendā. B. Sed q̇ fieri pt̄ vt ea nō ꝓueniant q̄ futura eſſe ꝓ-
uidentur. P. Quaſi ꝟo nos ea que prouidētia futura eē preno-
ſcit nō euētura credamus ac nō illud potius arbitremur licet
eueniant. nihil tamē vt euenirent ſui natura nccītatis habuiſſe.
Quod hinc facile ꝑpendas licebit. Plura etem̄ dum fiūt ſub-
iecta oculis intuemur vt ea q̄ in quadrigis moderandis atq₃
flectēdis facere ſpectanꝛ aurige atq₃ ad hūc modum ⁊ cetera.
Num igiꝛ ꝗcq₃ illoꝝ ita fieri nccītas vlla cōpellit. B. Mīme
P. Fruſtra eēm̄ eſſet artis effectus ſi oīa coacte mouerentur.
Que igiꝛ cū fiūt carent exiſtēdi nccītate. eadē ꝑus q̄₃ fiant ſine
nccītate futura ſunt. Quare ſunt ꝗdam euētura quorū exitus
ob omi nccītate abſolutꝰ ſit. Nam illud ꝗdē nullū arbitror eē
dictuꝝ. qđ que nūc fiūt ꝑuſquā fierēt euētura non fuerit. Hec
igiꝛ ꝑcognita liberos habēt euētus. Nā ſicut ſcia ꝑſentiū reꝝ
nihil his q̄ fiunt ita ꝑſciētia futuroꝝ nihil his q̄ ventura ſunt
nccītatis importat. Sed hoc in ꝗs ipm̄ dubitaꝛ. An eaꝝ reꝝ
que nccārios exitꝰ nō habēt. vlla poſſit eē ꝑnotō. diſſonare etēī
videtur. putaſq₃ ſi ꝓuideātur conſeq̄ nccītatem. ſi nccītas de-
ſit mīme ꝑſciri. nihilq₃ ſcia cōprehēdi poſſe niſi certū. Qđ ſi q̄
incerti ſunt exitus ea quaſi certa ꝓuidētur. opīonis id eſſe ca-
liginē nō ſcie ꝟitatē. Aliter eīm̄ ac ſeſe res habeat arbitrari ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

integritate ſciẽtię credis eſſe diuerſum. Cuiꝰ erroris cauſa eſt
ꝙ oĩa quę quiſqꝫ nouit ex ipſorum tantum vi atqꝫ natura co-
gnoſci ęſtimat quę ſciũtur quod totum cõtra eſt. Omne enĩ qḋ
cognoſcitur nõ ſcḋm ſui vim. ſed ſcḋm cognoſcẽtiũ potius cõ
pręhenditur facultatẽ. Nam vt hoc breui liqueat exẽplo. vnã
eandẽqꝫ corpis rotunditatẽ aliter viſus. aliter tactus agnoſcit
Ille eminus manens. totum ſimul iactis radijs intuetur. hic
vero coherẽs orbi atqꝫ cõiunctus. circa ipm motus ambituꝫ
rotunditatem partibꝰ cõprehendit. Ipſum quoqꝫ hoĩem ali-
ter ſenſus. aliter imagĩatio. aliter ratio. aliter intelligẽtia intue
tur. Senſus enĩ figuram in ſubiecta materia cõſtitutã. Ima
ginatio vero ſolam ſine materia iudicat figurã. Ratio ꝑo hãc
quoqꝫ tranſcendit. ſpeciemqꝫ ipſam quę ſingularibꝰ ineſt vni
uerſali conſideratione perpendit. Intelligentię vero celſior o-
culus exiſtit ſupergreſſa nãqꝫ vniuerſitatis ambitum ipſaꝫ il
lam ſimplicem formam pura mentis acie contuetur. In quo
illud maxime conſiderandum eſt. Nam ſuperior vis compre
hendendi amplectitur inferiorem. inferior vero ad ſuperioreꝫ
nullo modo conſurgit. Neqꝫ ſenſus aliquid extra materiã va
let vel vniuerſales ſpecies imaginatio contuetur. vel ratio ca
pit ſimplicem formam. ſed intelligẽtia quaſi deſuper ſpectãs
concepta forma quę ſubſunt etiam cuncta diiudicat. ſꝫ eo mo
do quo formam ipſam quę nulli alij nota eſſe poterit compre
hendit. Nam ⁊ rationis vniuerſum ⁊ imaginationis figuraꝫ
et materiale ſenſibile cognoſcit. Nec ratione vtens nec imagi
natione nec ſenſibus) ſꝫ illo vno ictu mentis formaliter: vt ita
dicam. cuncta proſpiciẽs. Ratio quoqꝫ cũ quid vniuerſale re-
ſpicit. nec imaginatõe nec ſenſibus vtens imagĩabilia vel ſen
ſibilia comprehẽdit. Hęc eſt enĩ quę cõceptõis ſuę vniuerſale

ita deſiuit. homo eſt aīal bipes rōnale. que cuꝫ vniuerſalis no-
tio ſit. tamē imagiabilem ſenſibilemq̄ eē rem nullus ignorat.
quod illa nō imaginatōe vel ſenſu. ſꝫ in rōnali conceptōe cōſi-
derat. Imaginatio quoq̄ tametſi ex ſenſibꝫ viſendi formandi
qꝫ figuras ſumpſit exordiū: ſenſu tamē abſente ſenſibilia q̄qꝫ
colluſtrat nō ſenſibili ſed imaginaria rōne iudicandi. Uides
ne igit̄ vt in cognoſcēdo cuncta ſua potius facultate q̄ꝫ eorū q̄
cognoſcūtur vtantur. Neqꝫ id iniuria. Nā cum om̄e iudiciū
iudicātis actus exiſtat neceſſe eſt vt ſuā quiſqꝫ opam nō ex a-
liena ſed ex ꝓpria poteſtate perficiat.

¶ Metrū quartū libri quinti

Quondā porticus attulit. Obſcuros nimiū senex
Qui ſenſus ⁊ imagines. E corporibꝫ extimis
Credant mentibus imp̄mi. Ut quondā celeri ſtilo
Mos eſt equore pagine Que nullas habeat notas
Preſſas figere lrās. Sed mens ſi ꝓpriis vigens
Nihil motibꝫ explicat. Sed tantū patiens iacet
Notis ſubdita corpoꝝ. Caſſaſqꝫ in ſpeculi vicem
Rerū reddit imagines Unde hec ſi animis viget
Cernens oīa notio: Que vis ſingula proſpicit
Aut que cognita diuidit. Que diuiſa recolligit
Alternūqꝫ legēs iter Nunc ſummis caput ingerit
Nūc decidit in infima Tum ſeſe referens ſibi
Ueris falſa redarguit Hec eſt efficiēs magis
Longe cauſa potētior Quā que materie modo
Impreſſas patit̄ notas Precedit tamē excitans
Ac vires animi mouens Uiuo in corpore paſſio
Cū vel lux oculos ferit Uel vox auribꝫ inſtrepit
Tum mentis vigor excitus Quas intus ſpecies tenet

Ad motus ſimiles vocans Notis applicat exteris
Introrſumq; recõditis Formis miſcet imagines

¶ Proſa q̃nta libri quinti

QUod ſi in corꝑib; ſentiẽdis ꝗuis afficiãt inſtrumẽta ſen
ſuũ forinſecus obiecte q̃litates. animi q̃q; agẽtis vigorẽ paſ-
ſio corꝑis añcedat: q̃ in ſe actũ mẽtis ꝓuocet excitetq; interi
quieſcẽtes intrinſecꝰ formas. ſi in ſentiẽdis inq̃ꝫ corꝑib; aīmꝰ
nõ paſſione inſignit̃. ſ; ex ſua vi ſubiectã corꝑi indicat paſſio-
nẽ ꝗ̃to magis ea q̃ cũctis eſt corꝑoꝝ affectõib; abſoluta ſunt
in diſcernẽdo nõ obiecta extrinſecꝰ ſequunt̃. ſ; actũ ſue mentis
expediũt. Hac itaq; rõe multiplices cognitiones diuerſis ac
differentib; ceſſere ſubſtãtijs. Senſus eñ ſolꝰ cũctis alijs co
gnitõibus deſtitutꝰ immobilib; aĩantib; ceſſit. q̃les ſunt con
che maris q̃q; alia ſaxis herẽtia nutriunt̃. Imagĩatio ꝟo mo-
bilib; beluis q̃bus iã ineẽ fugiẽdi appetẽdi ve aliq̃s videt̃ affe
ctus. Rõ ꝟo humani tm̃ gñis eſt. ſicuti intelligẽtia ſola diuini
Quo fit vt ea noticia ceteris p̃ſtet q̃ ſuapte natura nõ modo ꝓ
priũ. ſed ceterarũ quoq; noticiaru; ſubiecta cognoſcit. Quid
igit̃ ſi ratiocinationi ſenſus imagĩatioq; refragẽtur nihil eẽ il
lud vniuerſale dicẽtes. qđ ſeſe intueri rõ putat. Qđ eñ ſenſibi
le vel imagĩabile eſt vniuerſum eẽ nõ poſſe. aut igit̃ rõnis veꝝ
eſſe iudiciũ nec q̃cq̃ꝫ eſſe ſenſibile. aut q̃m̃ ſibi notum ſit plura
ſenſibus ⁊ imaginatõi eſſe ſubiecta. inanem cõceptõem eſſe ra
tionis que qđ ſenſibile ſit ac ſingulare quaſi quoddã vniuerſa
le cõſideret. Ad hec. Si ratio cõtra reſpõdeat ſe q̃dem ⁊ quod
ſenſibile ⁊ qđ imagĩabile ſit in vniuerſitatis rõne conſpicere.
Illa ꝟo ad vniuerſitatis cognitõem aſpirare nõ poſſe. q̃m̃ eo-
rũ notio corꝑales figuras nõ poſſit excedere. De reꝝ ꝟo cogni
tione firmiori potiꝰ ꝑfectioriq; iudicio eẽ credendũ. In huiõi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Igitur liceᷓ nos q̃bus tā rōcinādi q̄ꝫ imaginādi etiā ſentiendi q̄ꝫ
vis ineſt nō ne rōnis poti⁹ cauſam ꝓbarem⁹. Simile eſt ꝙ hūa-
na ratio diuinā intelligentiā futura niſi vt ipſa cognoſcit non
putat intueri. Nā vti diſſeris ſi qua certos ac neccārios habe-
re nō videant̄ euētus. ea certe euētura pſciri nequeūt. Harꝫ igi
tur nulla eſt pſcientia. quā ſi etiā in his eſſe credam⁹. nihil erit
quod nō ex neccitate ꝓueniat. Si igit̄ vti rōnis ꝑticipes ſum⁹
ita diuiṇe iudiciū mētis habere poſſem⁹ ſicut imagiatōem ſen-
ſum q̄ꝫ rationi cedere oportere iudicauim⁹. ſic diuiṇe ſeſe menti
humanā ſummittere rōem iuſtiſſimū cenſerem⁹. Quare in il-
lius ſummę intelligentię cacumē ſi poſſumus erigamur. Illic
enī ratio videbit quod in ſe nō poteſt intueri. Id āt eſt quonā
modo etiā quę certos exitus nō habent. certa tamē videat ac
definita pnotio. neq̄ꝫ id ſit opinio. ſꝫ ſummę potius ſciētię nul-
lis terminis incluſa ſimplicitas.

Metrū quintū libri quinti

QUam varijs terras aīalia ꝑmeant figuris
Nāq̄ꝫ alia extento ſunt corpore puluereq̄ꝫ verrūt
Cōtinuumq̄ꝫ trahūt vi pectoris incitata ſulcū
Sunt q̃bus alarum leuitas vaga verberetq̄ꝫ ventos
Et liquido longi ſpacia ętheris enatet volatu.
Hęc preſſiſſe ſolo veſtigia greſſibuſq̄ꝫ gaudēt
Uel virides campos trāſmittere vel ſubire ſiluas
Quę varijs videas licet oīa diſcrepare formis
Prona tamē facies hebetes valet ingrauare ſenſus.
Unica gens hoīm celſum leuat altius cacumen
Atq̄ꝫ leuis recto ſtat corpore deſpicitq̄ꝫ terras
Hęc niſi terrenus male deſipis admonet figura
Qui recto cęlum vultu petis exeriſq̄ꝫ frontem

In ſublime feras. aīm quoqꝫ ne grauata peſſum
Inferior ſidat mens corpore celſius leuato

¶ Proſa ſexta ꝛ vltima.

QUoniā igiẗ vti paulo añ monſtratū eſt om̄e qđ ſciẗ. nō ex ſua. ſed ex cōprehendentium natura cognoſciẗ: intuamur nūc quātum fas eſt q̄ ſit diuine ſubſtātie ſtatꝰ: vt q̄nam ſcia eiꝰ ſit poſſimus agnoſcere. Deū igiẗ eternū eſſe cūctoꝝ rōne degētium cōmuneˀ iudiciū eſt. Quid ſit igiẗ eternitas cōſideremꝰ hec em̄ nobis naturā pariter diuinā ſciētiamqꝫ patefacit. Aeternitas igiẗ eſt intermīabilis vite tota ſimul ꝛ pfecta poſſeſſio Nā quicq̄d viuit in tpe id pn̄s a p̄teritis in futura pcedit. Nihilqꝫ eſt in tpe cōſtitutū qđ totū vite ſue ſpacium piter poſſit amplecti. Sed craſtinū q̄dem nōdum apprehendit heſternū vero iam pdidit. In hodierna quoqꝫ vita nō ampliꝰ viuitis q̄ꝫ in illo mobili trāſitorioqꝫ momēto. Qđ igiẗ tpis patitur cōditōez licet illud (ſicut de mūdo cenſuit Ariſtoteles) nec cepit vnq̄ꝫ eē nec deſinat. vitaqꝫ eius cū tpis infinitate tēdaẗ. nondū tamē tale eſt vt eternū eſſe iure credaẗ. Nō em̄ totū ſimul infinite licet vite ſpaciū comp̄hendit atqꝫ cōplectiẗ. ſed futura nondū tranſacta iam nō habet. Qđ igitur intermīabilis vite plenitudinē totaꝫ pariter comp̄hendit ac poſſidet. cui neqꝫ future q̄c q̄ꝫ abſit. nec p̄teriti fluxerit. id eternū eſſe iure phibeẗ. Idqꝫ neceſſe eſt ꝛ ſui cōpos pn̄s ſibi ſemp aſſiſtere ꝛ infinitatē mobilꝭ tempis habere pn̄tem. Vn̄ q̄dam nō recte q̄ cū audiūt viſum Platoni mundū hūc nec habuiſſe initiū tpis. nec habituꝝ eē defectū. hoc mō cōditori: conditū mundū fieri coeternū putāt. Aliud eſt em̄ per interminabilē duci vitā qđ mūdo Plato tribuit aliud inextermīabilis vite totā pariter cōplexam eſſe preſentiam qđ diuine mētis ꝓprium eſſe manifeſtū eſt. Neqꝫ deꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

us conditis reb⁹ antiq̄or videri debet temporis quātitate ſed ſimplicis potius ꝓprietate naturę. Hūc em̄ vitę immobilis p̄ſentariū ſtatū infinit⁹ ille tp̄aliū rerū mot⁹ imitat̄. Cūq; eū ef-fingere atq; ęquare nō poſſit. ex imobilitate deficit in motū et ex ſimplicitate p̄ntię decreſcit in infinitā futuri ac p̄teriti q̄ti-tatē. Et cū totā pariter vitę ſuę plenitudinē nequeat poſſidere hoc ipſo q aliquo mō nunq̄ eē deſinit. illud qđ implere atq; exp̄mere nō pōt aliquaten⁹ videt̄ emulari. alligās ſe ad qualē cunq; p̄ntiā hui⁹ exigui volucriſq; momēti. Quę q̄m manentis illi⁹ p̄ntię quandā geſtat imaginem. q̄buſcūq; contigerit id pręſtat vt eē videant̄. Q̄m v̄o manere nō potuit. infinitū tp̄is iter arripuit. Eoq; modo factū eſt: vt cōtinuaret vitā eundo cuius plenitudinē complecti nō valuit permanēdo. Itaq; ſi digna reb⁹ nōia velim⁹ imponere. Platonem ſequētes deū q̄dem ęternum mundū vero dicam⁹ eſſe ꝑpetuū. Q̄m igitur oē iudiciū ſcđm ſui naturā quę ſibi ſubiecta ſunt cōp̄hēdit. Eſt autem deo ſemper ęternus ac p̄ſentarius ſtatus. Scientia q̄q; eius oēm temporis ſupergreſſa motionē in ſuę manet ſim-plicitate p̄ſentię. infinitaq; p̄teriti ac futuri ſpacia cōplectēs. omnia quaſi iam gerantur in ſua ſimplici cognitione conſiderat. Itaq; ſi pręſciētiam penſare velis qua cuncta dinoſcit nō eſſe pręſcientiam quaſi futuri. ſed ſcientiam nunquā deficientis inſtantię rectius ęſtimabis. Unde non p̄uidentia ſed pro-uidentia potius dicitur. q porro ab reb⁹ infimis cōſtituta q̄ſi ab excelſo rerum cacumīe cūcta ꝓſpiciat. Quid igit̄ poſtu-las vt neceſſaria fiant q̄ diuino lumine luſtrentur. cum ne homines quidē neceſſaria faciāt eſſe quę videāt. Num em̄ ea q̄ p̄ſentia cernis aliquā eis neceſſitatem tuus addit intuitus. B. Mīme. P. Atq̄ ſi eſt diuini humaniq; p̄ſentis digna collatio

vti vos veſtro hoc temperario p̄ſenti quedam videtis. ita ille
omnia ſuo cernit eterno. Quare hec diuia p̄notio naturam re
rum ꝓprietatem q̄ꝫ nō mutat. Taliaq̄ꝫ apud ſe p̄ſentia ſpectat
qualia in tempore olim futura proueniant nec reruꝫ iudicia cō
fundit vnoq̄ꝫ ſue mentis intuitu tam neceſſario q̄ꝫ nō neceſſa/
rio vētura dinoſcit. Sicuti vos cū pariter ambulare in terra
hoīem ⁊ oriri in celo ſolem videtis. q̄ꝫq̄ꝫ ſimul vtrūq̄ꝫ conſpe/
ctum tamē diſcernitis. Et hoc voluntariū illud eſſe neceſſari
um iudicatis. Ita igiꝛ cuncta deſpiciens diuinus intuitus. q̄
litatem rerum mīme ꝑturbat. apud ſe quidem preſentium ad
conditōem vero temporis futurarum. Quo fit vt hec non ſit o
pinio. ſed veritate potius nixa cognitio. cum extaturum quid
eſſe cognoſcit q̄ idem exiſtēdi nccītate carere nō neſciat. Hic ſi
dicas. Qđ euenturū deus videt id nō eueīre nō poſſe. qđ aūt
nō poteſt nō eueīre id ex nccītate dicas contingere neq̄ꝫ ad hoc
nomen nccītatis aſtringas. Fatebor rem quidem ſolidiſſime
veritatis. ſed cui vix aliquis niſi diuini ſpeculator acceſſerit.
Reſpondebo naq̄ꝫ. Idem futurū cū ad diuinā notōnem referꝛ
neceſſariū: cū vero in ſua natura ꝑpenditur. liberū ꝓrſus atq̄ꝫ
abſolutum videri. Due ſunt etēm nccītates ſimplex vna velu
ti quod neceſſe eſt. oēs hoīes eſſe mortales. Altera conditōnis
vt ſi aliquē ambulare ſcias. eum ambulare neceſſe eſt. Quod
eñ quiſq̄ꝫ nouit id eſſe aliter ac notū eſt nequit ſꝫ hec conditio
mīme ſecū illā ſimplicitatē trahit. Hanc eñ nccītatē nō ꝓpria
facit natura ſꝫ cōditōis adiectio. nulla eñ nccītas cogit ince/
dere volūtarie gradientē q̄ꝫuis eum tamē cū gradiꝛ incedere
neceſſariū ſit. Eodē igiꝛ mō ſi quid ꝓuidētia p̄ns videt id eſſe
neceſſe eſt tametſi nullā habeat nature nccītatē. Atqui deꝰ ea
futura que ex arbitrij libertate ꝓueniunt p̄ſentia cōtuetur. Hec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Igitur ad intuitum relata diuinũ neceſſaria fiũt per cõditõem
diuinę notõis per ſe vero cõſiderata ſuę libertate nõ deficiunt
Fient igitur proculdubio cuncta quę futura deus eẽ p̄noſcit.
Sed eorũ ꝗdam de libero ꝓficiſcũtur arbitrio quę ꝙuis eue-
niant exiſtẽdo tamẽ ꝓpriã naturã nõ amittũt. qꝛ ṗuſquaꝫ fie-
rent etiam nõ euenire potuiſſent. Quid igiť refert nõ eſſe neceſ-
ſaria cum ꝓpter diuinę ſcię conditõnem modis oĩbus nccitatis
inſtar eueniant. Hoc ſcꝫ ꝙ quę pauloante ꝓpoſui ſol oriẽs ꝛ gra-
diens homo. quę dũ fiunt nõ fieri nõ poſſunt eorũ tamẽ vnuꝫ
prius quoqꝫ quã fieret neceſſe erat exiſtere alterũ vero minĩe.
Ita etiã quę p̄ſentia deus habet ꝓculdubio exiſtũt. Sed eoꝝ
hoc ꝗdem de rerum nccitate deſcẽdit. illud vero de poteſtate
facientiũ. Haud igitur iniuria diximus hęc ſi ad diuinã noti-
ciam referãtur neceſſaria. ſi ꝑ ſe cõſiderẽtur nccitatis eſſe nexi-
bus abſoluta. Sicuti omne quod ſenſibus patet ſi ad rõnem
referas vniuerſale eſt: ſi ad ſeip̄m reſpicias ſingulare. Sed ſi
inꝗes In mea poteſtate ſitũ eſt mutare ꝓpoſitum euacuabo p-
uidentiam. cum quę illa p̄noſcit forte mutauero. Reſpõdebo
Propoſitũ te ꝗdem tuũ poſſe deflectere. ſed quõ ꝛ id te poſſe.
et an facias quo ve cõuertas. p̄ſens prouidentię veritas intu-
etur. diuinã te p̄ſcientiã nõ poſſe vitare. ſicuti p̄ſentis oculi ef-
fugere nõ poſſis intuitũ. ꝙuis te in varias actões libera volũ-
tate cõuertas. Quid igiť inꝗes? Ex mea ne diſpoſitõe ſcia diui-
na mutabitur: vt cũ ego nunc hoc. nũc illud velim. illa quoqꝫ
noſcendi vices alternare videatur? Minime. Omne nãqꝫ futu-
rum diuinus p̄currit intuitus ꝛ ad p̄ſentiam ꝓprię cognitõis
retorquet ac reuocat Nec alternat (vt tu eſtimas) nũc hoc nũc
illud pręnoſcẽdi vices. ſed vno ictu mutatões tuas manens p̄-
uenit atqꝫ complectitur. Quã compręhendendi omnia viſen-

diqꝫ pręſentiam nō ex futurarum prouentu rerum. ſed ex propria deus ſimplicitate ſortitus eſt. Ex quo illud quoqꝫ ſoluit quod pauloante poſuiſti indignum eſſe. ſi ſcientię dei cauſaꝫ futura noſtra pręſtare dicuntur. hęc eñ ſcientię vis p̄ſentari a notione cuncta cōplectens rebus modum omnibus ipſa conſtituit: nihil vero poſterioribus debet. Quare cum ita ſint manet intemerata mortalibus arbitrij libertas. Nec iniquę leges ſolutis omni neceſſitate voluntatibus pręmia pęnaſqꝫ ꝑponunt. Manet etiam ſpectator deſuper cunctorum pręſcius deus. viſioniſqꝫ eius pręſens ſemper ęternitas cum noſtrorū actuum futura qualitate concurrit bonis pręmia. malis ſupplicia diſpenſans. Nec fruſtra in deo poſita eſt ſpes precesqꝫ quę cum recte ſint inefficaces eſſe non poſſunt. Auerſami igit vicia. colite virtutes. ad rectas ſpes animuꝫ ſubleuate. humiles pręces in excelſa porrigite. Magna vobis eſt (ſi diſſimulare non vultis) neceſſitas indicta probitatis. cuꝫ ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis.

Finit Quintus ꝛ vltimus liber Boetij de conſolatōe philoſophię. Impreſſus Dauentrię per me Jacobum de Breda. Anno dn̄i M.cccccij. In feſto btī Quirini martyris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
226 E 27